37109

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 26-1986

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԸՍՏ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

37109

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԲՆԱԳՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ
ԵՒ ՏՊԱԳՐԵԱԼ

ԱՐԴԵԱՄԲՔ ԵՒ ԾԱԽՈՒՔ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ ԳՐՈՑ

معارف عموميه نظارت جليله‌سنك ٢٩ جماذى الاول ٣١٨
و ١١ ايلول ٣١٦ تاريخلى و ٢٥٢ نومرولى رخصتنامه‌سيله
نشر اولنمشدر

مصارفى آمريقان بيبل شركتى طرفندن تسويه اولنه‌رق
طبع اولنمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1900

ՄԱՇՏՈՑՅԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
—ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ—

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

ԳԼՈՒԽ Ա

1 Յիսուս Քրիստոսի Աստուածութիւնը, մարդկութիւնը և պաշտօնը։ 15 Յովհաննէսին վկայութիւնը Քրիստոսի համար։ 39 Քրիստոս իրեն կը կանչէ Անդրէասը, Պետրոսը, ևն։

1 ᵃՍկիզբէն էր Բանը, ու Բանը ᵇԱստուծոյ քովն
2 էր, ᶜև Բանը Աստուած էր։ ᵈԱնիկայ
3 սկիզբէն Աստուծոյ քովն էր։ ᵉԱմէն բան անով ե-
ղաւ, և առանց անոր բան մը չեղաւ՝ ինչ որ եղաւ։

ա Առակ. ը. 22, 23, ևն. Կող. ա. 17. ա Յոհ. ա. 1. Յայտ. ա. 2. ժթ. 13.
բ Առակ. ը. 30. Գլ. ժէ. 5. ա Յոհ. ա. 2.
գ Փիլ. բ. 6. ա Յոհ. ե. 7.
դ Ծն. ա. 1.
ե Սաղ. լգ. 6. Հմր 10. Եփե. գ. 9. Կող. ա. 16. Եբր. ա. 2. Յայտ. դ. 11.

4 զԿեանքը անով էր, էու կեանքը մարդոց լոյսն էր.
5 ըԼոյսը խաւարի մէջ կը լուսաւորէր. ու խա-
ւարը զանիկայ չհասկցաւ։
6 թԱստուծմէ խրկուած մարդ մը կար, որուն ա-
7 նունը Յովհաննէս էր։ ժԱնիկայ վկայութեան ե-
կաւ՝ որ Լոյսին համար վկայէ, որ ամէնքը անոր
8 միջոցովը հաւատան։ Ինքը չէր այն Լոյսը, հապա
եկաւ որ Լոյսին համար վկայութիւն տայ։
9 իՃշմարիտ Լոյսը այն էր, որ աշխարհ *եկող
10 բոլոր մարդիկը կը լուսաւորէ։ Ինքը աշխարհի մէջ
էր, լև աշխարհս անով եղաւ, ու աշխարհս զանիկայ
11 չճանչցաւ։ խԻրեններուն եկաւ, և իրենները զին-
12 քը չընդունեցին։ ծԲայց որոնք որ զինքը ընդու-
նեցին, անոնց իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ
որդիներ ըլլալու, որոնք կը հաւատան իր անուա-
13 նը. կՈր անոնք ոչ արիւնէ և ոչ մարմնի կամքէ՝
ոչ ալ մարդու կամքէ, հապա Աստուծմէ ծնան։
14 հՈւ Բանը ձմարմին եղաւ ու մեր մէջը բնակե-
ցաւ, (ղև անոր փառքը տեսանք, ճՀօրմէն
միածնի փառքին պէս,) մշնորհքով ու ճշմար-
տութիւնով լեցուն։
15 յՅովհաննէս վկայեց անոր համար և աղաղա-
կեց ըսելով, Ասիկայ է՝ որուն համար կը զրուցէի,

զ Գլ. ե. 26. ա Յոհ. ե. 11.
է Գլ. ը. 12. թ. 5. ժբ. 35, 46.
ը Գլ. գ. 19.
թ Մաղ. գ. 1. Մատ. գ. 1. Ղուկ. գ. 2. Հմր 33.
ժ Գործ. ժթ. 4.
ի Հմր 4. Ես. խթ. 6. ա Յոհ. բ. 8.
* Կամ գալով՝
լ Հմր 3. Եբր. ա. 2. ժա. 3.
խ Ղուկ. ժթ. 14. Գործ. գ. 26. ժգ. 46.
ծ Ես. ծզ. 5. Հռով. ը. 15. Գաղ. գ. 26. բ Պետ. ա. 4. ա Յոհ. գ. 1.
կ Գլ. գ. 5. Յակ. ա. 18. ա Պետ. ա. 23.
հ Մատ. ա. 16, 20. Ղուկ. ա. 31, 35. բ. 7. ա Տիմ. գ. 16.
ձ Հռով. ա. 3. Գաղ. դ. 4. Եբր. բ. 11, 14, 16, 17.
ղ Ես. խ. 5. Մատ. ժէ. 2. Գլ. բ. 11. ժա. 40. բ Պետ. ա. 17.
ճ Կող. ա. 19. բ. 8, 9.
մ Հմր 32. Գլ. գ. 32. ե. 33.

ժ Ան որ իմ ետեւէս կու գայ, ինծմէ առաջ եղաւ,
16 ի ինչու որ ինծմէ առաջ էր : լ Ու անոր լեցունու-
թենէն մենք ամենքս շնորհք առինք շնորհքի տեղ :
17 Ինչու որ խ օրէնքը Մովսէսին ձեռքով տրուեցաւ,
բայց ծ շնորհքը կ ու ճշմարտութիւնը Յիսուս
18 Քրիստոսի ձեռքով եղան : հ Մէկը երբեք զԱս-
տուած տեսած չէ, ձ բայց միածին Որդին որ
Հօրը ծոցն է, անիկայ պատմեց :
19 ղ Ու Յովհաննէսին վկայութիւնը աս է, երբոր
Հրեաները Երուսաղէմէն քահանաներ ու Ղեւտացի-
ներ ղրկեցին որ հարցնեն անոր թէ Դուն ո՞վ
20 ես : Ան ալ անիկայ խոստովանեցաւ ու չուրացաւ.
21 խոստովանեցաւ թէ Ես Քրիստոսը չեմ : Ու
հարցուցին անոր, Հապա ի՞նչ, ճ Եղիա՞ն ես.
և ըսաւ, Չեմ. մ Ան մարգարէ՞ն ես. պատասխան
22 տուաւ թէ Ոչ : Ան ատենը ըսին անոր, Դուն
ո՞վ ես. ըսէ՛ մեզի, որ պատասխան տանինք մեզ
ղրկողներուն. դուն ի՞նչ կ'ըսես քեզի համար :
23 յ Ըսաւ, Ես անոր ձայնն եմ՝ որ անապատին մէջ
կը կանչէ. ն Շիտկեցէք Տէրոջը ճամբան, շ ինչպէս
24 որ Եսայի մարգարէն ըսաւ : Ու ան ղրկուածները
25 փարիսեցիներէն էին. Ու հարցուցին իրեն ըսելով,
Հապա ինչո՞ւ մկրտութիւն կ'ընես, թէ որ դուն
Քրիստոսը չես, ու ոչ Եղիան, և ոչ մարգարէն :
26 Պատասխան տուաւ անոնց Յովհաննէս ու ըսաւ,

ժ Մատ. գ. 11 : Մար. ա. 7 : Ղուկ. գ. 16 : Հմր 27, 30 : Գլ. գ. 31 :
ի Գլ. ը. 58 : Կող. ա. 17 :
լ Գլ. գ. 34 : Եփես. ա. 6, 7, 8 : Կող. ա. 19 : բ. 9, 10 :
խ Ել. ի. 1, եւն : Բ Օր. դ. 44 : ե. 1 : լգ. 4 :
ծ Հռով. գ. 24 : ե. 21 : զ. 14 :
կ Գլ. ը. 32 : ժդ. 6 :
հ Ել. լգ. 20 : Բ Օր. դ. 12 : Մատ. ժա. 27 : Ղուկ. ժ. 22 : Գլ. զ. 46 : ա Տիմ. ա. 17 : զ. 16 : ա Յովհ. դ. 12, 20 :
ձ Հմր 14 : Գլ. գ. 16, 18 : ա Յովհ. դ. 9 :
ղ Գլ. ե. 33 :
ճ Ղուկ. գ. 15 : Գլ. գ. 28 : Գործ. ժգ. 25 :
մ Մաղ. դ. 5 : Մատ. ժէ. 10 :
յ Բ Օր. ժը. 15, 18 :
ն Մատ. գ. 3 : Մար. ա. 3 : Ղուկ. գ. 4 : Գլ. գ. 28 :
շ Ես. խ. 3 :

ո Ես ջրով կը մկրտեմ, չ բայց ձեր մէջը մէկը կայ
27 որ դուք ան չէք ճանչնար. պ Անիկայ է իմ ետեւէս
եկողը՝ որ ինծմէ առաջ եղաւ, որ ես արժանի չեմ
28 անոր կօշիկին կապը քակելու : Աս բաները
ջ Բեթաբարայի մէջ եղան Յորդանանու անդին
կողմը, ուր որ Յովհաննէս կը կենար ու կը մը-
կրտէր :
29 Հետեւեալ օրը Յովհաննէս տեսաւ Յիսուսը որ
իրեն կու գար, և ըսաւ, Ահա Աստուծոյ ռ Գառը՝
30 ս որ աշխարհի մեղքը կը վերցնէ : վ Ասիկայ է
որուն համար ես կը զրուցէի, Իմ ետեւէս մարդ մը
կու գայ՝ որ ինծմէ առաջ եղաւ, ինչու որ ինծմէ
31 առաջ էր : Ու ես զանիկայ չէի ճանչնար,
բայց տ անոր համար ես եկայ ջրով մկրտելու,
32 որ անիկայ Իսրայէլին յայտնուի : ր Նաեւ Յով-
հաննէս վկայութիւն տուաւ ըսելով, Թէ Կը
տեսնէի Հոգին՝ որ աղաւնիի պէս երկինքէն կ'իջ-
33 նէր, ու անոր վրայ կը հանգչէր : Ու ես զանիկայ
չէի ճանչնար, բայց ան որ զիս ղրկեց ջրով մկրտե-
լու, ինքը ըսաւ ինծի, ց Որու վրայ տեսնես
Հոգին, որ կ'իջնէ ու կը հանգչի անոր վրայ,
34 անիկայ է որ Սուրբ Հոգիով կը մկրտէ : Ես
ալ տեսայ, ու վկայեցի թէ ասիկայ է Աստուծոյ
Որդին :
35 Հետեւեալ օրը դարձեալ Յովհաննէս կայներ
36 էր, և իր աշակերտներէն երկուքը : Ու նայելով
Յիսուսին վրայ որ կը պտըտէր՝ ըսաւ, ւ Ահա

ո Մատ. գ. 11 :
չ Մաղ. գ. 1 :
պ Հմր 15, 30 : Գործ. ժթ. 4 :
ջ Դատ. է. 24 : Գլ. ժ. 40 :
ռ Ել. ժբ. 3 : Ես. ծգ. 7 : Հմր 36 : Գործ. ը. 32 : ա Պետ. ա. 19 : Յայտ. ե. 6, եւն :
ս Ես. ծգ. 11 : ա Կոր. ժե. 3 : Գաղ. ա. 4 : Եբր. ա. 3 : բ. 17 : թ. 28 : ա Պետ. բ. 24 : գ. 18 : ա Յովհ. բ. 2 : գ. 5 : դ. 10 : Յայտ. ա. 5 :
վ Հմր 15, 27 :
տ Մաղ. գ. 1 : Մատ. գ. 6 : Ղուկ. ա. 17, 76, 77 : գ. 3, 4 :
ր Մատ. գ. 16 : Մար. ա. 10 : Ղուկ. գ. 22 : Գլ. ե. 32 :
ց Մատ. գ. 11 : Գործ. ա. 5 : բ. 4 : ժ. 44 : ժթ. 6 :
ւ Հմր 29 :

37 Աստուծոյ Գառը ։ Նա լսեցին անկէ երկու աշա-
կերտները՝ երբոր կը խօսէր, ու գացին Յիսուսին
38 ետեւէն ։ Յիսուս երբոր դարձաւ ու տեսաւ անոնք
որ իր ետեւէն կու գային, ըսաւ անոնց, Ի՞նչ
կ'ուզէք ։ Անոնք ալ ըսին իրեն, Ռաբբի, (որ
թարգմանուելով վարդապետ ըսել է,) ո՞ւր է
39 քու օթեւանդ ։ Ըսաւ անոնց, Եկէք ու տեսէք ։
Եկան ու տեսան ուր տեղ որ էր իր օթեւանը ։ Եւ
ան օրը անոր քովը կեցան, ինչու որ ժամը տասնին
40 առեններն էր ։ Սիմոն Պետրոսին եղբայրը ըԱնդ-
րէաս ան երկուքէն մէկն էր, որ լսեցին Յովհաննէ-
41 սէն եւ անոր ետեւէն գացին ։ Նախկայ նախ իր
Սիմոն եղբայրը կը գտնէ եւ կ'ըսէ անոր, Գտանք
42 Մեսիան, (որ Քրիստոս կը թարգմանուի ։) Ու
տարաւ զանիկայ Յիսուսին քովը ։ Յիսուս անոր
նայելով ըսաւ, Դուն ես Յովնանին որդին Սիմո-
նը ։ թԴուն Կեփաս պիտի ըլլաս, որ *Պետրոս
կը թարգմանուի ։
43 Հետեւեալ օրը Յիսուս Գալիլեա ելլել ուզեց,
եւ Փիլիպպոսը գտնելով ըսաւ անոր, Եկուր իմ
44 ետեւէս ։ ժԵւ Փիլիպպոս Բեթսայիդայէն էր՝
45 Անդրէասին ու Պետրոսին քաղաքէն ։ Փիլիպպոս
իկը գտնէ Նաթանայէլը եւ կ'ըսէ անոր, Ան՝ որուն
համար լՄովսէս օրինաց մէջ գրեց, խեւ մարգարէ-
ներն ալ, զանիկայ գտանք, այսինքն Յիսուսը ծՆա-
46 զովրեցին, Յովսէփին որդին ։ Եւ Նաթանայէլ
ըսաւ անոր, կՆազարեթէն կարելի՞ է որ աղէկ
բան մը ըլլայ ։ Ըսաւ անոր Փիլիպպոս, Եկուր ու
47 տես ։ Յիսուս երբոր տեսաւ Նաթանայէլը որ

ը Մատ. դ. 18 ։
թ Մատ. ժզ. 18 ։
* Յն. Վէմ ։
ժ Գլ. ժբ. 21 ։
ի Գլ. իա. 2 ։
լ Ծն. գ. 15 ։ խթ. 10 ։ բ Օր. ժը. 18, ԵՒ ։ Տե՛ս Ղու. իդ. 27 ։
խ Ես. դ. 2 ։ է. 14 ։ թ. 6 ։ ծզ. 2, ԵՒ ։ Միք. ե. 2 ։ Զաք. զ. 12 ։ թ. 9 ։ Տե՛ս նաեւ Ղու. իդ. 27 ։
ծ Մատ. բ. 23 ։ Ղու. բ. 4 ։
կ Գլ. է. 41, 42, 52 ։

դէպ 'ի իրեն կու գար, ըսաւ անոր համար, հԱհա
իրաւցընէ Իսրայէլացի մը, որուն ներսը նենգու-
48 թիւն չկայ ։ Նաթանայէլ ըսաւ անոր, Ո՞ւսկից
կը ճանչնաս զիս ։ Պատասխան տուաւ Յիսուս ու
ըսաւ անոր, Դեռ Փիլիպպոս քեզ չկանչած,
դուն որ թզենիին տակն էիր, ես քեզ տեսայ ։
49 Պատասխան տուաւ Նաթանայէլ ու ըսաւ անոր,
Ռաբբի՛ ձդուն ես Աստուծոյ Որդին, ղԴուն ես
50 Իսրայէլի թագաւորը ։ Յիսուս պատասխան տը-
ուաւ եւ ըսաւ անոր, Անոր համար՝ որ քեզի ըսի թէ
քեզ թզենիին տակը տեսայ, կը հաւատա՞ս ։ ասկէ
51 աւելի մեծ բաներ պիտի տեսնես ։ Ու ըսաւ անոր,
Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, ճասկէ ետեւ պիտի
տեսնէք երկինքը բացուած, եւ Աստուծոյ հրեշտակ-
ները՝ որ կ'ելլեն ու կ'իջնեն Որդւոյ մարդոյ վրայ ։

ԳԼ. Բ

1 Քրիստոս ջուրը գինիի կը փոխէ, 12 կ'երթայ Կափառնա-
ւում ու ետքը Երուսաղէմ, 14 ուր տեղ տաճարէն դուրս
կը հանէ գնողները եւ ծախողները ։ 19 կը նախաձայնէ իր
մահը եւ յարութիւնը ։ 23 Շատերը իր հրաշքները տեսնե-
լով կը հաւատան իրեն, բայց ինքը իր անձը չհաւատար ա-
նոնց ։

1 Ու երրորդ օրը հարսնիք մը կար Գալիլեայի
մԿանայ քաղաքը, եւ Յիսուսի մայրը հոն էր ։
2 Յիսուս ալ կանչուեցաւ ան հարսնիքը՝ ու իր ա-
3 շակերտներն ալ ։ Ու երբոր գինին պակսեցաւ,
Յիսուսին մայրը ըսաւ անոր, Գինի չունին ։
4 Յիսուս ըսաւ անոր, յԿնի՛կ, նդուն իմ հետս
ի՞նչ բան ունիս ։ շԻմ ժամանակս դեռ հասած
5 չէ ։ Իր մայրը սպասաւորներուն ըսաւ, Ինչ որ
6 ձեզի ըսէ, ըրէք ։ Հոն վեց հատ քարէ կարաս-

հ Սաղ. լբ. 2 ։ հզ. 1 ։ Գլ. ը. 39 ։ Հռով. բ. 28, 29 ։ թ. 6 ։
ձ Մատ. ժդ. 33 ։
ղ Մատ. իա. 5 ։ իէ. 11, 42 ։ Գլ. ժբ. 37 ։ ժթ. 3 ։
ճ Ծն. իը. 12 ։ Մատ. դ. 11 ։ Ղու. բ. 9, 13 ։ իբ. 43 ։ իդ. 4 ։ Գոր. ա. 10 ։
մ Տե՛ս Յես. ժթ. 28 ։
յ Գլ. ժթ. 26 ։
ն բ Թագ. ժզ. 10 ։ ժթ. 22 ։
շ Գլ. է. 6 ։

ներ դրուած էին ե Հրէից մաքրուելու սովորութեա-
նը համեմատ , որ անոնց ամէն մէկը երկու կամ
7 իրեք մար [illegible] կ'առնէր ։ Յիսուս ըսաւ անոնց ,
Լեցուցէ՛ք աս կարասները ջրով . ու լեցուցին ա-
8 նոնք մինչև բերանը ։ Ու ըսաւ անոնց , Հիմա
հանեցէ՛ք ու սեղանապետին տարէ՛ք . անոնք ալ
9 տարին ։ Ու սեղանապետը երբոր գինի եղած
ջուրին համը առաւ , և չէր գիտեր ուսկից ըլլա-
լը . (բայց սպասաւորները որ ջուրը քաշեր էին ,
10 գիտէին .) սեղանապետը կը խօսի փեսային , Ու
անոր կ'ըսէ , Ամէն մարդ աղէկ գինին առաջ կը
մատուցանէ , ու երբոր խմած կ'ըլլան , ան ատենը
ստորնագոյնը . բայց դուն աղէկ գինին մինչև հի-
11 մա պահեցիր ։ Յիսուս հրաշքներուն սկիզբը աս
ըրաւ Գալիլեայի Կանայ քաղաքին մէջ , է և իր
փառքը յայտնեց . ու իր աշակերտները հաւատա-
ցին իրեն ։

12 Ասկէ ետև Յիսուս Կափառնայում իջաւ , ինքը
և իր մայրը ը ու իր եղբայրները և իր աշակերտնե-
րը , ու շատ օրեր հոն չկեցան ։

13 թ Ու Հրէից զատիկը մօտ էր , ու Յիսուս Ե-
14 րուսաղէմ ելաւ . ժ Ու տաճարին մէջ գտաւ ար-
ջառ ու ոչխար և աղաւնի ծախողները , ու ստակ
15 փոխողներն ալ՝ որ նստեր էին . Ու չուանէ խարա-
զան մը շինելով՝ ամէնը տաճարէն դուրս հանեց ,
ոչխարներն ալ ու արջառներն ալ , և ստակ փո-
խողներուն պղինձները ցիրուցան ըրաւ , ու սե-
16 ղանները կործանեց . Ու աղաւնի ծախողներուն
ըսաւ , Ասկէ վերցուցէ՛ք ասոնք , ի իմ Հօրս տունը
17 առուտուրի տուն մի՛ ընէք ։ Ու իր աշակերտները

ե Մար. է. 3 ;
զ Գլ. դ. 46 ;
է Գլ. ա. 14 ;
ը Մատ. ժբ. 46 ;
թ Ել. ժբ. 14 ; բ Օր. ժզ. 1 ; 16 ; Հմր 23 ; Գլ. ե. 1 ; զ. 4 ; ժա. 55 ;
ժ Մատ. իա. 12 ; Մար. ժա. 15 ; Ղու. ժթ. 45 ;
ի Ղու. բ. 49 ;

միտքերնին բերին որ գրուած է , լ Քու տանդ նա-
խանձը զիս կերաւ ։

18 Ան ատենը պատասխան տուին Հրէաները ու
ըսին անոր , ե Ի՞նչ նշան կը ցուցընես մեզի՝ որ
19 աս բաները կ'ընես ։ Պատասխան տուաւ Յիսուս
ու ըսաւ անոնց , ծ Քակեցէ՛ք աս տաճարը , ու
20 իրեք օրուան մէջ անիկայ պիտի կանգնեմ ։ Ու
Հրէաները ըսին , Քառասունվեց տարուան մէջ
շինուեցաւ աս տաճարը , և դուն իրեք օրուան մէջ
21 պիտի կանգնե՞ս անիկայ ։ Բայց ինքը կ իր մարմնոյն
22 տաճարին համար կ'ըսէր ։ Ուստի երբոր ինքը մե-
ռելներէն յարութիւն առաւ , հ իր աշակերտները
միտքերնին բերին թէ աս բանը ըսած էր , ու
հաւատացին գիրքին և Յիսուսի ըսած խօսքին ։

23 Ու երբոր զատկի տօնին ատենը Երուսաղէմ էր ,
շատ մարդիկ անոր ըրած հրաշքները տեսնելով՝
24 հաւատացին անոր անուանը ։ Բայց ինքը Յիսուս
իր անձը անոնց չէր հաւատար , ինչու որ ինքը
25 գիտէր ամէն մարդ . Ու պէտք չէր որ մէկը մարդու
համար վկայութիւն տայ իրեն , ձ քանզի ինքը գի-
տէր թէ ինչ կայ մարդուն ներսի դին ։

ԳԼ. Գ

1 Քրիստոս կը սորվեցընէ Նիկոդեմոսին թէ վերստին ծնունդը հարկաւոր է . 14 թէ փրկուելու համար պէտք է հաւատքով իր մահուանը նայիլ . 16 թէ Աստուած մեծ սէր ունի մարդոց վրայ . 18 թէ անհաւատները պիտի դատապարտուին ։ 23 Յովհաննէսին մկրտութիւնը , անոր վկայութիւնը և վարդապետութիւնը Քրիստոսի վրայով ։

1 Ու փարիսեցիներէն մարդ մը կար Նիկոդեմոս
2 անունով , որ Հրէից իշխան էր ։ ղ Ասիկայ

լ Սաղ. կթ. 9 ;
ե Մատ. ժբ. 38 ; Գլ. զ. 30 ;
ծ Մատ. իզ. 61 ; իէ. 40 ; Մար. ժդ. 58 ; ժե. 29 ;
կ Կող. բ. 9 ; Եբր. ը. 2 ; ա Կոր. գ. 16 ; զ. 19 ; բ Կոր. զ. 16 ;
հ Ղու. իդ. 8 ;
ձ ա Թագ. ժզ. 7 ; ա Մն. իը. 9 ; Մատ. թ. 4 ; Մար. բ. 8 ; Գլ. զ. 65 ; ժզ. 30 ; Գոր. ա. 24 ; Յայտ. բ. 23 ;
ղ Գլ. է. 50 ; ժթ. 39 ;

գիշերով* Յիսուսի քովը եկաւ, և ըսաւ անոր, Ռաբ-
բի, գիտենք որ դուն Աստուծմէ վարդապետ եկած
ես, ինչու որ [ա] մէկը չկրնար ընել ատ հրաշքները
որ դուն կ'ընես, թէ որ [բ] Աստուած իր հետը չըլլայ:
3 Պատասխան տուաւ Յիսուս և ըսաւ անոր, Ճշմա-
րիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, [գ] Թէ որ մէկ մարդ
մը [դ] նորէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորու-
4 թիւնը տեսնել: Նիկոդեմոս ըսաւ անոր, Ին-
չպէ՞ս կրնայ մարդ մը ծնանիլ, որ ծերացած է.
Հնարաւո՞ր բան է որ նորէն իր մօրը որովայնը մտնէ
5 ու ծնանի: Յիսուս պատասխան տուաւ, Ճշմա-
րիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, [ե] Թէ որ մէկ մարդ
մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ
6 թագաւորութիւնը մտնել: Մարմինէն ծնածը
7 մարմին է, ու Հոգիէն ծնածը հոգի է: Դուն մի
զարմանար որ քեզի ըսի, Պէտք է ձեզի նորէն
8 ծնանիլ: [զ] Հովը ուր որ ուզէ՝ կը փչէ, և անոր
ձայնը կը լսես, բայց չես գիտեր ուսկից կու գայ՝
կամ ուր կ'երթայ. ասանկ ալ է ան ամէնը՝ որ
9 Հոգիէն կը ծնանի: Պատասխան տուաւ Նիկո-
դեմոս ու ըսաւ անոր, [է] Աս ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ:
10 Պատասխան տուաւ Յիսուս ու ըսաւ անոր, Դուն
Իսրայէլի մէջ վարդապետ մըն ես, և աս բաները
11 չե՞ս գիտեր: [ը] Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ քե-
զի, թէ ինչ որ գիտենք՝ կը խօսինք, և ինչ որ
տեսանք՝ կը վկայենք, [թ] Ու մեր վկայութիւնը չէք
12 ընդունիր: Թէ որ երկրաւոր բաները ձեզի զրու-
ցեցի՝ ու չէք հաւատար, ի՞նչպէս պիտի հաւատաք՝

* Ոմնք՝ անոր
[ա] Գլ. թ. 16, 33; Գոր. բ. 22:
[բ] Գոր. ժ. 38:
[գ] Գլ. ա. 13; Գաղ. զ. 15; Տիտ. գ. 5; Յակ. ա. 18; ա Պետ. ա. 23; ա Յով. գ. 9:
[դ] Կամ վերէն
[ե] Մար. ժզ. 16; Գոր. բ. 38:
[զ] Ժող. ժա. 5; ա Կոր. բ. 11:
[է] Գլ. զ. 53, 61:
[ը] Մատ. ժա. 27; Գլ. ա. 18; է. 16; ը. 28; ժբ. 49; ժդ. 24:
[թ] Հմր 32:

13 թէ որ երկնաւոր բաները ձեզի զրուցեմ: [ժ] Ու-
մէկը երկինքը չելաւ, բայց անիկայ միայն որ եր-
կինքէն իջաւ՝ Որդին մարդոյ, որ երկինքն է:
14 [ի] Ու ինտոր որ Մովսէս անապատին մէջ օձը բարձ-
րացուց, [լ] Անանկ ալ պէտք է որ Որդին մարդոյ
15 բարձրանայ, Որ ամէն ով որ անոր հաւատայ՝
չկորսուի, [խ] հապա յաւիտենական կեանք ունենայ:
16 [ծ] Ինչու որ Աստուած անանկ սիրեց աշխարհը մին-
չև որ իր միածին Որդին տուաւ, որ ամէն ով որ
անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հապա յաւիտենական
17 կեանք ունենայ: [կ] Վասն զի Աստուած իր Որդին
չխրկեց աշխարհ որ աշխարհը դատէ, հապա որ
18 աշխարհս անով փրկուի: [հ] Ան որ կը հաւատայ
անոր՝ չդատապարտուիր. և ան որ չհաւատար,
անիկայ արդէն դատապարտուած է, ինչու որ Աս-
տուծոյ միածին Որդւոյն անուանը չհաւատայ:
19 Ու աս է դատապարտութիւնը՝ [ձ] որ լոյսը աշխարհ
եկաւ, ու մարդիկ խաւարը լոյսէն աւելի սիրե-
20 ցին, ինչու որ իրենց գործքերը չար էին: [ղ] Վասն
զի ամէն ով որ չար կը գործէ, անիկայ լոյսը կ'ա-
տէ, և լոյսին քովը չգար որ իր գործքերը չյանդի-
21 մանուին: Բայց ան որ ճշմարտութիւն կը գործէ,
լոյսին քովը կու գայ, որ իր գործքերը յայտնի
ըլլան թէ Աստուծով գործուեցան:
22 Աս բաներէն ետքը եկաւ Յիսուս և իր աշա-
կերտները Հրէաստանի երկիրը, և հոն կը կենար
անոնց հետ մէկտեղ, [ճ] ու մկրտութիւն կ'ընէր:
23 Յովհաննէս ալ Այենոնի մէջ [մ] Սաղիմի մօտ մը-

[ժ] Առակ. լ. 4; Գլ. զ. 33, 38, 51, 63; ժզ. 28; Գոր. բ. 34; ա Կոր. ժե. 47; Եփե. դ. 9, 10:
[ի] Թու. իա. 9:
[լ] Գլ. ը. 28; ժբ. 32:
[խ] Հմր 36; Գլ. զ. 47:
[ծ] Հռմ. ե. 8; ա Յով. դ. 9:
[կ] Ղու. թ. 56; Գլ. ե. 45; ը. 15; ժբ. 47; ա Յով. դ. 14:
[հ] Գլ. ե. 24; զ. 40, 47; ի. 31:
[ձ] Գլ. ա. 4, 9, 10, 11; ը. 12:
[ղ] Յոբ. իդ. 13, 17; Եփե. ե. 13:
[ճ] Գլ. դ. 2:
[մ] ա Թագ. թ. 4:

կրտութիւն կ'ընէր , որովհետև հոն շատ ջուր
24 կար , յու կու գային և կը մկրտուէին : նԻնչու
որ Յովհաննէս դեռ բանտը դրուած չէր .
25 Ան ատենը վիճաբանութիւն մը եղաւ Յովհան-
նէսին աշակերտներէն *Հրեաներուն հետ՝ մաք-
26 րութեան վրայով : Ու եկան Յովհաննէսին և
անոր ըսին , Ռաբբի՛ անիկայ որ քեզի հետ Յոր-
դանանու անդիի կողմն էր , ղորուն համար դուն
վկայութիւն տուիր , ահա ինքը կը մկրտէ . և
27 ամէնը անոր կու գան : Պատասխան տուաւ
Յովհաննէս և ըսաւ , ռՄարդ մը չկրնար բան մը
առնել , թէ որ երկինքէն տրուած չըլլայ անոր :
28 ղԴուք ձեզմէ կը վկայէք ինծի համար , որ ըսի
թէ Ես Քրիստոսը չեմ , դհապա անոր առջևէն
29 խրկուած եմ : ջԱն որ հարսն ունի , փեսան անի-
կայ է . –բայց փեսային բարեկամը՝ որ կը կենայ
ու կը լսէ անոր , մեծապէս կ'ուրախանայ փեսային
ձայնին համար . ուստի աս իմ ուրախութիւնս
30 լցուած է : Անիկայ պէտք է որ մեծնայ , բայց ես
31 պզտիկնամ : ռԱն որ վերէն կու գայ՝ Լամէնէն
վեր է . տան որ երկրէն է՝ երկրաւոր է , ու երկ-
րէն կը խօսի . ըան որ երկինքէն կու գայ՝ ամէնէն
32 վեր է . Եւ յինչ որ տեսաւ ու լսեց , ան կը
վկայէ , ու անոր վկայութիւնը մէկը չընդունիր :
33 Ան որ անոր վկայութիւնը կ'ընդունի , –կնքեց
34 թէ Աստուած ճշմարիտ է : ‡Վասն զի ան որ

յ Մատ. գ. 5, 6 :
ն Մատ. ժդ. 3 :
* Կամ Հրէայի մը
ղ Գլ. ա. 7, 15, 27, 34 :
ռ ա Կոր. դ. 7 : Եբր. ե. 4 : Յակ. ա. 17 :
ղ Գլ. ա. 20, 27 :
դ Մաղ. գ. 1 : Մար. ա. 2 : Ղու. ա. 17 :
ջ Մատ. իբ. 2 : բ Կոր. ժա. 2 : Եփե. ե. 25, 27 : Յայտ. իա. 9 :
– Երգ. ե. 1 :
ռ Հմր 13 : Գլ. ը. 23 :
Լ Մատ. իբ. 18 : Գլ. ա. 15, 27 : Հռով. թ. 5 :
տ ա Կոր. ժե. 47 :
ը Գլ. զ. 33 : ա Կոր. ժե. 47 : Եփե. ա. 21 : Փիլ. բ. 9 :
յ Հմր 11 : Գլ. ը. 26 : ժե. 15 :
– Հռով. գ. 4 : ա Յօհ. ե. 10 :
‡ Գլ. է. 16 :

Աստուած խրկեց , Աստուծոյ խօսքերը կը խօսի ;
ինչու որ Աստուած +անոր չափով չտար Հոգին :
35 •Հայրը կը սիրէ Որդին , և ամէն բան անոր
36 ձեռքը տուած է : $Ան որ Որդիին կը հաւատայ ,
յաւիտենական կեանք ունի . և ան որ Որդիին
չհնազանդիր , անիկայ կեանք պիտի չտեսնէ , հա-
պա Աստուծոյ բարկութիւնը անոր վրայ կը մնայ :

ԳԼ. Դ

1 Քրիստոս Սամարացի կնկան մը հետ կը խօսի , և իր ո՛վ ըլլալը անոր կը յայտնէ . 27 ատոր վրայ իր աշակերտները կը զարմանան : 31 Քրիստոս կ'իմացընէ անոնց իր նախանձը Աստուծոյ փառքին համար : 39 Շատ Սամարացիներ կը հաւատան անոր : 43 Քրիստոս Գալիլեա կ'երթայ , և կը բժշկէ ազնուականի մը որդին :

1 Արդ երբոր Տէրը իմացաւ որ փարիսեցիները լսեր
են՝ թէ Յիսուս Յովհաննէսէն աւելի աշա-
2 կերտներ կ'ընէ և –կը մկրտէ , (Թէպէտ չէ
թէ Յիսուս ինքը կը մկրտէր , հապա իր աշա-
3 կերտները ,) Թողուց Հրէաստանը , ու նորէն
4 Գալիլեա գնաց : Ու պէտք եղաւ որ Սամարիայի
5 մէջէն անցնի : Ուստի եկաւ Սամարացւոց մէկ
քաղաքը՝ որուն անունը Սուքար էր , ան տեղէն
մօտ՝ Ե որն որ Յակոբ իր որդւոյն Յովսէփին
6 տուաւ . Եւ հոն Յակոբին մէկ աղբիւրը կար .
Յիսուս ալ ճամբայէն յոգնած ըլլալով՝ ան աղբիւ-
րին վրայ նստաւ . Ու ժամը վեցին ատենները էր :
7 Սամարիայէն կնիկ մը եկաւ ջուր հանելու . Յի-
սուս ըսաւ անոր , Ինծի ջո՛ւր տուր խմելու .
8 (Քանզի իր աշակերտները քաղաքը գացեր էին ,
9 որ ուտելիք առնեն :) Ան ատենը Սամարացի
կնիկը ըսաւ անոր , Դուն որ Հրէայ ես , ի՞նչպէս

+ Գլ. ա. 16 :
• Մատ. ժա. 27 : իբ. 18 : Ղու. ժ. 22 : Գլ. ե. 20, 22 : ժգ. 3 : ժէ. 2 : Եբր. բ. 8 :
$ Ամբ. բ. 4 : Գլ. ա. 12 : զ. 47 : Հմր 15, 16 : Հռով. ա. 17 : ա Յօհ. ե. 10 :
– Գլ. գ. 22, 26 :
Ե Ծն. լգ. 19 : Խբ. 22 : Յես. իդ. 32 :

կ'ուզես ջուր խմել ինծմէ՝ Սամարացի կնիկէ՞ մը.
վասն զի գ Հրեայք Սամարացւոց հետ հաղորդակ-
10 ցութիւն չէին ըներ : Յիսուս պատասխան տուաւ
ու ըսաւ անոր, Թէ որ դուն գիտնայիր Աստուծոյ
պարգեւը, և թէ ո՛վ է ան որ քեզի կ'ըսէ, Ինծի
ջուր տուր խմելու, դուն անկէ պիտի ուզէիր, և
11 ինքը քեզի դ կենդանի ջուր պիտի տար : Անիկը
ըսաւ անոր, Տէ՛ր, դուն ջրհան ալ չունիս, ու ան
հորը խորունկ է. ուրեմն ո՞ւսկից պիտի ունենաս
12 ան կենդանի ջուրը : Միթէ դուն մեր Յակոբ
հօրմէն աւելի մե՞ծ մըն ես, որ ան հորը մեզի
տուաւ, և ասկէ խմեց ինքը ու իր որդիները և
13 իր անասունները : Պատասխան տուաւ Յիսուս
ու ըսաւ անոր, Ամէն ով որ աս ջուրէն խմէ,
նորէն պիտի ծարաւի, ե բայց ով որ խմէ ան ջու-
րէն որ ես անոր պիտի տամ, յաւիտեան պիտի
14 չծարաւի. Հապա ան ջուրը որ ես անոր պիտի
տամ, զ պիտի ըլլայ անոր ներսի դին ջուրի աղ-
բիւր մը՝ որ յաւիտենական կենաց համար կը
15 բղխէ : է Անիկը ըսաւ անոր, Տէ՛ր, տո՛ւր ինծի
ան ջուրը որ չծարաւիմ, և հոս չգամ ջուր հա-
16 նելու : Յիսուս ըսաւ անոր, Գնա՛ քու էրիկդ
17 կանչէ՛, ու հո՛ս եկուր : Անիկը պատասխան
տալով ըսաւ, Ես էրիկ չունիմ. Յիսուս ըսաւ
18 անոր, Աղէ՛կ ըսիր թէ Էրիկ չունիմ. Ինչու որ
դուն հինգ էրիկ ունեցեր ես, և ան որ հիմա ու-
նիս, քու էրիկդ չէ. ատիկայ շիտակ զրուցեցիր :
19 Անիկը ըսաւ անոր, Տէ՛ր, ը կը տեսնեմ որ դուն
20 մարգարէ մըն ես : Մե՛ր հայրերը թ աս լեռանս
վրայ երկրպագութիւն ըրին. և դուք կ'ըսէք թէ

գ դ Թագ. ժէ. 24 : Ղու. թ. 52, 53 : Գոր. ժ. 28 :
դ Ես. ժբ. 3 : խդ. 3 : Երեմ. բ. 13 : Զաք. ժդ. 1 : ժգ. 8 :
ե Գլ. զ. 35, 59 :
զ Գլ. է. 38 :
է Տես Գլ. զ. 34 : Հռով. զ. 23 : ա Յով. ե. 20 :
ը Ղու. է. 16 : իդ. 19 : Գլ. զ. 14 : է. 40 :
թ Դատ. թ. 7 :

Միայն ժ Երուսաղէմ է տեղը, ուր պէտք է երկրը-
21 պագութիւն ընել : Յիսուս ըսաւ անոր, Անի՛կ
հաւատա ինծի՝ որ ժամանակ կու գայ, ի որ ան
ատենը ոչ աս լեռանը վրայ՝ և ոչ Երուսաղէմի
մէջ երկրպագութիւն պիտի ընէք Հօրը :
22 Դուք անոր երկրպագութիւն կ'ընէք, լ որ չէք
ճանչնար. մենք անոր երկրպագութիւն կ'ընենք՝
որ կը ճանչնանք. խ ինչու որ փրկութիւնը Հրեա-
23 ներէն է : Բայց ժամանակ կու գայ ու հիմա ալ
է, որ ճշմարիտ երկրպագողները երկրպագութիւն
պիտի ընեն Հօրը ծ հոգիով կ ու ճշմարտութիւ-
նով, ինչու որ Հայրն ալ իրեն անանկ երկրպա-
24 գողներ կ'ուզէ : հ Աստուած Հոգի է, և իրեն
երկրպագողներուն ալ պէտք է որ հոգիով ու
25 ճշմարտութիւնով երկրպագութիւն ընեն : Անի-
կը ըսաւ անոր, Գիտեմ որ Մեսիան կու գայ,
(Քրիստոս ըսուածը,) երբոր ինքը գայ, ձ ամէն
26 բան մեզի պիտի պատմէ : Յիսուս ըսաւ անոր,
27 ղ Ես ան եմ՝ որ քեզի հետ կը խօսիմ : Ու աս
խօսքին վրայ իր աշակերտները եկան, ու զարմա-
ցան որ ան կնկանը հետ կը խօսէր. բայց անոնցմէ
մէկը չըսաւ թէ Ի՞նչ կ'ուզես, կամ ի՞նչ կը
28 խօսիս անոր հետ : Ան ատենը կնիկը ձգեց իր
սափորը ու քաղաքը գնաց, և ըսաւ մարդիկ-
29 ներուն, Եկէք տեսէք մէկ մարդ մը՝ որ ըսաւ ինծի
ճ ամէն ինչ որ գործեր եմ. արդեօք անիկա՞յ է
30 Քրիստոսը : Ու անոնք քաղաքէն ելան ու անոր
կու գային :
31 Ու աս միջոցիս աշակերտները իրեն կ'աղաչէին

ժ բ Օր. ժբ. 5, 11 : գ Թագ. թ. 3 : բ Մն. է. 12 :
ի Մաղ. ա. 11 : ա Տիմ. բ. 8 :
լ դ Թագ. ժէ. 29 :
խ Ես. բ. 3 : Ղու. իդ. 47 : Հռով. թ. 4, 5 :
ծ Փիլ. գ. 3 :
կ Գլ. ա. 17 :
հ բ Կոր. գ. 17 :
ձ Հմր 29, 39 :
ղ Գլ. թ. 37 : Մատ. իզ. 63, 64 : Մար. ժդ. 61, 62 :
ճ Հմր 25 :

32 ու կ'ըսէին, Ռաբբի՛, հաց կեր ։ Անիկայ ըսաւ
անոնց, Ես կերակուր ունիմ ուտելու՝ որ դուք
33 չէք գիտեր ։ Ուստի աշակերտները կ'ըսէին
իրարու, Արդեօք մէկը ատոր ուտելու բան մը
34 բերա՞ւ ։ Յիսուս ըսաւ անոնց, մ Իմ կերակուրս
ան է որ ես զիս խրկողին կամքը ընեմ, և անոր
35 գործը կատարեմ ։ Չէ՞ որ դուք կ'ըսէք թէ
Տակաւին չորս ամիս կայ որ հունձքի ատենը գայ.
ահա ես ձեզի կ'ըսեմ, Աչքերնիդ վերցուցէք ու
արտերուն նայեցէք, յ որ արդէն ճերմկած ու
36 հնձուելու պատրաստ են ։ ն Եւ ան որ կը հնձէ՝
վարձք կ'առնէ, ու յաւիտենական կենաց համար
պտուղ կը ժողվէ, որ սերմանողը ու հնձողը մէկ-
37 տեղ ուրախանան ։ Վասն զի աս բանիս մէջ
ճշմարիտ է ան խօսքը թէ Ուրիշը կը սերմանէ
38 և ուրիշը կը հնձէ ։ Ես ձեզ խրկեցի հնձելու ան
որ դուք չաշխատեցաք. ուրիշները աշխատեցան,
ու դուք անոնց աշխատանքին մէջ մտաք ։
39 Եւ ան քաղաքէն շատ Սամարացիք իրեն հաւա-
տացին շ ան կնկանը խօսքին համար որ վկայեց,
ըսելով թէ Ինչ որ ես գործեր էի, բոլորը ինծի
40 ըսաւ ։ Ու երբոր Սամարացիք անոր եկան՝ կ'աղա-
չէին անոր որ իրենց քովը կենայ. ու երկու օր հոն
41 կեցաւ ։ Եւ ալ շատերը իրեն հաւատացին իր
42 խօսքին համար ։ Ու կ'ըսէին կնկանը, Ասկէ ետեւ
չէ՛ թէ քու խօսքիդ համար կը հաւատանք, ինչու
որ ո մենք մեզմէ լսեցինք, և գիտենք որ ասիկայ է
ճշմարտապէս աշխարհի Փրկիչը՝ Քրիստոսը ։
43 Ու երկու օրէն ետեւ ելաւ անկէ և Գալիլեա
44 գնաց ։ Ինչու որ չ Յիսուս ինքը վկայեց թէ
Մարգարէ մը իր գաւառին մէջ պատիւ չունենար ։

մ Յոբ. իգ. 12. Գլ. զ. 38. ժէ. 4. ժթ. 30.
յ Մատ. թ. 37. Ղու. ժ. 2.
ն Դան. ժբ. 3.
շ Հմր 29.
ո Գլ. ժէ. 8. ա Յօհ. դ. 14.
չ Մատ. ժգ. 57. Մար. զ. 4. Ղու. դ. 24.

45 Ու երբոր Գալիլեա եկաւ, Գալիլեացիները զինքը
ընդունեցին, դ ինչու որ տեսած էին ան բոլոր
հրաշքները՝ որ ինքը ըրաւ Երուսաղէմի մէջ տօնին
ատենը. Վասն զի իրենք ալ ան տօնին գացեր էին ։
46 Եւ Յիսուս նորէն եկաւ Գալիլեացւոց Կանայ
քաղաքը, ե ուր որ ջուրը գինի ըրած էր. և հոն
ազնուական մը կար, որուն որդին հիւանդ էր
47 Կափառնայումի մէջ ։ Անիկայ լսելով որ Յիսուս
Հրէաստանէն Գալիլեա եկեր է, եկաւ անոր ու
կ'աղաչէր որ իջնէ և իր որդին բժշկէ, ինչու որ
48 մեռնելու վրայ էր ։ Ան ատենը Յիսուս ըսաւ
անոր, զ Թէ որ նշաններ ու հրաշքներ չտեսնէք,
49 բնաւ պիտի չհաւատաք ։ Ազնուականը ըսաւ անոր,
50 Տէ՛ր՝ իջի՛ր քանի որ իմ տղաս մեռած չէ ։ Յիսուս
ըսաւ անոր. Գնա՛, քու որդիդ ողջ է. մարդն ալ
հաւատաց ան խօսքին որ Յիսուս իրեն ըսաւ, ու
51 գնաց ։ Ու երբոր կ'իջնէր, իր ծառաները դիմա-
ւորեցին զինքը, և աւետիս տուին ըսելով թէ
52 Քու տղադ ողջ է ։ Ուստի հարցուց անոնց թէ ո՛ր
ժամէն սկսաւ աղէկի դառնալ. և ըսին իրեն,
53 Երէկ ժամը եօթնին տենդը թողուց զանիկայ ։ Ան
ատենը գիտցաւ անոր հայրը թէ ան ժամն էր որ
Յիսուս իրեն ըսաւ թէ Քու որդիդ ողջ է. ու
54 հաւատաց ինքը և իր բոլոր տունը ։ Աս նորէն երկ-
րորդ հրաշքն է որ Յիսուս ըրաւ, երբոր Հրէաս-
տանէն Գալիլեա եկաւ ։

դ Գլ. բ. 23. գ. 2.
է Բ Օր. ժգ. 16.
ե Գլ. բ. 1, 11.
զ Ա Կոր. ա. 22.

ԳԼ. Ե

1 Յիսուս երեսունըութը տարիէ 'ի վեր հիւանդ եղող մարդը կը բժշկէ շաբաթ օրը ։ 10 Հրեայք ատոր վրայով տրտունջ կ'ընեն, ու կը հալածեն զՔրիստոս ։ 17 Ան ալ իր անձին համար պատասխան կու տայ Հրէաներուն, ու զանոնք կը յանդիմանէ. և իր Հօրը, 32 ու Յովհաննէսին, 36 և իր գործքերուն, 39 ու Սուրբ Գրոց վկայութիւններովը իր ո՛վ ըլլալը կը յայտնէ ։

1 ա Ասկէ ետեւ Հրէից տօն էր, և Յիսուս Երուսա-
2 ղէմ ելաւ ։ Ու Երուսաղէմի մէջ բ Ոչխարաց
դրանը քովը աւազան մը կայ, որ Եբրայեցերէն
3 Բեթհեզդա կ'ըսուի, որ հինգ սրահ ունի ։ Անոնց
մէջ խիստ շատ հիւանդներ պառկած էին, կոյրեր՝
կաղեր՝ չորցածներ, որոնք կը սպասէին ջուրին
4 խառնուելուն ։ Վասն զի հրեշտակ մը ժամանակ
ժամանակ աւազանը կ'իջնէր ու ջուրերը կը խառ-
նէր, և ով որ ջուրին խառնուելէն ետեւ պինտ
առաջ անոր մէջը կը մտնէր, կը բժշկուէր՝ ինչ հի-
5 ւանդութիւն որ ունենար ։ Եւ հոն մէկ մարդ մը
կար, որ երսունըութը տարիէ 'ի վեր հիւանդու-
6 թիւն մը ունէր ։ Յիսուս երբոր տեսաւ զանիկայ
որ ինկած պառկած էր, ու գիտցաւ որ շատ ժամա-
նակէ 'ի վեր է, ըսաւ անոր, Կ'ուզե՞ս առողջա-
7 նալ ։ Հիւանդը պատասխան տուաւ անոր, Տէ՛ր՝
մարդ մը չունիմ որ երբ ջուրերը խառնուին՝ զիս
աւազանը ձգէ. հապա քանի որ ես ծանր կը շար-
8 ժիմ, ինծմէ առաջ ուրիշ մը կ'իջնէ ։ Յիսուս
9 ըսաւ անոր, գ Ելի՛ր մահիճդ առ ու քալէ ։ Եւ
իսկոյն մարդը առողջացաւ, ու իր մահիճը վերցը-
10 նելով կը քալէր. դ Ու ան օրը շաբաթ էր ։ Ան
ատենը Հրէաները ըսին բժշկուած մարդուն,
Շաբաթ է, ե արժան չէ որ մահիճդ վերցընես ։
11 Պատասխան տուաւ անոնց ու ըսաւ, Ան որ զիս
բժշկեց՝ ինքը ինծի ըսաւ, Մահիճդ առ ու քալէ ։
12 Ուստի հարցուցին անոր, Ո՞վ է ան մարդը որ
13 քեզի ըսաւ, Մահիճդ առ ու քալէ ։ Եւ բժշկուա-
ծը չէր գիտեր թէ ով է ան, ինչու որ Յիսուս
մէկդի քաշուեցաւ՝ ան տեղը բազմութիւն ըլլալուն

ա Ղև. իգ. 2 ։ Բ Օր. ժզ. 1 ։ Գւ. բ. 13 ։
բ Նեեմ. գ. 1 ։ ժբ. 39 ։
գ Մատ. թ. 6 ։ Մար. բ. 11 ։ Ղու. ե. 24 ։
դ Գւ. թ. 14 ։
ե Ել. ի. 10 ։ Նեեմ. ժգ. 19 ։ Երեմ. ժէ. 21, իբ ։ Մատ. ժբ. 2 ։ Մար. բ. 24 ։ գ. 4 ։ Ղու. զ. 2 ։ ժգ. 14 ։

14 համար ։ Անկէ ետքը Յիսուս զանիկայ տաճարին
մէջ գտնելով՝ ըսաւ անոր, զ Ահա բժշկուեցար,
ալ մեղք մի գործեր, որ ալ աւելի չար բան մը
15 չպատահի քեզի ։ Գնաց մարդը, ու Հրէաներուն
պատմեց թէ Յիսուսն էր որ զինքը բժշկեց ։
16 Եւ ասոր համար Հրէաները կը հալածէին Յի-
սուսը, և կը փնտռէին զանիկայ սպաննել, որ աս
17 բաները շաբաթ օրը կ'ընէր ։ Եւ Յիսուս պա-
տասխան տուաւ անոնց, է Իմ Հայրս մինչև հիմա
18 կը գործէ, ես ալ կը գործեմ ։ ը Ասոր համար՝
ալ աւելի կը փնտռէին Հրէաները զանիկայ ըս-
պաննել, վասն զի չէ թէ միայն շաբաթ օրը կը
լուծէր, հապա նաև զԱստուած իր Հայրը կ'ա-
նուանէր, թ Ու այսպէս ինքզինքը Աստուծոյ հաւա-
19 սար կ'ընէր ։ Իսկ Յիսուս պատասխան տուաւ ու
ըսաւ անոնց, Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի,
ժ Որդին ինքիրմէն բան մըն ալ չկրնար ընել, մի-
այն թէ ինչ որ տեսնէ որ Հայրը կ'ընէ. վասն զի
ինչ որ անիկայ կ'ընէ, նմանապէս Որդին ալ
20 նոյնը կ'ընէ ։ Ինչու որ ի Հայրը կը սիրէ Որդին,
և ամէն բան կը ցուցընէ անոր՝ ինչ որ ինքը կ'ը-
նէ. և ասոնցմէ ալ աւելի մեծ գործքեր պիտի ցու-
21 ցընէ անոր, որպէս զի դուք զարմանաք ։ Վասն
զի ինչպէս որ Հայրը մեռելները կը յարուցանէ
ու կենդանի կ'ընէ, լ նմանապէս ալ Որդին՝ որոնք որ
22 կ'ուզէ կը կենդանացընէ ։ Քանզի Հայրը մէկը
չդատեր, խ հապա ամէն դատաստանը Որդիին
23 տուաւ. Որ ամէնը պատուեն Որդին, ինչպէս որ

զ Մատ. ժբ. 45 ։ Գւ. ը. 11 ։
է Գւ. թ. 4 ։ ժգ. 10 ։
ը Գւ. է. 20 ։
թ Գւ. ժ. 30, 33 ։ Փիլ. բ. 6 ։
ժ Հմր 30 ։ Գւ. ը. 28 ։ թ. 4 ։ ժբ. 49 ։ ժդ. 10 ։
ի Մատ. գ. 17 ։ Գւ. գ. 35 ։ բ Պետ. ա. 17 ։
լ Ղու. է. 14 ։ ը. 54 ։ Գւ. ժա. 25, 43 ։
խ Մատ. ժա. 27 ։ իը. 18 ։ Հմր 27 ։ Գւ. գ. 35 ։ ժէ. 2 ։ Գոր. ժէ. 31 ։ ա Պետ. դ. 5 ։

Հայրը կը պատուեն . ծ Ան որ Որդին չպատուեր ,
24 զանիկայ ղրկող Հայրը չպատուեր : Ճշմարիտ
ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի թէ կ Ան որ իմ խօսքս մը-
տիկ կ'ընէ , և կը հաւատայ անոր որ զիս ղրկեց ,
յաւիտենական կեանք ունի , ու դատապարտու-
թեան տակ չիյնար , հ հապա մահուանէ դէպ 'ի
25 կեանք անցած է : Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ
ձեզի , որ ժամանակ պիտի գայ և ալ հիմա է , ձ որ
ան ատենը մեռելները պիտի լսեն Աստուծոյ Որ-
դւոյն ձայնը , և անոնք որ կը լսեն , պիտի ապրին :
26 Վասն զի ինչպէս որ Հայրը իր անձին մէջը կեանք
ունի , անանկ ալ Որդիին տուաւ որ իր անձին
27 մէջը կեանք ունենայ . ղ Եւ դատաստան ընելու ալ
իշխանութիւն տուաւ անոր , ճ քանզի անիկայ Որդի
28 մարդոյ է : Ասոր վրայ մի զարմանաք , ինչու որ
ժամանակ պիտի գայ՝ որ բոլոր գերեզմաններուն մէջ
29 եղողները անոր ձայնը պիտի լսեն , մ Ու դուրս
պիտի գան , յ անոնք որ բարի գործեր են , կենաց
յարութեան համար , և անոնք որ չար գործեր են ,
30 դատապարտութեան յարութեան համար : ն Ես
ինքնիրմէս բան մը չեմ կրնար ընել . ինչոր կը
լսեմ՝ անանկ կը դատեմ , և իմ դատաստանս ար-
դար է , ինչու որ շ Ես իմ կամքս չեմ փնտռեր ,
31 հապա * անոր կամքը որ զիս ղրկեց : ո Թէ որ ես
ինծի համար վկայեմ , իմ վկայութիւնս ճշմարիտ
32 չէ : չ Ուրիշ մըն է որ ինծի համար կը վկայէ .
և ես գիտեմ որ ճշմարիտ է ան վկայութիւնը՝ որ

ծ ա Յօհ · բ · 23 :
կ Գլ · գ · 16 , 18 : զ · 40 , 47 : ը · 51 : ի · 31 :
հ ա Յօհ · գ · 14 :
ձ Հմր 28 : Եփե · բ · 1 , 5 : ե · 14 : Կող · բ · 13 :
ղ Հմր 22 : Գոր · ժ · 42 : ժէ · 31 :
ճ Դան · է · 13 , 14 :
մ Եսա · իզ · 19 : ա Կոր · ժե · 52 : ա Թես · դ · 15 :
յ Դան · ժբ · 2 : Մատ · իե · 32 , 33 , 46 :
ն Հմր 19 :
շ Մատ · իզ · 39 : Գլ · դ · 34 : զ · 38 :
* Ոմանք՝ Հօրը
ո Գլ · ը · 14 : Յայտ · գ · 14 :
չ Մատ · գ · 17 : ժէ · 5 : Գլ · ը · 18 : ա Յօհ · ե · 6 , 7 , 9 :

37109

33 ինքը ինծի համար վկայեց : Դուք Յովհաննէսին
ղրկեցիք , պ Եւ ինքը ճշմարտութեանը վկայեց :
34 Բայց ես չէ թէ մարդոցմէ վկայութիւն կ'առնեմ ,
35 հապա աս բաները կ'ըսեմ որ դուք փրկուիք : Անի-
կայ ճրագ մըն էր որ կը վառէր ու լո՛յս կու-
տար , ռ Եւ դուք քիչ մը ատեն ուզեցիք անոր լու-
36 սովը ուրախանալ : ս Բայց ես Յովհաննէսին
վկայութենէն ալ մեծ վկայութիւն ունիմ , քանզի
վ Ան գործքերը որ Հայրը ինծի տուաւ որ անոնք
կատարեմ , ան նոյն գործքերը որ ես կը գործեմ՝
ինծի համար կը վկայեն թէ Հայրը զիս ղրկեց :
37 Ու Հայրը որ զիս ղրկեց , տ ինքը վկայեց ինծի հա-
մար . դուք բնաւ անոր ձայնը չլսեցիք , ր ո՛չ ալ
38 անոր կերպարանքը տեսաք . Եւ ո՛չ անոր խօսքը
ձեր մէջը բնակած ունիք , քանզի ան որ ինքը
39 ղրկեց , դուք անոր չէք հաւատար : ց Գիրքերը
քննեցէ՛ք , ինչու որ դուք անոնցմով կը սեպէք
յաւիտենական կեանքը ունենալ , ւ Եւ բուն անոնք
40 են որ ինծի համար կը վկայեն . փ Եւ դուք չէք
41 ուզեր ինծի գալ , որ կեանք ունենաք : ք Ես
42 մարդոցմէ փառք չեմ առներ : Բայց գիտեմ ձեզ
43 որ Աստուծոյ սէրը մէջերնիդ չունիք : Ես իմ
Հօրս անունովը եկայ , ու զիս չէք ընդունիր . թէ
որ ուրիշ մէկը իր անունովը գայ , անիկայ պիտի
44 ընդունիք : օ Դուք ինչպէ՞ս կրնաք հաւատալ , որ
իրարմէ փառք կ'առնէք . ֆ Եւ այն փառքը որ մէկ
45 Աստուծմէն է , չէք փնտռեր : Մի կարծէք թէ

պ Գլ · ա · 15 , 19 , 27 , 32 :
ջ բ Պետ · ա · 19 :
ռ Մատ · ժգ · 20 : իա · 26 : Մար · զ · 20 :
ս ա Յօհ · ե · 9 :
վ Գլ · գ · 2 : ժ · 25 : ժե · 24 :
տ Մատ · գ · 17 : ժէ · 5 : Գլ · զ · 27 : ը · 18 :
ր բ Օր · դ · 12 : Գլ · ա · 18 : ա Տիմ · ա · 17 : ա Յօհ · դ · 12 :
ց Եսա · ը · 20 : լդ · 16 : Ղուկ · ժզ · 29 : Հմր 46 : Գոր · ժէ · 11 :
ւ բ Օր · ժը · 15 , 18 : Ղուկ · իդ · 27 : Գլ · ա · 45 :
փ Գլ · ա · 11 : գ · 19 :
ք Հմր 34 : ա Թես · բ · 6 :
օ Գլ · ժբ · 43 :
ֆ Հռով · բ · 29 :

ես ձեզի համար ամբաստանութիւն պիտի ընեմ
Հօրը. [ա] կայ մէկը որ ձեզի համար ամբաստանութիւն կ'ընէ, Մովսէսը՝ որուն դուք յուսացած
46 էք։ Վասն զի թէ որ դուք Մովսէսին հաւատայիք, ինծի ալ պիտի հաւատայիք, [բ] ինչու որ
47 անիկայ ինծի համար գրեց։ Բայց թէ որ անոր գրածներուն չէք հաւատար, իմ խօսքերուս ին–տո՞ր պիտի հաւատաք։

ԳԼ. Զ.

1 Քրիստոս հինգ հազար հոգի կը կերակրէ հինգ հացով ու երկու ձուկով. 15 աս բանին վրայ մարդիկ կ'ուզեն թագաւոր ընել զանիկայ. 16 բայց Յիսուս անոնց քովէն ետ կը քաշուի, ու ծովուն վրայ քալելով՝ իր աշակերտներուն կ'երթայ. 26 կը յանդիմանէ իր բոլորտիքը դիզուողները, ու ամէն մարմնաւոր շահու համար իր խօսքը մտիկ ընողները. 32 կը ցուցընէ թէ ինքը հոգեւոր կերակուր է հաւատացեալներուն։ 66 Շատ աշակերտներ իրմէն կը զատուին։ 68 Պետրոս կը դաւանի զՅիսուս։ 70 Յուդան սատանայ կ'անուանի։

1 [ա] Աս բաներէն ետքը Յիսուս Գալիլեայի այսինքն
Տիբերիայի ծովուն անդիի կողմը գնաց.
2 Ու անոր ետեւէն շատ ժողովուրդ կ'երթար, ինչու
որ կը տեսնէին ան հրաշքները որ հիւանդներուն
3 վրայ կ'ընէր։ Ու Յիսուս լեռը ելաւ, ու հոն
4 նստաւ իր աշակերտներուն հետ մէկտեղ։ [բ] Ու
Հրէից զատկի տօնը մօտ էր։
5 [գ] Յիսուս երբոր իր աչքերը վեր վերցուց ու
տեսաւ որ շատ ժողովուրդ կու գար իրեն, ըսաւ
Փիլիպպոսին, Ուսկից հաց ծախու առնենք որ
6 ասոնք ուտեն։ (Ու աս կ'ըսէր զանիկայ փորձելու
համար, քանզի ինքը գիտէր ինչ պիտի ընէր։)
7 Փիլիպպոս պատասխան տուաւ անոր, [դ] Երկու

[ա] Հռով. բ. 12։
[բ] Ծն. գ. 15։ ժբ. 3։ ժը. 18։ իբ. 18։ խթ. 10։ [բ] Օր. ժը. 15, 18։ Գղ. ա. 45։ Գոր. իղ. 22։
[ա] Մատ. ժդ. 13։ Մար. զ. 32։ Ղու. թ. 10, 12։
[բ] Ղև. իգ. 5, 7։ [բ] Օր. ժզ. 1։ Գղ. բ. 13։ ե. 1։
[գ] Մատ. ժդ. 14։ Մար. զ. 35։ Ղու. թ. 12։
[դ] Տե՛ս Թու. ժա. 21, 22։

հարիւր դահեկանի հաց ասոնց հերիք չէ, որ ամէն
8 մէկը քիչ մը առնէ։ Իր աշակերտներէն մէկը՝
Սիմոն Պետրոսին եղբայրը Անդրէաս ըսաւ իրեն,
9 Հոս մէկ պատանի մը կայ, որ հինգ գարեղէն հաց
ու երկու ձուկ ունի, [ե] բայց անոնք ի՞նչ պիտի
10 ըլլան այդչափ մարդոց։ Իսկ Յիսուս ըսաւ,
Նստեցուցէք աս մարդիկը. և ան տեղը շատ խոտ
կար, ու մարդիկը նստան թուով հինգ հազարի
11 չափ։ Ու Յիսուս հացերը առաւ ու գոհացաւ, և
աշակերտներուն բաժնեց, աշակերտներն ալ նստողներուն,
նոյնպէս ալ ձուկերէն՝ որչափ որ ուզեցին։
12 Ու երբոր կշտացան, ըսաւ իր աշակերտներուն,
Ժողվեցէք աւելցած կտորուանքները՝ որ բան մը
13 չկորսուի։ Ուստի ժողվեցին, և տասուերկու
կողով լեցուցին ան հինգ գարեղէն հացերէն մնացած
14 կտորուանքները, որ ուտողներէն աւելցաւ։ Իսկ
մարդիկը երբոր Յիսուսին ըրած հրաշքը տեսան,
կ'ըսէին թէ Ասիկայ է ճշմարտապէս ան Մար–
15 գարէն՝ որ աշխարհ պիտի գար։ Ու Յիսուս
գիտնալով որ պիտի գան զինքը յափշտակեն՝ որ
զինքը թագաւոր ընեն, նորէն մինակ լեռը գնաց։
16 [է] Ու երբոր իրիկուն եղաւ, իր աշակերտները
17 ծովեզերքը իջան. Ու նաւը մտնելով ծովուն
անդիի կողմը Կափառնայում կ'երթային. արդէն
մութը կոխեր էր, ու Յիսուս դեռ իրենց եկած
18 չէր. Ծովն ալ հովէն սաստիկ փչելէն տակնուվրայ
19 կ'ըլլար։ Ու երբոր թի քաշելով քսանուհինգ
կամ երեսուն ասպարէզի չափ գացին, տեսան Յի–
սուսը որ ծովուն վրայէն քալելով նաւուն կը
20 մօտենար, ու վախցան։ Բայց ինքը ըսաւ ա–
21. նոնց, Ես եմ՝ մի՛ վախնաք։ Ան ատենը ուզեցին

[ե] Դ. Թագ. դ. 43։
[զ] Ծն. խթ. 10։ [բ] Օր. ժը. 15, 18։ Մատ. ժա. 3։ Գղ. ա. 21։ դ. 19, 25։ է. 40։
[է] Մատ. ժդ. 23։ Մար. զ. 47։

զանիկայ նաւը առնել . և շուտ մը նաւը՝ ան
երկիրը հասաւ՝ ուր որ կ'երթային ։
22 Հետևեալ օրը ժողովուրդը որ ծովուն անդիի
կողմն էր , և տեսեր էր որ ուրիշ նաւակ չկար հոն
ան մէկէն 'ի զատ՝ որուն մէջ անոր աշակերտները
մտեր էին , և որ Յիսուս իր աշակերտներուն հետ
նաւակը մտած չէր , հապա մինակ անոր աշակերտ-
23 ները գացեր էին . (Բայց Տիբերիայէն ուրիշ
նաւակներ եկան ան տեղին մօտ՝ ուր որ Տէրոջը
24 գոհանալովը հացը կերեր էին .) Ան ատենը
ժողովուրդը տեսնելով թէ ո՛չ Յիսուս հոն է ,
ո՛չ ալ անոր աշակերտները , իրենք ալ նաւերը
մտան ու եկան Կափառնայում Յիսուսը փնտռելու ։
25 Ու երբոր անիկայ ծովուն անդիի կողմը գտան՝ ըսին
26 անոր , Ռաբբի , ե՞րբ եկար դուն հոս ։ Յիսուս պա-
տասխան տուաւ անոնց և ըսաւ , Ճշմարիտ ճշմարիտ
կ'ըսեմ ձեզի , Դուք զիս կը փնտռէք՝ չէ թէ անոր
համար որ հրաշքներ տեսաք , հապա անոր համար
27 որ հացերէն կերաք ու կշտացաք ։ Գործեցէ՛ք գործեցէք՝
չէ թէ կորստական կերակուրին համար , ըհապա
ան կերակուրին համար որ յաւիտենական կենաց
մէջ կը մնայ , որ անիկայ Որդին մարդոյ ձեզի պիտի
տայ ; թ ինչու որ Հայր Աստուած զանիկայ կնքեց ։
28 Ան ատենը ըսին անոր ; Ի՞նչ ընենք՝ որ Աստուծոյ
29 գործքերը գործենք ։ Պատասխան տուաւ Յիսուս
ու ըսաւ անոնց , ժ Աս է Աստուծոյ գործը , որ անոր
30 խրկածին հաւատաք ։ Ըսին անոր , ի Բայց դուն
ի՞նչ նշան կ'ընես որ տեսնենք ու քեզի հաւատանք .
31 ի՞նչ կը գործես ։ լ Մեր հայրերը անապատին
մէջ մանանան կերան , ինտոր որ գրուած է ,

ը Հմր 55 ։ Գլ. դ. 14 ։
թ Մատ. գ. 17 ։ ժէ. 5 ։ Մար. ա. 11 ։ թ. 6 ։ Ղուկ. գ. 22 ։ թ. 35 ։ Գլ. ա. 33 ։ ե. 37 ։ ը. 18 ։ Գոր. բ. 22 ։ բ Պետ. ա. 17 ։
ժ ա Յով. գ. 23 ։
ի Մատ. ժբ. 38 ։ ժզ. 1 ։ Մար. ը. 11 ։ ա Կոր. ա. 22 ։
լ Ել. ժզ. 15 ։ Թուո. ժա. 7 ։ Նեեմ. թ. 15 ։ ա Կոր. ժ. 3 ։

32 խ Երկինքէն հաց տուաւ անոնց որ ուտեն ։ Ու
Յիսուս ըսաւ անոնց , Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ
ձեզի թէ Մովսէս չտուաւ ձեզի երկնաւոր հացը ,
բայց իմ Հայրս կու տայ ձեզի ճշմարիտ երկնաւոր
33 հացը ։ Ինչու որ Աստուծմէ ղրկուած հացը ան է
որ երկինքէն կ'իջնէ , ու աշխարհիս կեանք կու
34 տայ ։ Ուստի ծ ըսին անոր , Տէր՝ ամէն ատեն աս
35 հացը մեզի տո՛ւր ։ Ու Յիսուս ըսաւ անոնց , կ Ես
եմ կենաց հացը . հ ան որ ինծի կու գայ , երբէք
պիտի չանօթենայ . և ան որ ինծի կը հաւատայ ,
36 պիտի չծարաւի ։ ձ Բայց ես ձեզի ըսի որ դուք
37 զիս տեսաք ալ՝ ու չէք հաւատար ։ ղ Ան ամէնը որ
Հայրը ինծի կու տայ , ինծի պիտի գայ . ճ և ան
որ ինծի կու գայ , բնաւ դուրս պիտի չհանեմ ։
38 Ինչու որ ես երկինքէն իջայ , մ չէ թէ իմ կամքս
ընելու , յ հապա անոր կամքը՝ որ զիս խրկեց ։
39 Ու զիս խրկող Հօրը կամքը աս է որ ն ան ա-
մէնը որ ինքը ինծի տուաւ՝ չկորսնցընեմ անկէ ,
հապա անոր յարութիւն առնել տամ վերջին օրը ։
40 Քանզի զիս խրկողին կամքը աս է , որ շ ան ամէնը
որ կը տեսնէ Որդին և կը հաւատայ անոր ,
յաւիտենական կեանք ունենայ . ես ալ անոր
յարութիւն առնել տամ վերջին օրը ։
41 Ուստի Հրեաները տրտունջ կ'ընէին իրեն հա-
մար , ինչու որ ըսաւ թէ Ես եմ երկինքէն իջած
42 հացը . Ու կ'ըսէին , ո Ասիկայ Յովսէփին որդին
Յիսուսը չէ՞ , որուն հայրը ու մայրը մենք կը
ճանչնանք . ուրեմն ի՞նչպէս կ'ըսէ ասիկայ թէ ,

խ Սաղ. հը. 24 , 25 ։
ծ Տես Գլ. դ. 15 ։
կ Հմր 48 , 59 ։
հ Գլ. դ. 14 ։ է. 37 ։
ձ Հմր 26 , 65 ։
ղ Հմր 45 ։
ճ Մատ. իդ. 24 ։ Գլ. ժ. 28 , 29 ։ բ Տիմ. բ. 19 ։ ա Յով. բ. 19 ։
մ Մատ. իզ. 39 ։ Գլ. ե. 30 ։
յ Գլ. դ. 34 ։
ն Գլ. ժ. 28 ։ ժէ. 12 ։ ժը. 9 ։
շ Հմր 27 , 47 , 55 ։ Գլ. զ. 15 , 16 ։ դ. 14 ։
ո Մատ. ժգ. 55 ։ Մար. զ. 3 ։ Ղուկ. դ. 22 ։

43 Ես երկինքէն իջայ : Պատասխան տուաւ Յիսուս
ու ըսաւ անոնց , Տրտունջ մի ընէք մէջերնիդ :
44 ձ Մէկը չկրնար ինծի գալ , թէ որ զիս խրկող
Հայրը անիկայ չքաշէ . ու ես անոր յարութիւն
45 տալու պիտի տամ վերջին օրը : ղ Մարգարէից
մէջ գրուած է , Եւ ամէնքն ալ Աստուծմէ սորված
պիտի ըլլան . ճ Ան ամէնը որ Հօրմէն կը լսէ ու
46 կը սորվի , ինծի կու գայ : մ Ոչ թէ մէկը
Հայրը տեսած է , յ Եթէ ոչ ան որ Աստուծմէ
47 է , անիկայ Հայրը տեսած է : Ճշմարիտ ճըշ-
մարիտ կ'ըսեմ ձեզի թէ ն Ան որ ինծի կը հաւա-
48 տայ , յաւիտենական կեանք ունի : շ Ես եմ կե-
49 նաց հացը : ո Ձեր հայրերը անապատին մէջ
50 մանանան կերան ու մեռան : չ Աս է ան հացը՝
պ որ երկինքէն կ'իջնէ , որ եթէ մէկը ասկէ ուտէ ,
51 պիտի չմեռնի : Ես եմ կենդանի հացը պ որ
52 երկինքէն իջայ : Թէ որ մէկը աս հացէն ուտէ ,
յաւիտեան պիտի ապրի . ջ Եւ ան հացը որ ես պի-
տի տամ՝ իմ մարմինս է , որ ես պիտի տամ աշ-
խարհիս կենացը համար :
53 ռ Ասոր վրայ Հրէաները իրարու հետ կը վիճէին
ու կ'ըսէին , ս Ինչպէ՞ս կրնայ ասիկայ իր մարմինը
54 մեզի տալ ուտելու : Իսկ Յիսուս ըսաւ անոնց ,
Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի , վ Թէ որ
Որդւոյ մարդոյ մարմինը չուտէք և անոր արիւնը
չխմէք , ձեր անձերուն մէջը կեանք չէք ունենար :
55 տ Ով որ իմ մարմինս ուտէ և իմ արիւնս խմէ ,

ձ Երգ. ա. 4 : Հմր 66 :
ղ Եսա. ծդ. 13 : Երեմ. լա. 34 : Միք. դ. 2 : Եբր. ը. 10 : ժ. 16 :
ճ Հմր 37 :
մ Գղ. ա. 18 : ե. 37 :
յ Մատ. ժա. 27 : Ղու. ժ. 22 : Գղ. ա. 18 : է. 29 : ը. 19 :
ն Գղ. գ. 16, 18, 36 : Հմր 40 :
շ Հմր 33, 35 :
ո Հմր 31 :
չ Հմր 51, 59 :
պ Գղ. գ. 13 :
ջ Եբր. ժ. 5, 10 :
ռ Գղ. է. 43 : թ. 16 : ժ. 19 :
ս Գղ. գ. 9 :
վ Մատ. իզ. 26, 28 :
տ Հմր 27, 40, 64 : Գղ. դ. 13, 14 :

յաւիտենական կեանք կ'ունենայ , ու ես անոր յա-
56 րութիւն տալու պիտի տամ վերջին օրը : Ինչու
որ իմ մարմինս ճշմարիտ կերակուր է , և իմ ա-
57 րիւնս ճշմարիտ ըմպելիք է : Ան որ իմ մարմինս
կ'ուտէ , և իմ արիւնս կը խմէ , ր անիկայ իմ
ներսի դիս կը բնակի՝ ու ես անոր ներսի դին :
58 Ինչպէս որ կենդանի Հայրը զիս խրկեց , ու ես
կենդանի եմ Հօրը ձեռքովը , այսպէս ալ ան որ
զիս կ'ուտէ , ինքն ալ իմ ձեռքովս կենդանի կը
59 մնայ : ց Աս է ան հացը որ երկինքէն իջած է .
չէ թէ ինչոր որ հայրերնիդ մանանան կերան՝ ու
մեռան . ով որ աս հացը ուտէ , յաւիտեան պի-
տի ապրի :
60 Աս բաները զրուցեց ժողովարանին մէջը՝ երբոր
Կափառնայումի մէջ կը սորվեցնէր :
61 ւ Ու աշակերտներէն շատերը երբոր լսեցին ,
ըսին , Խիստ է աս խօսքը , ո՞վ կրնայ ասոր մտիկ
62 ընել : Յիսուս երբոր ինքնիրենը հասկըցաւ ,
որ իր աշակերտները ան բանին համար տրտունջ
կ'ընեն , ըսաւ անոնց , Ասիկայ ձեզ կը գայթակ-
63 ղեցընէ՞ : փ Հապա ի՞նչ պիտի խորհիք , թէ որ
տեսնէք Որդին մարդոյ որ ելլէ ուր տեղ որ առաջ
64 էր : ք Հոգին է կենդանի ընողը , մարմինը շահ
մը չըներ . ան խօսքերը որ ես ձեզի *կը խօսիմ ,
65 հոգի ու կեանք են : օ Բայց ձեր մէջէն կան ոմանք
որ չեն հաւատար . ինչու որ ֆ Յիսուս սկիզբէն
գիտէր՝ թէ ով են անոնք որ չեն հաւատար , և
66 ով է ան որ զինքը պիտի մատնէ . Ու կ'ը-
սէր , ա Ասոր համար ձեզի ըսի որ մէկը չկրնար
ինծի գալ , թէ որ իմ Հօրմէս տրուած չըլլայ
անոր :

ր ա Յոհ. գ. 24 : դ. 15, 16 :
ց Հմր 49, 50, 51 :
ւ Հմր 67 : Մատ. ժա. 6 :
փ Գղ. գ. 13 : Մար. ժզ. 19 : Գոր. ա. 9 : Եփե. դ. 8 :
ք բ Կոր. գ. 6 :
* Ոմանք՝ խօսեցայ ։
օ Հմր 36 :
ֆ Գղ. բ. 24, 25 : ժգ. 11 :
ա Հմր 44, 45 :

67 զ Աս պատճառով իր աշակերտներուն շատերը
68 ետ գացին, և ալ իր հետը չէին պտըտեր։ Ան
ատենը Յիսուս տասուերկուքին ըսաւ, Միթէ
69 դուք ալ կ՚ուզէ՞ք երթալ։ Սիմոն Պետրոս պա-
տասխան տուաւ անոր, Տէ՛ր, որո՞ւ պիտի երթանք,
70 է դուն յաւիտենական կենաց խօսքեր ունիս. ը Եւ
մենք հաւատացինք ու գիտցանք թէ դուն ես Քրիս-
71 տոսը *Աստուծոյ Որդին։ Յիսուս պատասխան
տուաւ անոնց, թ Ես ձեզ տասուերկուքդ չընտրեցի՞,
72 ժ ու ձեզմէ ալ մէկը սատանայ է։ Ասիկա կ՚ըսէր Իս-
կարիովտացի Սիմոնեան Յուդային համար, ինչու
որ անիկայ էր որ զինքը պիտի մատնէր, ու տաս-
ուերկուքէն մէկն էր։

ԳԼ. Է

1 Յիսուս կը յանդիմանէ իր ազգականներուն փառասիրութիւնը և յանդգնութիւնը. 10 Գալիլեայէն Երուսաղէմ կ՚ելլէ տաղաւարահարաց տօնին. 14 տաճարին մէջ կը սորվեցնէ։ 40 Ժողովրդոց զանազան կարծիքները Քրիստոսի վրայով։ 45 Փարիսեցիք կը բարկանան իրենց սպասաւորներուն՝ զանիկայ չբռնելնուն համար, և կը յանդիմանեն Նիկոդեմոսը՝ որ Յիսուսի կողմը կը բռնէր։

1 Եւ աս բաներէն ետև Յիսուս Գալիլեայի մէջ կը
պտըտէր, ինչու որ չէր ուզեր Հրէաստանի
մէջ պտըտիլ, ա վասն զի Հրեաները զինքը
սպաննել կ՚ուզէին։
2 բ Եւ Հրեաներուն տաղաւարահարաց տօնը մօտ
3 էր։ գ Ուստի իր եղբայրները ըսին իրեն, Ելի՛ր
ասկէ ու Հրէաստան գնա, որ քու աշակերտներդ
4 ալ տեսնեն քու գործքերդ որ կ՚ընես. ինչու որ
մէկը չկայ որ ծածկաբար բան մը ընէ, և ինքը
յայտնի ըլլալ ուզէ. թէ որ դուն աս բաները

զ Հմր 61։
է Գոր. ե. 20։
ը Մատ. ժզ. 16։ Մար. ը. 29։ Ղու. թ. 20։ Գլ. ա. 49։ ժա. 27։
* Ոմանք՝ կենդանի Աստուծոյ
թ Ղու. զ. 13։
ժ Գլ. ժգ. 27։
ա Գլ. ե. 16, 17։
բ Ղև. իգ. 34։
գ Մատ. ժբ. 46։ Մար. գ. 31։ Գոր. ա. 14։

5 կ՚ընես, ինքզինքդ աշխարհին յայտնէ։ դ Քանզի
6 իր եղբայրներն ալ չէին հաւատար իրեն։ Իսկ Յի-
սուս ըսաւ անոնց, ե Իմ ժամանակս դեռ հասած
չէ, բայց ձեր ժամանակը միշտ պատրաստ է։
7 զ Աշխարհ ձեզ չկրնար ատել, բայց զիս կ՚ատէ,
է ինչու որ ես անոր վրայով կը վկայեմ թէ իր
8 գործքերը չար են։ Դուք ելէք աս տօնիս. ես
[դեռ] չեմ ելլեր աս տօնիս, ը ինչու որ իմ ժամա-
9 նակս դեռ լըցուած չէ։ Աս ըսելով անոնց, ինքը
10 Գալիլեա մնաց։ Բայց երբոր իր եղբայրները ելան,
ետքը ինքն ալ ելաւ տօնին, ոչ թէ յայտնի՝ հա-
պա գաղտուկ կերպով մը։
11 թ Եւ Հրեաները տօնին ատենը կը փնտռէին
12 զինքը ու կ՚ըսէին, Ո՞ւր է անիկայ։ ժ Եւ ժողո-
վուրդին մէջ շատ շշնջիւն կար անոր վրայով.
ի ոմանք կ՚ըսէին թէ Աղէկ մարդ է. ուրիշները
կ՚ըսէին, Ոչ, հապա ժողովուրդը կը մոլորցընէ։
13 Սակայն մէկը անոր վրայով համարձակ չէր խօսեր
լ Հրեաներուն վախէն։
14 Իսկ երբոր տօնը կէս եղաւ, Յիսուս տաճարը
15 ելաւ ու կը սորվեցընէր։ խ Եւ Հրեաները կը
զարմանային ու կ՚ըսէին, Ինտո՞ր ասիկայ գիրքերը
16 գիտէ, որ սորված չէ։ Յիսուս պատասխան տուաւ
անոնց ու ըսաւ, ծ Իմ վարդապետութիւնս իմս
17 չէ, հապա զիս ղրկողինն է։ կ Եթէ որ մէկը կ՚ուզէ
անոր կամքը ընել, պիտի գիտնայ աս վարդապե-
տութեանս համար թէ արդեօք Աստուծմէ՞ է, թէ
18 ես ինքիրմէս կը խօսիմ։ հ Ան որ ինքիրմէն կը խօսի,

դ Մար. գ. 21։
ե Գլ. բ. 4։ ը. 20։ Հմր 8, 30։
զ Գլ. ժե. 19։
է Գլ. գ. 19։
ը Գլ. ը. 20։ Հմր 6։
թ Գլ. ժա. 56։
ժ Գլ. թ. 16։ ժ. 19։
ի Մատ. իա. 46։ Ղու. է. 16։ Գլ. զ. 14։ Հմր 40։
լ Գլ. թ. 22։ ժբ. 42։ ժթ. 38։
խ Մատ. ժգ. 54։ Մար. զ. 2։ Ղու. դ. 22։ Գոր. բ. 7։
ծ Գլ. գ. 11։ ը. 28։ ժբ. 49։ ժդ. 10, 24։
կ Գլ. ը. 43։
հ Գլ. ե. 41։ ը. 50։

իր անձին փառքը կը փնտռէ . բայց ան որ զինքը
խրկողին փառքը կը փնտռէ , անիկայ ճշմարիտ է ,
19 և անոր քովը անիրաւութիւն չկայ ։ ձՄովսէս
չտուա՞ւ ձեզի օրէնքը , ու ձեզմէ մէկն ալ չպահեր
20 օրէնքը ։ ղԻնչո՞ւ կը փնտռէք զիս սպաննել . պա-
տասխան տուաւ ժողովուրդը ու ըսաւ , ճԴև կայ
քու ներսդ , ո՞վ քեզ կը փնտռէ սպաննել ։
21 Պատասխան տուաւ Յիսուս և ըսաւ անոնց , Մէկ
գործ մը գործեցի , ու ամէնքդ ալ զարմացեր էք ։
22 Արդ մՄովսէս ձեզի թլփատութիւնը տուաւ ,
(որ չէ՛ թէ Մովսէսէն էր , յհապա նախնիքնե-
23 րէն ,) ու շաբաթ օրը մարդ կը թլփատէք . Թէ
որ շաբաթ օրը մարդ թլփատութիւն կ'առնէ՝ որ
Մովսէսին օրէնքը չքակուի . ինծի կը բարկանա՞ք
որ նես շաբաթ օրը ամբողջ մարդ մը բժշկեցի ։
24 շԱչքի երևցածին պէս դատաստան մի՛ ընէք , հա-
պա արդար դատաստան ըրէք ։
25 Ան ատենը Երուսաղէմացիներէն ոմանք կ'ըսէին ,
26 Անիկայ ան չէ՞ որն որ կը փնտռեն սպաննել . Ա-
հա՛ յայտնի կը խօսի , ու բան մը չեն ըսեր անոր .
ոմիթէ իշխանները գիտցա՞ծ են թէ ասիկայ ճշմար-
27 տապէս Քրիստոսն է ։ չՍակայն մենք ասիկայ
գիտենք ուսկից է . բայց Քրիստոսը երբոր գայ ,
28 մէկը չգիտեր ուսկից է ։ Ու Յիսուս քանի որ կը
սորվեցընէր , տաճարին մէջ աղաղակեց ըսելով ,
պԶիս ալ գիտէք , և ուսկից ըլլալս ալ գիտէք .
ջՈւ ես ինքիրմէս եկած չեմ , հապա ան որ զիս

ձ Ել. իդ. 3 ։ բ Օր. լգ. 4 ։ Յօհ. ա. 17 ։ Գոր. է. 38 ։
ղ Մատ. ժբ. 14 ։ Մար. գ. 6 ։ Գլ. ե. 16 , 18 ։ ժ. 31 , 39 ։ ժա. 53 ։
ճ Գլ. ը. 48 , 52 ։ ժ. 20 ։
մ Ղև. ժբ. 3 ։
յ Ծն. ժէ. 10 ։
ն Գլ. ե. 8 , 9 , 16 ։
շ բ Օր. ա. 16 , 17 ։ Առակ. իդ. 23 , 24 ։ Գլ. ը. 15 ։ Յակ. բ. 1 ։
ո Հմր 48 ։
չ Մատ. ժգ. 55 ։ Մար. զ. 3 ։ Ղու. դ. 22 ։
պ Տես Գլ. ը. 14 ։
ջ Գլ. ե. 43 ։ ը. 42 ։

խրկեց՝ ռՃշմարիտ է , սոր անիկայ դուք չէք գի-
29 տեր ։ վԲայց ես գիտեմ անիկայ , ինչու որ ես անկէ
30 եմ , և անիկայ զիս խրկեց ։ տՈւստի կը փնտռէին
զինքը բռնել , բայց ր մէկն ալ իրեն ձեռք չզարկաւ ,
31 ինչու որ իր ժամանակը դեռ հասած չէր ։ ցՈւ
ժողովուրդէն շատ մարդիկ հաւատացին իրեն , և
կ'ըսէին , Քրիստոսը երբոր գայ , ասոնցմէ աւելի
նշաննե՞ր պիտի ընէ , որչափ որ ասիկայ կ'ընէ ։
32 Փարիսեցիները լսեցին ժողովուրդին աս շշնջիւնը
անոր վրայով . ու փարիսեցիները և քահանայա-
պետները սպասաւորներ խրկեցին , որ զանիկայ
33 բռնեն ։ Իսկ Յիսուս ըսաւ , ւՔիչ մը ժամանակ
ալ ձեզի հետ եմ , ու կ'երթամ անոր որ զիս
34 խրկեց ։ փԻս պիտի փնտռէք ու պիտի չգտնէք , և
35 իմ եղած տեղս դուք չէք կրնար գալ ։ Ան ատենը
Հրէաները ըսին իրարու , Ո՞ւր պիտի երթայ
ասիկայ , որ մենք զինքը պիտի չգտնենք . միթէ
*հեթանոսաց մէջ +ցրուածներո՞ւն պիտի
երթայ , և հեթանոսներուն պիտի սորվեցընէ ։
36 Ի՞նչ է ան խօսքը որ զրուցեց , Իս պիտի փնտռէք
ու պիտի չգտնէք , և իմ եղած տեղս դուք չէք
կրնար գալ ։
37 օՏօնին վերջի մեծ օրը Յիսուս կայներ էր , կ'ա-
ղաղակէր ու կ'ըսէր , ֆԹէ որ մէկը ծարաւ է ,
38 թող ինծի գայ ու խմէ ։ աԱն որ ինծի կը հա-
ւատայ՝ ինչպէս որ գիրքը կ'ըսէ , բանոր փորէն

ռ Գլ. ե. 32 ։ ը. 26 ։ Հռով. գ. 4 ։
ս Գլ. ա. 18 ։ ը. 55 ։
վ Մատ. ժա. 27 ։ Գլ. ժ. 15 ։
տ Մար. ժա. 18 ։ Ղու. ժթ. 47 ։ ի. 19 ։ Հմր 19 ։ Գլ. ը. 37 ։
ր Հմր 44 ։ Գլ. ը. 20 ։
ց Մատ. ժբ. 23 ։ Գլ. գ. 2 ։ ը. 30 ։
ւ Գլ. ժգ. 33 ։ ժզ. 16 ։
փ Ովս. ե. 6 ։ Գլ. ը. 21 ։ ժգ. 33 ։
* Յուն. Յունաց
+ Եսա. ժա. 12 ։ Յակ. ա. 1 ։ ա Պետ. ա. 1 ։
օ Ղև. իգ. 36 ։
ֆ Եսա. ծե. 1 ։ Գլ. զ. 35 ։ Յայտ. իբ. 17 ։
ա բ Օր. ժը. 15 ։
բ Առակ. ժը. 4 ։ Եսա. ժբ. 3 ։ խդ. 3 ։ Գլ. դ. 14 ։

39 կենդանի ջուրի գետեր պիտի բղխեն ․ գԱս ըսաւ
Հոգիին համար՝ որ իրեն հաւատացողները պիտի
առնէին ․ վասն զի Սուրբ Հոգին տրուած չէր
տակաւին , ինչու որ Յիսուս դեռ դ փառաւորուած
40 չէր ։ Ժողովուրդէն շատ մարդիկ աս խօսքը որ
լսեցին , կ'ըսէին , Իրաւցնէ ասիկայ է ե մարգա-
41 րէն ։ Ուրիշները կ'ըսէին ․ զԱսիկայ է Քրիս-
տոսը ․ ուրիշներն ալ կ'ըսէին , Միթէ Քրիս-
42 տոսը էԳալիլեայէ՞ն կու գայ ։ ըՉէ՞ որ գիրքը
կ'ըսէ թէ Քրիստոսը Դաւիթի սերունդէն ու
թԴաւիթին եղած գեղէն Բեթղեհեմէն կու գայ ։
43 ժ Ասոր ժողովուրդին մէջ երկպառակութիւն ե-
44 ղաւ անոր համար ։ իՈւ անոնցմէ ոմանք ուզեցին
բռնել անիկայ , բայց մէկը անոր ձեռք չզար-
կաւ ։
45 Ու սպասաւորները նորէն եկան քահանայա-
պետներուն և փարիսեցիներուն ․ ու ասոնք ըսին
46 անոնց , Ինչո՞ւ անիկայ հոս չբերիք ։ Պատաս-
խան տուին սպասաւորները , լԵրբէք մէկը աս
47 մարդուն պէս խօսած չէ ։ Ան ատենը փարիսեցի-
ները պատասխան տուին անոնց և ըսին , Միթէ
48 դո՞ւք ալ մոլորեցաք ։ խԻշխաններէն կամ փարի-
49 սեցիներէն մէկը հաւատա՞ց անոր ․ Բայց աս ռա-
միկ ժողովուրդը՝ որ օրէնքը չեն գիտեր , նզովուած
50 են ։ Նիկոդեմոս ըսաւ անոնց , (ծոր առաջուց
գիշեր ատեն իրեն եկեր էր , և անոնցմէ մէկն էր ,)
51 կՄիթէ մեր օրէնքը մարդ կը դատէ՞ , թէ որ

գ Եսա․ խդ․ 3 ։ Յովել․ բ․ 28 ։ Գլ․ ժզ․ 7 ։ Գոր․ բ․ 17 , 33 , 38 ։
դ Գլ․ ժբ․ 16 ։ ժզ․ 7 ։
ե բ Օր․ ժը․ 15 , 18 ։ Գլ․ ա․ 21 ։ զ․ 14 ։
զ Գլ․ դ․ 42 ։ զ․ 70 ։
է Հմր 52 ։ Գլ․ ա․ 46 ։
ը Սաղ․ ճլբ․ 11 ։ Երեմ․ իգ․ 5 ։ Միք․ ե․ 2 ։ Մատ․ բ․ 5 ։ Ղու․ բ․ 4 ։
թ ա Թագ․ ժզ․ 1 , 4 ։
ժ Հմր 12 ։ Գլ․ թ․ 16 ։ ժ․ 19 ։
ի Հմր 30 ։
լ Մատ․ է․ 29 ։
խ Գլ․ ժբ․ 42 ։ Գոր․ զ․ 7 ։ ա Կոր․ ա․ 20 , 26 ։ բ․ 8 ։
ծ Գլ․ գ․ 2 ։
կ բ Օր․ ա․ 17 ։ ժէ․ 8 , [illegible] ։ ժթ․ 15 ։

առաջ անկէ բան մը չլսէ , և չգիտնայ թէ ինչ
52 կ'ընէ ։ Պատասխան տուին ու ըսին անոր , Մի-
թէ դո՞ւն ալ Գալիլեայէն ես ․ քննէ՛ ու նայէ ,
53 հոր Գալիլեայէն մարգարէ չելլեր ։ Ու ամէն մէկը
իր տունը գնաց ։

ԳԼ․ Ը

1 Քրիստոս կ'արձակէ շնութեան յանցանքով բռնուած կինը ․ 12 կը յայտնէ թէ ինքն է աշխարհիս լոյսը , ու իր վարդապետութիւնը կ'արդարացընէ ․ 33 Աբրահամին վրայ պարծենցող Հրեից պատասխան կու տայ , 59 և մէկդի կը քաշուի անոնց կատաղութենէն ։

1 Ու Յիսուս Ձիթենեաց լեռը գնաց ։ (2) Ու
առտուանց նորէն տաճարը եկաւ , և բոլոր
ժողովուրդը իրեն կու գար , ու ինքը նստեր կը
3 սորվեցընէր անոնց ։ Ու դպիրները ու փարիսե-
ցիները շնութեան մէջ բռնուած կնիկ մը բերին
4 անոր , ու զանիկայ մէջտեղը կայնեցընելով՝ ըսին
իրեն , Վարդապետ , աս կնիկը շնութեան մէջ՝
5 աս մեղքը գործած ատենը բռնուեցաւ ․ աՈւ օրի-
նաց մէջ Մովսէս մեզի պատուիրեց ասանկները
քարկոծել ․ հիմա դուն ի՞նչ կ'ըսես ատոր հա-
6 մար ։ Աս կ'ըսէին՝ անիկայ փորձելով , որ անոր
վրայ ամբաստանութիւն ընելու առիթ մը ունենան ․
բայց Յիսուս դէպ 'ի վար ծռելով՝ մատովը գետնին
7 վրայ կը գրէր ։ Սակայն երբոր վրան ինկան՝ հար-
ցընելով իրեն , վեր նայեցաւ ու ըսաւ անոնց ,
բՁեզմէ անմեղ եղողը՝ առաջ անիկայ թող քար
8 ձգէ ասոր վրայ ։ Ու նորէն դէպ 'ի վար ծռելով՝
9 գետնին վրայ կը գրէր ։ Ու անոնք աս լսելով
ու իրենց խղճմտանքէն յանդիմանուելով՝ գմէկիկ
մէկիկ դուրս կ'ելլէին , ծերերէն սկսած մինչև յե-
տինները ․ և Յիսուս մինակ մնաց , ու կնիկը մէջ-
10 տեղը կայնած ։ Ու Յիսուս վեր նայելով ու կնի-

հ Եսա․ թ․ 1 , 2 ։ Մատ․ դ․ 15 ։ Գլ․ ա․ 46 ։ Հմր 41 ։
ա Ղև․ ի․ 10 ։ բ Օր․ իբ․ 22 ։
բ բ Օր․ ժէ․ 7 ։ Հռով․ բ․ 1 ։
գ Հռով․ բ․ 22 ։

կէն զատ մէկը չտեսնելով՝ ըսաւ անոր, Կնի՛կ, ո՞ւր
են անոնք որ քու վրայովդ ամբաստանութիւն կ'ը-
11 նէին. մէկը քեզ չդատապարտե՞ց: Եւ անիկայ
ըսաւ, Ո՛չ մէկը՝ Տէ՛ր. ու Յիսուս ըսաւ անոր,
[դ] Ես ալ չեմ դատապարտեր քեզ. գնա ու [ե] ասկէ
ետև մեղք մի՛ գործեր:
12 Արդ Յիսուս նորէն խօսեցաւ անոնց ու ըսաւ,
[զ] Ես եմ աշխարհի լոյսը. ան որ իմ ետևէս կու-
գայ, խաւարի մէջ պիտի չքալէ, հապա կենաց
13 լոյսը պիտի ունենայ: Իսկ փարիսեցիները ըսին
անոր, [է] Դուն քու անձիդ համար կը վկայես, քու
14 վկայութիւնդ ճշմարիտ չէ: Պատասխան տուաւ
Յիսուս ու ըսաւ անոնց, Թէև ես իմ անձիս հա-
մար վկայեմ, բայց իմ վկայութիւնս ճշմարիտ է,
ինչու որ գիտեմ ուսկից եկայ և ուր կ'երթամ.
[ը] բայց դուք չէք գիտեր ուսկից կու գամ կամ
15 ուր կ'երթամ: [թ] Դուք մարմնին նայելով դա-
տաստան կ'ընէք, [ժ] ես բնաւ մէկը չեմ դատեր.
16 Ու թէև դատելու ալ ըլլամ, իմ դատաստանս
ճշմարիտ է. [ի] ինչու որ ես մինակ չեմ, հապա ես,
17 և Հայրը որ զիս ղրկեց: [լ] Ու ձեր օրէնքին մէջն
ալ գրուած է թէ Երկու մարդու վկայութիւնը
18 ճշմարիտ է: Ես եմ որ իմ անձիս համար կը վը-
կայեմ, [խ] ու կը վկայէ ինծի համար Հայրն ալ որ
19 զիս ղրկեց: Ան ատենը ըսին անոր, Ո՞ւր է քու
Հայրդ. Յիսուս պատասխան տուաւ, [ծ] Ո՛չ զիս
գիտէք՝ և ո՛չ իմ Հայրս. [կ] Եթէ որ զիս գիտնայիք,
իմ Հայրս ալ պիտի գիտնայիք:

[դ] Ղու. թ. 56: ժբ. 14: Գլ. գ. 17:
[ե] Գլ. ե. 14:
[զ] Գլ. ա. 4, 5, 9: գ. 19: թ. 5: ժբ. 35, 36, 46:
[է] Գլ. ե. 31:
[ը] Գլ. է. 28: թ. 29:
[թ] Գլ. է. 24:
[ժ] Գլ. գ. 17: ժբ. 47: ժը. 36:
[ի] Հմր 29: Գլ. ժզ. 32:
[լ] Բ Օր. ժէ. 6: ժթ. 15: Մատ. ժը. 16: Բ Կոր. ժգ. 1: Եբր. ժ. 28:
[խ] Գլ. ե. 37:
[ծ] Հմր 55: Գլ. ժզ. 3:
[կ] Գլ. ժդ. 7:

20 Յիսուս աս խօսքերը խօսեցաւ [հ] գանձատունը,
երբոր տաճարին մէջ կը սորվեցընէր. [ձ] Ու մէկը
չբռնեց զանիկայ, ինչու որ [ղ] դեռ անոր ժամանակը
հասած չէր:
21 Ետքը Յիսուս նորէն ըսաւ անոնց, Ես կ'երթամ
[ճ] ու զիս պիտի փնտռէք. [մ] և ձեր մեղացը մէջ պի-
տի մեռնիք. ուր որ ես կ'երթամ, դուք չէք
22 կրնար գալ: Անոր վրայ Հրեաները կ'ըսէին,
Միթէ ինքզինքը պիտի մեռցընէ՞, որ կ'ըսէ թէ
23 Ուր որ ես կ'երթամ, դուք չէք կրնար գալ: Ան
ըսաւ անոնց, [յ] Դուք վարէն էք, ես վերէն եմ.
[ն] դուք աս աշխարհէս էք, ես աս աշխարհէս չեմ.
24 [շ] Անոր համար ձեզի ըսի թէ Ձեր մեղացը մէջ պի-
տի մեռնիք, [ո] ինչու որ եթէ չհաւատաք թէ ես
25 եմ, ձեր մեղացը մէջ պիտի մեռնիք: Ան ատենը
ըսին անոր, Դուն ո՞վ ես. և Յիսուս ըսաւ ա-
26 նոնց, Ինչ որ սկիզբէն ձեզի կը խօսիմ: Շատ
բաներ ունիմ ձեզի համար խօսելու և դատելու.
բայց [չ] ան որ զիս ղրկեց, ճշմարիտ է, [պ] և ես
ինչ որ իրմէ լսեցի, անիկայ կը խօսիմ աշխարհիս
27 մէջ: Անոնք չիմացան թէ Հօրը համար կը
զրուցէր իրենց:
28 Իսկ Յիսուս ըսաւ անոնց, [ջ] Երբոր Որդին
մարդոյ բարձրացընէք, [ռ] ան ատենը պիտի գիտնաք
թէ ես եմ, [ս] ու ինքիրմէս բան մը չեմ ըներ, [վ] հա-
պա Հայրս ինչպէս որ ինծի սորվեցուց, անանկ կը
29 խօսիմ: [տ] Ան զիս ղրկողը իմ հետս է. [ր] Հայրը

[հ] Մար. ժբ. 41:
[ձ] Գլ. է. 30:
[ղ] Գլ. է. 8:
[ճ] Գլ. է. 34: ժգ. 33:
[մ] Հմր 24:
[յ] Գլ. գ. 31:
[ն] Գլ. ժե. 19: ժէ. 16: Ա Յոհ. դ. 5:
[շ] Հմր 21:
[ո] Մար. ժզ. 16:
[չ] Գլ. է. 28:
[պ] Գլ. գ. 32: ժե. 15:
[ջ] Գլ. գ. 14: ժբ. 32:
[ռ] Հռովմ. ա. 4:
[ս] Գլ. ե. 19, 30:
[վ] Գլ. գ. 11:
[տ] Գլ. ժդ. 10, 11:
[ր] Հմր 16:

զիս մինակ չթողուց․ ցինչու որ ես միշտ անոր
հաճելի եղած բաները կ'ընեմ։
30 Երբոր ասոնք խօսեցաւ, ւշատ մարդիկ իրեն
31 հաւատացին։ Ան ատենը Յիսուս իրեն հաւա-
տացող Հրէաներուն ըսաւ, Թէ որ դուք իմ
խօսքիս մէջ կենաք, ճշմարտապէս իմ աշակերտներս
32 կ'ըլլաք․ Եւ ճշմարտութիւնը պիտի գիտնաք,
33 փու ան ճշմարտութիւնը ձեզ պիտի ազատէ։ Պա-
տասխան տուին իրեն, քՄենք Աբրահամի սերունդ
ենք, ու երբէք մէկու մը չծառայեցինք․ դուն ին-
34 տո՞ր կ'ըսես թէ ազատ պիտի ըլլաք։ Յիսուս
պատասխան տուաւ անոնց, Ճշմարիտ ճշմարիտ
կ'ըսեմ ձեզի թէ օԱմէն ով որ մեղք կը գործէ, ա-
35 նիկայ մեղքի ծառայ է։ ֆԵւ ծառան տանը մէջ յա-
ւիտեան չմնար, բայց Որդին յաւիտեան կը մնայ։
36 աՈւստի թէ որ Որդին ձեզ ազատ ընէ, ճշմարտա-
37 պէս ազատ պիտի ըլլաք։ Գիտեմ որ Աբրահամի
սերունդ էք, բբայց կը փնտռէք զիս մեռցնել,
ինչու որ իմ խօսքս ձեր ներսի դին տեղ չունի։
38 գԵս ինչ որ տեսայ իմ Հօրս քովը՝ ան կը խօսիմ․
և դուք ալ ինչ որ տեսաք ձեր հօրը քովը՝ ան
39 կ'ընէք։ Պատասխան տուին ու ըսին անոր,
դՄեր հայրը Աբրահամն է․ ըսաւ անոնց Յիսուս,
եԹէ որ Աբրահամին որդիքը ըլլայիք, Աբրահա-
40 մին գործքերը պիտի գործէիք։ զԲայց հիմա կը
փնտռէք սպաննել զիս, անանկ մարդ մը՝ որ ձեզի
ճշմարտութիւն խօսեցայ, էորն որ Աստուծմէ
41 լսեցի․ Աբրահամ ատ բանը չըրաւ։ Դուք ձեր

ց Գլ. դ. 34 ։ ե. 30 ։ զ. 38 ։
ւ Գլ. է. 31 ։ ժ. 42 ։ ժա. 45 ։
փ Հռովմ. զ. 14, 18, 22 ։ ը. 2 ։ Յակ. ա. 25 ։ բ. 12 ։
ք Ղև. իե. 42 ։ Մատ. գ. 9 ։ Հմր 39 ։
օ Հռովմ. զ. 16, 20 ։ բ Պետ. բ. 19 ։
ֆ Գաղ. դ. 30 ։
ա Հռովմ. ը. 2 ։ Գաղ. ե. 1 ։
բ Գլ. է. 20 ։ Հմր 40 ։
գ Գլ. գ. 32 ։ ե. 19, 30 ։ ժդ. 10, 24 ։
դ Մատ. գ. 9 ։ Հմր 33 ։
ե Հռովմ. բ. 28 ։ թ. 7 ։ Գաղ. գ. 7, 29 ։
զ Հմր 37 ։
է Հմր 26 ։

Հօրը գործքերը կ'ընէք․ ան ատենը ըսին անոր,
Մենք պոռնկութենէ չենք ծնած․ ըՄենք մէկ Հայր
42 մը ունինք՝ որ է Աստուած։ Յիսուս ըսաւ անոնց,
թԹէ որ Աստուած ձեր Հայրը ըլլար, պիտի
սիրէիք զիս․ ժինչու որ ես Աստուծմէ ելայ ու
եկայ․ իԵւ չէ թէ ես ինքիրմէս եկայ, հապա անի-
43 կայ զիս խրկեց։ լԻնչո՞ւ դուք իմ զրուցուածքս
չէք հասկընար․ անոր համար որ չէք կրնար իմ
44 խօսքս մտիկ ընել։ խԴուք ձեր հօրմէն Սատանայէն
էք, ու ձեր հօրը բաղձանքը կ'ուզէք ընել․ անի-
կայ սկիզբէն հետէ մարդասպան էր, ծԵւ ճշմարտու-
թեան մէջ չկեցաւ, ինչու որ անոր ներսի դին
ճշմարտութիւն չկայ․ երբոր անիկայ ստութիւն
խօսի, բուն իրեններէն կը խօսի, քանզի անիկայ
45 ստախօս է և անոր հայրը։ Բայց որովհետև ես
ճշմարտութիւն կը խօսիմ, ինծի չէք հաւատար։
46 Ձեզմէ ո՞վ կրնայ զիս յանդիմանել մեղքի համար․
իսկ թէ որ ես ճշմարտութիւն կը խօսիմ, ինչո՞ւ
47 ինծի չէք հաւատար։ կԱն որ Աստուծմէ է, Աս-
տուծոյ խօսքերը մտիկ կ'ընէ․ դուք անոր համար
48 մտիկ չէք ըներ, որ Աստուծմէ չէք։ Պատասխան
տուին Հրէաները ու ըսին անոր, Աղէկ չէ՞նք
ըսեր մենք թէ դուն Սամարացի ես՝ հու դև կայ
49 քու ներսդ։ Յիսուս պատասխան տուաւ [illegible],
Իմ ներսս դև չկայ, հապա ես իմ Հայրս կը
50 պատուեմ, և դուք զիս կ'անարգէք։ ձԻսկ ես
իմ փառքս չեմ փնտռեր․ կայ Մէկը որ կը փնտռէ
51 ու կը դատէ։ Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի,
ղԹէ որ մէկը իմ խօսքս պահէ, յաւիտեան մահ
52 պիտի չտեսնէ։ Ան ատենը Հրէաները ըսին անոր,

ը Ես. կգ. 16 ։ կդ. 8 ։ Մաղ. ա. 6 ։
թ ա Յոհ. ե. 1 ։
ժ Գլ. ժզ. 27 ։ ժէ. 8, 25 ։
ի Գլ. ե. 43 ։ է. 28, 29 ։
լ Գլ. է. 17 ։
խ Մատ. ժգ. 38 ։ ա Յոհ. գ. 8 ։
ծ Յուդ. 6 ։
կ Գլ. ժ. 26, 27 ։ ա Յոհ. դ. 6 ։
հ Գլ. է. 20 ։ ժ. 20 ։ Հմր 52 ։
ձ Գլ. ե. 41 ։ է. 18 ։
ղ Գլ. ե. 24 ։ ժա. 26 ։

Հիմա գիտցանք որ քու ներսդ դեւ կայ . [ա]Աբրա-
համ մեռաւ՝ ու մարգարէները . և դուն կ՚ըսես ,
Թէ որ մէկը իմ խօսքս պահէ , յաւիտեան մա-
53 հուան համը պիտի չառնէ ։ Միթէ դուն աւելի՞
մեծ ես մեր հայր Աբրահամէն որ մեռաւ , ու
մարգարէներն ալ մեռան . դուն քեզ ո՞վ կ՚ընես ։
54 Յիսուս պատասխան տուաւ , [բ]Թէ որ ես ինքզինքս
փառաւորեմ , իմ փառքս բան մը չէ . [գ]իմ Հայրս
է որ զիս կը փառաւորէ , որուն համար դուք
55 կ՚ըսէք թէ *Մեր Աստուածն է . [դ]Դուք անիկայ
չէք ճանչնար , բայց ես գիտեմ անիկայ . ու թէ
որ ըսեմ թէ անիկայ չեմ գիտեր , ձեզի պէս
ստախօս պիտի ըլլամ . հապա ես գիտեմ անիկայ ,
56 և անոր խօսքը կը պահեմ ։ [ե]Ձեր հայրը Աբրա-
համ ցանկացաւ իմ օրս տեսնելու , ու [զ]տեսաւ և
57 ուրախացաւ ։ Իսկ Հրեաները ըսին անոր ,
Դուն տակաւին յիսուն տարեկան չես , Աբրահա՞մն
58 ալ տեսար ։ Յիսուս ըսաւ անոնց , Ճշմարիտ
ճշմարիտ կ՚ըսեմ ձեզի , [է]Աբրահամին ըլլալէն
59 առաջ եմ ես ։ Ան ատենը [ը]քարեր վերցուցին որ
անոր վրայ նետեն . բայց Յիսուս ծածկուեցաւ ա-
նոնց աչքերէն , և [թ]անոնց մէջէն անցնելով՝ տաճա-
րէն դուրս ելաւ , ու այսպէս գնաց ։

ա Զաք . ա . 5 ։ Եբր . ժա . 13 ։
բ Գլ . ե . 31 ։
գ Գլ . ե . 41 ։ ժգ . 14 ։ ժէ . 1 ։ Գոր . գ . 13 ։
* Ոմանք՝ ձեր
դ Գլ . է . 28 , 29 ։
ե Ղու . ժ . 24 ։
զ Եբր . ժա . 13 ։
է Ել . գ . 14 ։ Ես . խգ . 13 ։ Գլ . ժէ . 5 , 24 ։ Կող . ա . 17 ։ Յայտ . ա . 8 ։
ը Գլ . ժ . 31 , 39 ։ ժա . 8 ։
թ Ղու . դ . 30 ։

ԳԼ . Թ

1 Քրիստոս ՚ի ծնէ կոյրին աչքերը կը բանայ ։ 8 Ան բժշկուած մարդը փարիսեցւոց կը տարուի , 13 որոնք բարկանալով՝ դուրս կ՚ընեն զանիկայ իրենց ժողովարանէն . 35 բայց Յիսուս կ՚ընդունի զանիկայ , ու ան ալ կը հաւատայ անոր ։ 39 Քրիստոս զորո՞նք կը լուսաւորէ ։

1 Ու երբոր կ՚անցնէր , մէկ մարդ մը տեսաւ կոյր
2 ծնած ։ Ու իր աշակերտները հարցուցին իրեն
ու ըսին , Ռաբբի՛ [ա]որո՞ւնն է մեղքը , ասո՞ր թէ
3 իր ծնողացը , որ անիկայ կոյր ծնաւ ։ Պատաս-
խան տուաւ Յիսուս , Ոչ ասորն է մեղքը , ոչ
ալ իր ծնողացը , [բ]հապա որ Աստուծոյ գործքերը
4 ասոր վրայ յայտնի ըլլան ։ [գ]Քանի որ ցորեկ է ,
պէտք է որ զիս խրկողին գործքերը գործեմ . գի-
շերը կու գայ որ ան ատենը մէկը չկրնար գոր-
5 ծել ։ Քանի որ ես աշխարհի մէջ եմ , [դ]աշ-
6 խարհի լոյսն եմ ։ Երբոր ասիկա ըսաւ , [ե]թուքաւ
գետինը , և թուքովը կաւ շինեց , ու ան կաւը
7 կոյրին աչքերուն վրայ ծեփեց . Ու ըսաւ անոր ,
Գնա՛ [զ]լուացուէ Սելովամի աւազանին մէջ , (որ
Խրկուած կը թարգմանուի ,) [է]ուստի գնաց ու
8 լուացուեցաւ , ելաւ ու կը տեսնէր ։ Իսկ դրա-
ցիները և անոնք որ առաջուց տեսած էին զանիկայ
որ *կոյր էր , կ՚ըսէին , Ասիկայ չէ՞ր որ կը նըս-
տէր և կը մուրար . ոմանք կ՚ըսէին , Անիկայ է .
9 Ուրիշները կ՚ըսէին , Անոր նման մէկն է . բայց ին-
10 քը կ՚ըսէր թէ Ես եմ ։ Ուստի ըսին իրեն ,
11 Հապա ինտո՞ր բացուեցան քու աչքերդ ։ Ինքը
պատասխան տուաւ ու ըսաւ , [ը]Յիսուս կոչուած
մարդ մը կաւ շինեց ու աչքերս ծեփեց , և ըսաւ
ինծի , Գնա՛ Սելովամի աւազանը ու լուացուէ .
12 ես ալ գացի լուացուեցայ ու կը տեսնեմ ։ Ու
ըսին իրեն , Ո՞ւր է անիկայ . ըսաւ անոնց , Չեմ
գիտեր ։
13 Փարիսեցիներուն տարին զանիկայ որ ատենով
14 կոյր էր ։ Ու շաբաթ օր էր երբոր Յիսուս կաւը

ա Հմր 34 ։
բ Գլ . ժա . 4 ։
գ Գլ . դ . 34 ։ ե . 19 , 36 ։ ժա . 9 ։ ժբ . 35 ։ ժէ . 4 ։
դ Գլ . ա . 5 , 9 ։ գ . 19 ։ ը . 12 ։ ժբ . 35 , 46 ։
ե Մար . է . 33 ։ ը . 23 ։
զ Նեեմ . գ . 15 ։
է Տես դ Թագ . ե . 14 ։
* Ոմանք՝ մուրացկան
ը Հմր 6 , 7 ։

15 չինեց, ու անոր աչքերը բացաւ: Նորէն փարի-
սեցիներն ալ կը հարցընէին իրեն թէ ինտո՛ր կը
տեսնէ. անիկայ ալ ըսաւ անոնց, Կաւ դրաւ
աչքերուս վրայ, ու լուացուեցայ և կը տեսնեմ:
16 Ասոր վրայ փարիսեցիներէն ոմանք կ'ըսէին, Այն
մարդը Աստուծմէ չէ, ինչու որ շաբաթ օրը չպա-
հեր. ուրիշները կ'ըսէին, թ Ինտո՞ր կրնայ մեղա-
ւոր մարդ մը այսանկ հրաշքներ ընել. ժ ու մէջեր-
17 նին երկպառակութիւն կար: Նորէն ըսին կոյ-
րին, Դուն ի՞նչ կ'ըսես անոր համար՝ որ քու աչ-
քերդ բացաւ. ան ալ ըսաւ ի թէ, Մարգարէ մըն
18 է: Իսկ Հրէաները չէին հաւատար անոր հա-
մար՝ թէ կոյր էր ու բացուեցաւ, մինչև որ ան
19 աչքը բացուածին ծնողքը կանչեցին. Ու անոնց
հարցուցին ու ըսին, Ա՞ս է ձեր որդին, որուն
համար դուք կ'ըսէք թէ կոյր ծնաւ. հապա հիմա
20 ինտո՞ր կը տեսնէ: Անոր ծնողքը պատասխան
տուին անոնց ու ըսին, Գիտենք որ ասիկայ է մեր
21 որդին, և որ ինքը կոյր ծնաւ. Բայց հիմա ինտո՛ր
կը տեսնէ, չենք գիտեր, կամ թէ ո՛վ բացաւ ա-
նոր աչքերը, մենք չենք գիտեր. ինքը չափահաս է,
իրեն հարցուցէք. թող ինքը խօսի իրեն համար:
22 Աս ըսին անոր ծնողքը լ Հրէաներէն վախնալու-
նուն համար, քանզի Հրէաները միաբան հաւա-
նութեամբ որոշեր էին որ եթէ մէկը զանիկայ
Քրիստոս դաւանի, խ ժողովարանէն դուրս ձգուի:
23 Ասոր համար անոր ծնողքը ըսին թէ Ինքը չա-
24 փահաս է, իրեն հարցուցէք: Ետքը նորէն կան-
չեցին ան մարդը որ կոյր էր, ու ըսին անոր, ծ Աս-
տուծոյ փառք տուր. կ մենք գիտենք որ ան մարդը
25 մեղաւոր է: Անիկայ ալ պատասխան տուաւ ու

թ Հմր 33: Գւ. գ. 2:
ժ Գւ. է. 12, 43: ժ. 19:
ի Գւ. դ. 19: զ. 14:
լ Գւ. է. 13: ժբ. 42: ժթ.
38: Գոր. ե. 13:
խ Հմր 34: Գւ. ժզ. 2:
ծ Յես. է. 19: ա Թագ. զ. 5:
կ Հմր 18:

ըսաւ, Թէ որ մեղաւոր է, ես չեմ գիտեր. միայն
26 [illegible] գիտեմ որ կոյր էի և հիմա կը տեսնեմ: Նորէն
ըսին անոր, Ի՞նչ ըրաւ քեզի. քու աչքերդ ին-
27 տո՞ր բացաւ: Պատասխան տուաւ անոնց, Հի-
մա ըսի ձեզի ու չլսեցիք. ինչո՞ւ համար նորէն
լսել կ'ուզէք. միթէ դո՞ւք ալ կ'ուզէք անոր
28 աշակերտ ըլլալ: Անոնք նախատելով զանիկայ
ըսին, Դուն ես անոր աշակերտը. իսկ մենք
29 Մովսէսին աշակերտներն ենք: Մենք գիտենք
որ Աստուած Մովսէսին հետ խօսեցաւ, հ բայց
30 ասիկայ չենք գիտեր թէ ուսկից է: Պատասխան
տուաւ մարդը և ըսաւ անոնց, ձ Ասիկայ է զարմա-
նալու բանը՝ որ դուք չէք գիտեր թէ ուսկից է, և
31 անիկայ իմ աչքերս բացաւ: Գիտենք որ ղ Աս-
տուած մեղաւորներուն մտիկ չըներ, բայց թէ որ
մէկը աստուածապաշտ ըլլայ, ու անոր կամքը
32 կատարէ, անոր մտիկ կ'ընէ: Աշխարհիս սկիզբէն
'ի վեր լսուած չէ որ մարդ մը կոյր ծնածի մը աչ-
33 քերը բացած է: ճ Թէ որ Աստուծմէ չըլլար ան
34 մարդը՝ բան մըն ալ չէր կրնար ընել: Պատաս-
խան տուին և ըսին անոր, մ Դուն բոլորովին մե-
ղաց մէջ ծնած ես, ու մեզի վարդապետութի՞ւն
կ'ընես. և դուրս ըրին անիկայ:
35 Յիսուս լսեց որ զանիկայ դուրս ըրին, ու երբոր
գտաւ զանիկայ՝ ըսաւ անոր, Դուն կը հաւատա՞ս
36 յ Աստուծոյ Որդիին: Անիկայ պատասխան տուաւ
37 ու ըսաւ, Տէ՛ր՝ ո՞վ է՝ որ հաւատամ անոր: Ու
Յիսուս ըսաւ անոր, Տեսար ալ անիկայ, ն և քե-
38 զի հետ խօսողը ան է: Անիկայ ալ ըսաւ, Կը

հ Գւ. ը. 14:
ձ Գւ. գ. 10:
ղ Յոբ. իէ. 9: լե. 12: Սաղ.
ժը. 41: լդ. 15: կզ. 18:
Առակ. ա. 28: ժե. 29: իը.
9: Ես. ա. 15: Երեմ. ժա.
11: ժդ. 12: Եզեկ. ը. 18:
Միք. գ. 4: Զաք. է. 13:
ճ Հմր 16:
մ Հմր 2:
յ Մատ. ժդ. 33: ժզ. 16:
Մար. ա. 1: Գւ. ժ. 36:
ա Յով. ե. 13:
ն Գւ. դ. 26:

հաւատամ՝ Տէ՛ր. ու անոր երկրպագութիւն ըրաւ:
39 Ու Յիսուս ըսաւ, շԵս դատաստանի համար եկայ
աս աշխարհս, որ չտեսնողները տեսնեն եւ տես–
նողները կուրանան:
40 Ու փարիսեցիներէն ոմանք որ իր հետն էին, աս
բաները լսելով՝ չըսին իրեն, Միթէ մե՞նք ալ
41 կոյր ենք: Յիսուս ըսաւ անոնց, պԹէ որ կոյր
ըլլայիք, դուք մեղք չէիք ունենար. բայց հիմա
կ'ըսէք թէ Կը տեսնենք, ասոր համար ձեր մեղքը
ձեր վրայ կը մնայ:

ԳԼ. Ժ.

1 Քրիստոս է կենաց դուռը եւ բարի հովիւը: 19 Հրեից տարբեր կարծիքները անոր վրայով: 24 Յիսուս իր գործքերովը կը ցուցընէ թէ ինքն է Քրիստոսը՝ Աստուծոյ Որդին. 39 Հրեից ձեռքէն կը փախչի, 40 եւ դարձեալ կ'երթայ Յորդանանու միւս կողմը, ուր տեղ շատերը կը հաւատան իրեն:

1 Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, Ան որ դռնէն
չմտներ ոչխարներուն բակը, հապա ուրիշ
2 տեղէն կ'ելլէ, անիկայ գող ու աւազակ է: Բայց
ան որ դռնէն կը մտնէ, անիկայ ոչխարներուն հո–
3 վիւն է: Դռնապանը կը բանայ անոր, եւ ոչխար–
ները անոր ձայնին կը լսեն, ու իր ոչխարները
անուանովին կը կանչէ, եւ դուրս կը հանէ զանոնք:
4 Ու երբոր իր ոչխարները կը հանէ, անոնց առջեւէն
կ'երթայ, ու ոչխարները իր ետեւէն կ'երթան,
5 ինչու որ անոր ձայնը կը ճանչնան: Սակայն օտա–
րի ետեւէ չեն երթար. հապա անկէ կը փախչին,
ինչու որ օտարներուն ձայնը չեն ճանչնար:
6 Յիսուս աս առակը ըսաւ անոնց, բայց անոնք
7 չէին իմանար թէ ինչ էր որ իրենց կը խօսէր: Ու
Յիսուս նորէն ըսաւ անոնց, Ճշմարիտ ճշմարիտ
8 կ'ըսեմ ձեզի, Ես եմ ոչխարներուն դուռը: Ամէն
անոնք որ ինծմէ առաջ եկան, գող ու աւազակ

շ Գլ. ե. 22, 27: Տես գլ. գ. 17: ժբ. 47:
ո Մատ. ժգ. 13:
չ Հռով. բ. 19:
պ Գլ. ժե. 22, 24:

9 էին, բայց անոնց չլսեցին ոչխարները: աԵս եմ
դուռը. թէ որ մէկը ինծմէ ներս մտնէ՝ պիտի
փրկուի, ու պիտի մտնէ ու ելլէ եւ արօտ գտնէ:
10 Գողը չգար, միայն թէ գողնալու եւ սպաննելու
ու կորսնցընելու համար. ես եկայ որ կեանք ունե–
11 նան, եւ ալ աւելի ունենան: բԵս եմ բարի
հովիւը. բարի հովիւը իր կեանքը ոչխարներուն
12 համար կը դնէ: Բայց վարձկանը որ հովիւ չէ
ու ոչխարները իրը չեն, երբոր կը տեսնէ գայլը
որ կու գայ, գկը թողու ոչխարները ու կը փախ–
չի. եւ գայլը կը յափշտակէ ոչխարները, ու
13 զանոնք կը ցրուէ: Ու վարձկանը կը փախչի,
ինչու որ վարձկան է՝ ու իր հոգը չէ ոչխարնե–
14 րուն համար: Ես եմ բարի հովիւը, դեւ կը
ճանչնամ իմիններս ու կը ճանչցուիմ իմիննե–
15 րէս: եԻնչպէս որ Հայրը զիս կը ճանչնայ, ես
ալ Հայրը կը ճանչնամ, զու իմ կեանքս ոչխար–
16 ներուն համար կը դնեմ: էՈւրիշ ոչխարներ ալ
ունիմ, որոնք աս բակէն չեն. անոնք ալ պէտք է
որ բերեմ, ու իմ ձայնիս պիտի լսեն, ըեւ պիտի
17 ըլլան մէկ հօտ ու մէկ հովիւ: Անոր համար
Հայրը զիս կը սիրէ, թոր ես իմ կեանքս կը դնեմ,
18 որ նորէն առնեմ անիկայ: Մէկը չհաներ անիկայ
ինծմէ, հապա ես կը դնեմ անիկայ ինքիրմէս. իշ–
խանութիւն ունիմ անիկայ դնելու, ժեւ իշխանու–
թիւն ունիմ անիկայ նորէն առնելու. իԱս պա–
տուէրը իմ Հօրմէս առի:
19 լՆորէն երկպառակութիւն կ'ըլլար Հրեից մէջ

ա Գլ. ժգ. 6: Եփե. բ. 18:
բ Ես. խ. 11: Եզեկ. լդ. 12, 23: լէ. 24: Եբր. ժգ. 20: Ա Պետ. բ. 25: ե. 4:
գ Զաք. ժա. 16, 17:
դ Բ Տիմ. բ. 19:
ե Մատ. ժա. 27:
զ Գլ. ժե. 13:
է Ես. ծզ. 8:
ը Եզեկ. լէ. 22: Եփե. բ. 14: Ա Պետ. բ. 25:
թ Ես. ծգ. 7, 8, 12: Եբր. բ. 9:
ժ Գլ. բ. 19:
ի Գլ. զ. 38: ժե. 10: Գործ. բ. 24, 32:
լ Գլ. է. 43: թ. 16:

20 աս խօսքերուն համար։ Եւ անոնցմէ շատերը կ'ը-
սէին, խ Դեւ կայ ասոր ներսի դին ու խելըռած է,
21 ինչո՞ւ ասոր մտիկ կ'ընէք։ Ուրիշները կ'ըսէին,
Աս խօսքերը դիւահարի խօսքեր չեն. միթէ ծ դեւը
կրնա՞յ կոյրերուն աչքերը բանալ։
22 Ան ատենը Երուսաղէմ Նաւակատիքի տօնը ե-
23 ղաւ, ու ձմեռ էր։ Եւ Յիսուս կը պտըտէր տա-
24 ճարին մէջ կ Սողոմոնին սրահը։ Եւ Հրեաները
անոր չորս կողմը առին ու ըսին անոր, Մինչե-
և՞րբ մեզ տարակուսանաց մէջ կը թողուս. թէ
որ հ Քրիստոսը դուն ես, մեզի համարձակ ըսէ։
25 Յիսուս պատասխան տուաւ անոնց, Ձեզի ըսի ու
չէք հաւատար. ձ Ան գործքերը որ ես իմ Հօրս
անունովը կը գործեմ, անոնք կը վկայեն ինծի հա-
26 մար։ ղ Բայց դուք չէք հաւատար, ինչու որ իմ
27 ոչխարներէս չէք, * ինտոր որ ձեզի ըսի"։ ճ Իմ
ոչխարներս իմ ձայնիս կը լսեն, ես ալ անոնք կը
28 ճանչնամ, ու իմ ետեւէս կու գան. Եւ ես ա-
նոնց յաւիտենական կեանք կու տամ, մ ու յաւի-
տեան պիտի չկորսուին, և մէկը իմ ձեռքէս պիտի
29 չյափշտակէ զանոնք։ յ Իմ Հայրս ն որ անոնք ին-
ծի տուաւ, ամէնէն մեծ է. և մէկը չկրնար իմ
30 Հօրս ձեռքէն յափշտակել։ շ Ես ու Հայրը մէկ
ենք։
31 Ան ատենը ո Հրեաները նորէն քարեր վերցու-
32 ցին, որ անիկայ քարկոծեն։ Յիսուս պատասխան
տուաւ անոնց, Շատ բարի գործքեր ցուցուցի
ձեզի իմ Հօրմէս, անոնցմէ ո՞ր գործին համար

խ Գլ. է. 20։ ը. 48, 52։
ծ Ել. դ. 11։ Սաղ. ղդ. 9։ ճխզ. 8։
կ Գլ. թ. 6, 7, 32, 33։
հ Գործ. գ. 11։ ե. 12։
ձ Հմր 38։ Գլ. գ. 2։ ե. 36։
ղ Գլ. ը. 47։ ա Յով. դ. 6։
* Ոմանք չունին։
ճ Հմր 4, 14։
մ Գլ. գ. 37։ ժէ. 11, 12։ ժը. 9։
յ Գլ. ժդ. 28։
ն Գլ. ժէ. 2, 6, [illegible]։
շ Գլ. ժէ. 11, 22։
ո Գլ. ը. 59։

33 զիս կը քարկոծէք։ Հրեաները պատասխան տուին
անոր՝ ըսելով, Բարի գործի համար քեզ չենք
քարկոծեր, հապա հայհոյութեան համար, և
քանզի դուն որ մարդ ես, չ ինքզինքդ Աստուած
34 կ'ընես։ Յիսուս պատասխան տուաւ անոնց.
պ Չէ՞ որ ձեր օրէնքին մէջը գրուած է, Ես ըսի
35 թէ դուք աստուածներ էք։ Թէ որ աստուածներ
կ'անուանէ զանոնք, Զորոնց որ Աստուծոյ խօսքը
եղաւ, (ու կարելի չէ որ ջ գրուածը աւրուի,)
36 ռ Հապա ան որ Հայրը սրբեց ս և աշխարհք խըր-
կեց, դուք անոր կ'ըսէ՞ք թէ Հայհոյութիւն
կ'ընես, վ Աստուծոյ Որդի եմ տ ըսելուս համար։
37 ր Թէ որ իմ Հօրս գործքերը չեմ գործեր, ինծի
38 մի՛ հաւատաք. Հապա թէ որ կը գործեմ, թէև
ինծի չէք հաւատար, ց գոնէ գործքերուն հաւա-
տացէք, որ գիտնաք ու հաւատաք ւ թէ Հայրը իմ
մէջս է, և ես անոր մէջ։
39 փ Դարձեալ կը փնտռէին զանիկայ բռնել, և
40 անոնց ձեռքէն ելաւ. Ու նորէն գնաց Յորդանա-
նու անդիի կողմը՝ ան տեղը, ք ուր որ Յովհաննէս
41 առաջուց կը մկրտէր, ու հոն կեցաւ։ Եւ շատերը
եկան անոր ու կ'ըսէին, Իրաւ Յովհաննէս մէկ
42 հրաշք մը չըրաւ. օ Բայց ինչ որ Յովհաննէս ը-
սաւ անոր համար, ամէնը ճշմարիտ էր. ֆ Եւ շատ
մարդիկ հոն անոր հաւատացին։

չ Գլ. ե. 18։
պ Սաղ. ձբ. 6։
ջ Հռով. ժգ. 1։
ռ Գլ. զ. 27։
ս Գլ. գ. 17։ ե. 36, 37։ ը. 42։
վ Ղու. ա. 35։ Գլ. թ. 35, 37։
տ Գլ. ե. 17, 18։ Հմր 30։
ր Գլ. ժե. 24։
ց Գլ. ե. 36։ ժդ. 10—12։
ւ Գլ. ժդ. 10, 11։ ժէ. 21։
փ Գլ. է. 30, 44։ ը. 59։
ք Գլ. ա. 28։
օ Գլ. գ. 30։
ֆ Գլ. ը. 30։ ժա. 45։

ԳԼ. ԺԱ

1 Քրիստոս կը յարուցանէ չորս օրուան մեռած Ղազարոսը։ 45 Շատ Հրեաներ կը հաւատան։ 47 Քահանայապետները և փարիսեցիք ժողով կ'ընեն Քրիստոսի դէմ։ 49 Կայիափային

մարգարէութիւնը ։ 54 Յիսուս իր անձը կը թագուցանէ ։ 55 Զատկի տօնին կը փնտռեն զանիկայ, և պատուէր կու տան բռնելու ։

1 Ու [ա] Մարիամին և անոր քրոջը Մարթային գե-
ղէն՝ Բեթանիայէն Ղազարոս անունով մէկը
2 հիւանդ էր ։ [բ] Նոյն այն Մարիամն էր, որ Տէրը
եղով օծեց, ու անոր ոտքերը իր մազերովը սրբեց,
3 որուն եղբայրը Ղազարոս հիւանդ էր ։ Ուստի իր
քոյրերը մարդ ղրկեցին անոր ու ըսին, Տէ՛ր՝ ահա
4 անիկայ որ դուն կը սիրես, հիւանդ է ։ Յիսուս
երբոր լսեց, ըսաւ, Այս հիւանդութիւնը մահուան
համար չէ, [գ] հապա Աստուծոյ փառքը համար,
5 որ Աստուծոյ Որդին անով փառաւորուի ։ Արդ
Յիսուս կը սիրէր Մարթան և անոր քոյրը ու
6 Ղազարոսը ։ Իսկ երբոր լսեց թէ հիւանդ է, ե-
7 ղած տեղը [դ] երկու օր ալ կեցաւ ։ Ու անկէ ետքը
ըսաւ աշակերտներուն, Եկէ՛ք նորէն Հրէաստան
8 երթանք ։ Աշակերտները իրեն ըսին, Ռաբբի՛
[ե] Հրէաները հիմա քեզ կը փնտռէին քարկոծե-
9 լու, ու նորէն հո՞ն կ'երթաս ։ Պատասխան
տուաւ Յիսուս, Չէ՞ որ օրը տասուերկու ժամ
է ։ [զ] Եթէ որ մէկը ցորեկը քալէ, չսահիր, ինչու
10 որ աս աշխարհիս լոյսը կը տեսնէ ։ [է] Բայց թէ որ
մէկը գիշերը քալէ, կը սահի, ինչու որ իր հե-
11 տը լոյս չկայ ։ Աս բաները ըսելէն ետև ըսաւ ա-
նոնց, Ղազարոս մեր բարեկամը [ը] քնացած է,
12 բայց կ'երթամ որ անիկայ արթնցընեմ ։ Իր ա-
շակերտները ըսին, Տէ՛ր՝ թէ որ քնացած է, պի-
13 տի առողջանայ ։ Իսկ Յիսուս անոր մեռնելուն
համար կ'ըսէր, բայց անոնք կը կարծէին թէ քուն

ա Ղու. Ժ. 38, 39 ։
բ Մատ. ԻԶ. 7 ։ Մար. ԺԴ. 3 ։ Գլ. ԺԲ. 3 ։
գ Գլ. Թ. 3 ։ Համր. 40 ։
դ Գլ. Ժ. 40 ։
ե Գլ. Ժ. 31 ։
զ Գլ. Թ. 4 ։
է Գլ. ԺԲ. 35 ։
ը Բ Օր. ԼԱ. 16 ։ Դան. ԺԲ. 2 ։ Մատ. Թ. 24 ։ Գոր. Է. 59 ։ Ա Կոր. ԺԵ. 18, 51 ։

14 քնանալուն համար կ'ըսէր ։ Այն ատենը Յիսուս
15 յայտնապէս ըսաւ անոնց, Ղազարոս մեռաւ ։ Ու
ես ուրախ եմ ձեզի համար որ հոն չէի, որ դուք
16 հաւատաք ։ բայց Եկէ՛ք երթանք անոր ։ Թովմաս
որ Երկուորեակ կ'ըսուէր, ըսաւ իր աշակերտա-
կիցներուն, Մենք ալ երթանք՝ որ անոր հետ
մեռնինք ։
17 Յիսուս երբոր եկաւ, գտաւ որ անիկայ արդէն
18 չորս օրուան գերեզմանը դրուած էր ։ Ու Բե-
թանիա Երուսաղէմին մօտ էր՝ տասնուհինգ աս-
19 պարէզի չափ ։ Ու Հրէաներէն շատերը Մար-
թային ու Մարիամին եկած էին որ մխիթարեն
20 զանոնք իրենց եղբօրը համար ։ Արդ երբոր լսեց
Մարթա թէ Յիսուս կու գայ, զանիկայ դիմաւորե-
լու գնաց, բայց Մարիամ տանը մէջ նստեր էր ։
21 Ու Մարթա ըսաւ Յիսուսին, Տէ՛ր՝ թէ որ հոս
22 ըլլայիր, իմ եղբայրս չէր մեռներ ։ Բայց գիտեմ
որ հիմա ալ [թ] դուն ինչ որ խնդրես Աստուծմէ,
23 Աստուած պիտի տայ քեզի ։ Յիսուս ըսաւ անոր,
24 Քու եղբայրդ յարութիւն պիտի առնէ ։ Մար-
թա ըսաւ անոր, [ժ] Գիտեմ որ յարութեան ժա-
մանակը՝ վերջին օրը յարութիւն պիտի առնէ ։
25 Յիսուս ըսաւ անոր ։ Ես եմ [ժա] յարութիւնը և
[ժբ] կեանքը ։ [ժգ] Ան որ ինծի կը հաւատայ, թէև
26 մեռնի՝ պիտի ապրի, Ու ան ամէնը որ կենդանի
է ու ինծի կը հաւատայ, յաւիտեան պիտի չմեռ-
27 նի ։ դուն կը հաւատա՞ս ասոր ։ Ըսաւ անոր,
Այո՛ Տէր՝ [ժդ] ես հաւատացեր եմ որ դուն ես
Քրիստոսը Աստուծոյ Որդին, որ աշխարհք գալու
28 էիր ։ Ու երբոր աս ըսաւ, գնաց իր քոյրը Մա-
րիամը գաղտուկ մը կանչեց՝ ըսելով, Վարդա-

թ Գլ. Թ. 31 ։
ժ Ղու. ԺԴ. 14 ։ Գլ. Ե. 29 ։
ժա Գլ. Ե. 21 ։ Զ. 39, 40, 44 ։
ժբ Գլ. Ա. 4 ։ Զ. 35 ։ ԺԴ. 6 ։ Կող. Գ. 4 ։ Ա Յոհ. Ա. 1, 2 ։ Ե. 11 ։
ժգ Գլ. Գ. 36 ։ Ա Յոհ. Ե. 10, ԺԳ ։
ժդ Մատ. ԺԶ. 16 ։ Գլ. Դ. 42 ։ Զ. 14, 70 ։

29 պետը եկեր է ու քեզ կը կանչէ։ Անիկայ լսա-
30 ծին պէս՝ շուտ մը ելաւ ու եկաւ անոր։ Իսկ Յի-
սուս դեռ գեղը եկած չէր, հապա ան տեղն էր,
31 ուր որ Մարթա զանիկայ դիմաւորեց։ կ Բայց
Հրեաները որ անոր հետ տանը մէջն էին ու կը
մխիթարէին զանիկայ, երբոր տեսան որ Մարիամ
շուտ մը ելաւ ու գնաց, ետեւէ ալ անոր ետեւէն
գացին, ըսելով թէ Գերեզմանը կ՚երթայ որ հոն
32 լայ։ Իսկ Մարիամ երբոր Յիսուսին եղած
տեղը եկաւ ու զանիկայ տեսաւ, անոր ոտքը իյ-
նալով ըսաւ անոր, հ Տէ՛ր, թէ որ հոս ըլլայիր,
33 իմ եղբայրս չէր մեռներ։ Յիսուս երբոր տեսաւ
անիկայ որ կու լար, և անոր հետ եկող Հրեանե-
րը որ կու լային, իր հոգւոյն մէջ հառաչեց ու
34 խռովեցաւ, Ու ըսաւ, Ո՞ւր դրած էք անիկայ.
35 ըսին իրեն, Տէ՛ր, եկո՛ւր ու տե՛ս։ ձ Յիսուս լա-
36 ցաւ։ Ուստի Հրեաները կ՚ըսէին, Նայեցէ՛ք
37 որչափ կը սիրէր զանիկայ։ Անոնցմէ ոմանք ալ
կ՚ըսէին, Անիկայ ղ որ կոյրին աչքերը բացաւ,
38 չէ՞ր կրնար ընել որ աս ալ չմեռնէր։ Յիսուս
նորէն իր սրտին մէջ հառաչելով՝ գերեզմանը կու-
գայ. և անիկայ քարայր մըն էր, ու անոր վրայ
39 քար մը դրուած էր։ Յիսուս ըսաւ, Մէկդի
ըրէք աս քարը. մեռելին քոյրը Մարթան ըսաւ
անոր, Տէ՛ր, արդէն հոտած պիտի ըլլայ, ինչու որ
40 չորս օրուան է։ Ըսաւ անոր Յիսուս, Քեզի
չըսի՞ որ եթէ հաւատաս, ճ Աստուծոյ փառքը
41 պիտի տեսնես։ Ան ատենը մէկդի ըրին քարը.
և Յիսուս իր աչքերը վեր վերցուց ու ըսաւ,
Հա՛յր, շնորհակալ եմ քեզմէ, որ ինծի լսեցիր։
42 Ու ես գիտէի որ ամէն ատեն ինծի կը լսես. մ բայց
աս բոլորտիքս կայնող ժողովուրդին համար ըսի,

կ Հմր 19:
հ Հմր 21:
ձ Ղու. ԺԹ. 41:
ղ Գլ. Թ. 6:
ճ Հմր 4, 23:
մ Գլ. ԺԲ. 30:

43 որ հաւատան թէ դուն խրկեցիր զիս։ Ու աս
ըսելէն ետքը, մեծ ձայնով մը կանչեց, Ղազարոս
44 դո՛ւրս եկուր։ Մեռելն ալ ելաւ ոտքերը ու ձեռ-
քերը պատանքով կապած, յ և երեսը վարշամակով
պատած. Յիսուս ըսաւ անոնց, Արձակեցէ՛ք անի-
կայ ու թողէ՛ք որ երթայ։
45 Ու Հրեաներէն շատերը որ Մարիամին եկեր
էին, ն երբոր Յիսուսին ըրածը տեսան, հաւատա-
46 ցին իրեն։ Բայց անոնցմէ ոմանք գացին փարիսե-
ցիներուն, ու Յիսուսի ըրածը անոնց պատմե-
ցին։
47 Ուստի շ քահանայապետները և փարիսեցիները
ժողով գումարեցին ու ըսին, ո Ի՞նչ ընենք,
48 քանզի աս մարդը շատ հրաշքներ կ՚ընէ։ Թէ որ
անիկայ ասանկ թող տանք, ամէնքն ալ անոր պի-
տի հաւատան, և Հռոմայեցիք պիտի գան ու
49 մեր տեղը ու ազգը պիտի վերցնեն։ Ու անոնց-
մէ մէկը չ Կայիափա անունով՝ որ ան տարւոյն քա-
հանայապետն էր, ըսաւ անոնց, Դուք բան մը
50 չէք գիտեր, պ Ու չէք ալ խորհիր թէ աղէկ է
մեզի՝ որ մէկ մարդ մը ժողովուրդին համար մեռնի,
51 ու բոլոր ազգը չկորսուի։ Բայց աս բանը չէ թէ
ինքիրմէն ըսաւ, հապա ան տարուան քահանա-
յապետը ըլլալով, մարգարէացաւ թէ Յիսուս
52 ազգին համար պիտի մեռնէր. ջ Ու չէ թէ մինակ
ազգին համար, ռ հապա որ Աստուծոյ ցիրուցան
եղած որդիներն ալ մէկտեղ ժողվէ։
53 Ալ ան օրէն ետև խորհուրդ ըրին որ սպաննեն
54 զանիկայ։ ս Ուստի Յիսուս անկէ ետքը համար-

յ Գլ. Ի. 7:
ն Գլ. Բ. 23: Ժ. 42: ԺԲ. 11, 18:
շ Սաղ. Բ. 2: Մատ. ԻԶ. 3: Մար. ԺԴ. 1: Ղու. ԻԲ. 2:
ո Գլ. ԺԲ. 19: Գոր. Դ. 16:
չ Ղու. Գ. 2: Գլ. ԺԸ. 14: Գոր. Դ. 6:
պ Գլ. ԺԸ. 14:
ջ Ես. ԽԹ. 6: ա Յով. Բ. 2:
ռ Գլ. Ժ. 16: Եփե. Բ. 14, 15, 16, 17:
ս Գլ. Դ. 1, 3: Է. 1:

ձակ չէր պտըտեր Հրէից մէջ, հապա անկէ անա-
պատին մօտ տեղ մը գնաց. մէկ քաղաք մը՝ որուն
անունը [է] Եփրայիմ էր, ու իր աշակերտներուն
հետ մէկտեղ հոն կը կենար:
55 [ը] Ու Հրէից զատիկը մօտ էր, ու այն տեղէն
շատ մարդիկ զատկէն առաջ Երուսաղէմ ելան որ
56 ինքզինքնին մաքրեն. Ու [թ] կը փնտռէին Յիսուսը,
ու տաճարին մէջ կեցած ատեննին իրարու կ'ըսէ-
ին, Ձեզի ի՞նչպէս կ'երեւնայ, թէ տօնին բնաւ
պիտի չգա՞յ: Իսկ քահանայապետները ու փարի-
սեցիները պատուէր տուեր էին, որ եթէ մէկը
գիտնայ անոր ուր ըլլալը՝ իմացընէ, որ անի-
կայ բռնեն:

ԳԼ. ԺԲ.

1 Յիսուս կը գովէ Մարիամը՝ որ իր ոտքը օծեց: 9 Ժողովուրդը կու գայ Ղազարոսը տեսնելու: 10 Քահանայապետները խորհուրդ կ'ընեն զանիկայ սպաննելու: 12 Քրիստոս իշու վրայ հեծած՝ Երուսաղէմ կը մտնէ: 20 Քանի մը Յոյներ կը ցանկան զինքը տեսնելու: 23 Քրիստոս իր մահը կը նախաձայնէ: 37 Հրէից կուրութիւնը: 42 Իշխաններէն շատերը կը հաւատան Յիսուսին, բայց փարիսեցիներէն վախնալով՝ զանիկայ յայտնի չեն դաւաներ:

1 Իսկ Յիսուս զատկէն վեց օր առաջ Բեթանիա
եկաւ, [ա] ուր էր Ղազարոս մեռեալը, որն որ
2 Յիսուս մեռելներէն յարոյց: [բ] Ու հոն անոր
ընթրիք մը ըրին. ու Մարթա սպասաւորութիւն
կ'ընէր, և Ղազարոս անոր հետ սեղան նստողնե-
3 րուն մէկն էր: Իսկ [գ] Մարիամ մէկ լիտր նարդոսի
պատուական մեծագին եղ առնելով, Յիսուսի
ոտքերը օծեց, ու իր մազերովը անոր ոտքերը
սրբեց. և տունը եղին անուշահոտութեամբը լեցուե-
4 ցաւ. Ան ատենը աշակերտներուն մէկը Իսկարի-
ովտացի Սիմոնեան Յուդան՝ որ զանիկայ պիտի
5 մատնէր, ըսաւ, Ինչո՞ւ համար աս եղը չծախուե-

[է] Տե՛ս բ Մն. ժգ. 19:
[ը] Գլ. բ. 13: ե. 1: զ. 4:
[թ] Հմր 8:
[ա] Գլ. ժա. 1, 43:
[բ] Մատ. իզ. 3: Մար. ժդ. 3:
[գ] Ղու. ժ. 38, 39: Գլ. ժա. 2:

ցաւ երեք հարիւր դահեկանի, որ աղքատներուն
6 տրուէր: Աս ըսաւ, չէ թէ աղքատներուն համար
իր հոգն էր, հապա որ գող էր, [դ] ու գանձանակը
ինքը կը պահէր, և ինչ որ ձգուէր՝ ինքը կը
7 կրէր: Իսկ Յիսուս ըսաւ, Թո՛ղ տուր ատոր.
ատ բանը իմ պատանքուելուս օրուանը համար
8 պահեց: [ե] Վասն զի աղքատները ամէն ատեն ձեր
հետը ունիք, բայց զիս ամէն ատեն չունիք:
9 Ուստի Հրէաներէն շատ ժողովուրդ անոր հոն
ըլլալը իմացան, ու եկան, չէ թէ միայն Յիսուսի
համար, հապա որ Ղազարոսն ալ տեսնեն, [զ] որն
10 որ մեռելներէն յարոյց: [է] Իսկ քահանայապետ-
ները խորհուրդ ըրին որ Ղազարոսն ալ մեռցընեն.
11 [ը] Ինչու որ Հրէաներէն շատերը անոր պատճառովը
կ'երթային ու կը հաւատային Յիսուսին:
12 [թ] Հետեւեալ օրը շատ ժողովուրդ որ տօնին
եկած էին, երբոր լսեցին թէ Յիսուս Երուսաղէմ
13 կու գայ, Արմաւենիի ոստեր առին ու ելան զա-
նիկայ դիմաւորելու, և կ'աղաղակէին, [ժ] Ովսաննա՛
օրհնեալ է Իսրայէլի թագաւորը՝ որ Տէրոջը անու-
14 նովը կու գայ: Ու [ի] Յիսուս աւանակ մը գտնելով՝
15 անոր վրայ նստաւ, ինչպէս որ գրուած է, [լ] Մի՛
վախնար ով Սիոնի աղջիկ. ահա քու Թագաւորդ
16 կու գայ իշու աւանակի վրայ նստած: [խ] Ու անոր
աշակերտները առաջ չիմացան աս բաները. [ծ] բայց
երբոր Յիսուս փառաւորուեցաւ, [կ] ան ատենը միտ-
քերնին բերին, թէ աս բաները անոր համար
գրուած էր, և թէ իրենք աս բաները ըրին անոր:
17 [հ] Ու իր հետը եղող ժողովուրդը վկայութիւն կու

[դ] Գլ. ժգ. 29:
[ե] Մատ. իզ. 11: Մար. ժդ. 7:
[զ] Գլ. ժա. 43, 44:
[է] Ղու. ժզ. 31:
[ը] Գլ. ժա. 45: Հմր 18:
[թ] Մատ. իա. 8: Մար. ժա. 8: Ղու. ժթ. 35, 36, &c.:
[ժ] Սաղ. ճժը. 25, 26:
[ի] Մատ. իա. 7:
[լ] Զաք. թ. 9:
[խ] Ղու. ժը. 34:
[ծ] Գլ. ե. 39:
[կ] Գլ. ժդ. 26:
[հ] Հմր 11:

տար թէ Ղազարոսը գերեզմանէն դուրս կանչեց ,
18 ու մեռելներէն յարուց զանիկայ ։ Ասոր համար ալ
ժողովուրդը զանիկայ դիմաւորեց , վասն զի լսեցին
19 թէ անիկայ աս հրաշքը ըրած էր ։ Իսկ փարիսե-
ցիները իրարու կ՚ըսէին , ձԿը տեսնէ՞ք որ օգուտ
մը չէք կրնար ընել . ահա բոլոր աշխարհ անոր
ետեւէն գնաց ։
20 Ու հոն Ղրանի մը Յոյներ կային ղտօնին երկրը-
21 պագութիւն ընելու եկողներուն մէջ ։ Ասոնք Փի-
լիպպոսին եկան , ճոր Գալիլեայի Բեթսայի-
դայէն էր , և կ՚աղաչէին անոր ու կ՚ըսէին , Տէ՛ր
22 կ՚ուզենք Յիսուսը տեսնել ։ Փիլիպպոս եկաւ ու
Անդրէասին ըսաւ , և նորէն Անդրէաս ու Փիլիպպոս
23 Ձեկեղ Յիսուսին ըսին ։ Յիսուս ալ պատասխան
տուաւ անոնց ու ըսաւ , մԺամանակը հասաւ , որ
24 փառաւորուի Որդին մարդոյ ։ յՃշմարիտ ճշմա-
րիտ կ՚ըսեմ ձեզի , նԹէ որ ցորենին հատը հողին
25 մէջ իյնալով չմեռնի , Ինքը մինակ կը մնայ . հա-
պա թէ որ մեռնի , շատ արդիւնք կը բերէ ։ շԱն
որ իր անձը կը սիրէ , պիտի կորսնցնէ զանիկայ .
և ան որ իր անձը աս աշխարհիս մէջ կ՚ատէ ,
յաւիտենական կենաց համար պիտի պահէ զանի-
26 կայ ։ Թէ որ մէկը ինծի կը ծառայէ , թող իմ
ետեւէս գայ . ոու ես ուր որ եմ , իմ ծառաս ալ
հոն պիտի ըլլայ . Թէ որ մէկը ինծի կը ծառայէ ,
27 Հայրը պիտի պատուէ զանիկայ ։ չՀիմա իմ հո-
գիս խռոված է , և ի՞նչ ըսեմ . Հա՛յր , զիս
ազատէ՛ աս ժամէն . պԲայց ես ասոր համար եկայ

ձ Գլ . ժա . 47 , 48 ։
ղ Գոր . ժէ . 4 ։
ճ գ Թագ . ը . 41 , 42 ։ Գոր . ը . 27 ։
մ Գլ . ա . 44 ։
յ Գլ . ժգ . 32 ։ ժէ . 1 ։
ն ա Կոր . ժե . 36 ։
շ Մատ . ժ . 39 ։ ժզ . 25 ։ Մար . ը . 35 ։ Ղու . թ . 24 ։ ժէ . 33 ։
ո Գլ . ժդ . 3 ։ ժէ . 24 ։ ա Թես . դ . 16 ։
չ Մատ . իզ . 38 , 39 ։ Ղու . ժբ . 50 ։ Գլ . ժգ . 21 ։
պ Ղու . իբ . 53 ։ Գլ . ժբ . 37 ։

28 աս ժամին ։ Հա՛յր՝ փառաւորէ՛ քու անունդ .
ջԱն ատենը ձայն մը եկաւ երկինքէն ; Փառաւո-
29 րեցի ալ , ու նորէն պիտի փառաւորեմ ։ Ու
ժողովուրդը որ կայներ էր ու կը լսէր , կ՚ըսէին՝
Որոտում կ՚ըլլայ . ոմանք ալ կ՚ըսէին՝ Հրեշտակ
30 խօսեցաւ իրեն հետ ։ Յիսուս պատասխան
տուաւ ու ըսաւ , ռԱս ձայնը ինծի համար չե-
31 կաւ , հապա ձեզի համար ։ Հիմա է աս աշ-
խարհիս դատաստանը , հիմա աս աշխարհիս սիշ-
32 խանը դուրս պիտի ձգուի ։ վԵս ալ երբոր երկ-
րէն բարձրանամ , տամէնն ալ ինծի պիտի քա-
33 շեմ ։ րԱս բանս կը զրուցէր՝ իմացընելով թէ
34 ինչ կերպ մահով պիտի մեռնէր ։ Ժողովուրդը
անոր պատասխանեց , ցՄենք օրէնքէն լսեցինք որ
Քրիստոսը յաւիտեան կը մնայ , և դուն ինտո՞ր
կ՚ըսես թէ պէտք է Որդին մարդոյ բարձրանայ .
35 ո՞վ է աս Որդին մարդոյ ։ Ու Յիսուս անոնց
ըսաւ , Քիչ մը ատեն ալ ւլոյսը ձեր հետն է .
փքանի որ լոյսը ունիք՝ քալեցէք , որ չըլլայ թէ
մութը ձեր վրայ հասնի . քինչու որ խաւարի մէջ
36 քալողը չգիտեր թէ ո՛ւր կ՚երթայ ։ Քանի որ լոյսը
ունիք , հաւատացէք ան լոյսին՝ օոր լուսոյ որդիք
ըլլաք . Յիսուս աս բաները զրուցեց , ու գնաց
ֆպահուեցաւ անոնցմէ ։
37 Ու թէպէտ այնքան հրաշքներ ըրած էր անոնց
38 առջևը , բայց անոնք չէին հաւատար իրեն . Որ

ջ Մատ . գ . 17 ։
ռ Գլ . ժա . 42 ։
ս Մատ . ժբ . 29 ։ Ղու . ժ . 18 ։ Գլ . ժդ . 30 ։ ժզ . 11 ։ Գոր . իզ . 18 ։ բ Կոր . դ . 4 ։ Եփե . բ . 2 ։ զ . 12 ։
վ Գլ . դ . 14 ։ ը . 28 ։
տ Հռով . ե . 18 ։ Եբր . բ . 9 ։
ր Գլ . ժը . 32 ։
ց Սաղ . ձթ . 36 , 37 ։ ճժ . 4 ։ Ես . թ . 7 ։ ծգ . 8 ։ Եզեկ . լէ . 25 ։ Դան . բ . 44 ։ է . 14 , 27 ։ Միք . դ . 7 ։
ւ Գլ . ա . 9 ։ ը . 12 ։ թ . 5 ։ Հմր 46 ։
փ Երեմ . ժգ . 16 ։ Եփե . ե . 8 ։
ք Գլ . ժա . 10 ։ ա Յոհ . բ . 11 ։
օ Ղու . ժզ . 8 ։ Եփե . ե . 8 ։ ա Թես . ե . 5 ։ ա Յոհ . բ . 9 , 10 , 11 ։
ֆ Գլ . ը . 59 ։ ժա . 54 ։

կատարուի Եսայի մարգարէին խօսքը, որ ըսաւ,
ա Տէ՛ր, ո՞վ հաւատաց մեր տուած լուրին, և Տէ-
39 րոջը բազուկը որո՞ւ յայտնուեցաւ: Անոր համար
չէին կրնար հաւատալ, որ դարձեալ կ'ըսէ Եսա-
40 յի, բ Անոնց աչքերը կուրցուց, և անոնց սիրտերը
թմրեցուց, որ չըլլայ թէ աչքերովնին տեսնեն ու
սրտովնին իմանան և դարձի գան, ու ես անոնք
41 բժշկեմ: գ Ասոնք ըսաւ Եսայի՝ երբոր տեսաւ
42 անոր փառքը, ու խօսեցաւ անոր վրայով: Այսու-
ամենայնիւ իշխաններէն ալ շատերը իրեն հաւա-
տացին, դ բայց փարիսեցիներուն համար զանիկայ
չէին դաւաներ, որ ժողովարանէն դուրս չձգուին.
43 ե Ինչու որ մարդոց փառքը Աստուծոյ փառքէն
աւելի սիրեցին:
44 Իսկ Յիսուս կ'աղաղակէր ու կ'ըսէր. զ Ան որ
ինծի կը հաւատայ՝ ինծի չհաւատար, հապա զիս
45 ղրկողին. է Ու ան որ զիս կը տեսնէ, զիս ղրկողը
46 կը տեսնէ: ը Ես լոյս եկայ աշխարհ, որ ամէն
47 մէկը որ ինծի հաւատայ, խաւարի մէջ չմնայ: Ու
թէ որ մէկը իմ խօսքերս լսէ ու չհաւատայ, թ ես
անիկայ չեմ դատեր. ժ քանզի ես չեկայ որ աշ-
խարհը դատեմ, հապա որ աշխարհը փրկեմ:
48 ի Ան որ զիս կ'անարգէ և իմ խօսքերս չընդունիր,
կայ մէկը որ զանիկայ կը դատէ. լ Այն խօսքը որ
ես խօսեցայ, ան պիտի դատէ զանիկայ վերջին
49 օրը: Ինչու որ խ ես ինքիրմէս չխօսեցայ, հապա
Հայրը որ զիս ղրկեց, ինքը ինծի պատուիրեց
ծ ինչ որ պիտի ըսեմ՝ և ինչ որ պիտի խօսիմ:

ա Ես. ծգ. 1: Հռով. ժ. 16:
բ Ես. զ. 9, 10: Մատ. ժգ. 14:
գ Ես. զ. 1:
դ Գլ. է. 13: թ. 22:
ե Գլ. ե. 44:
զ Մար. թ. 36: ա Պետ. ա. 21:
է Գլ. ժդ. 9:
ը Հմր 35, 36: Գլ. գ. 19: ը. 12: թ. 5, 39:
թ Գլ. ե. 45: ը. 15, 26:
ժ Գլ. գ. 17:
ի Ղու. ժ. 16:
լ Բ Օր. ժը. 19: Մար. ժզ. 16:
խ Գլ. ը. 38: ժդ. 10:
ծ Բ Օր. ժը. 18:

50 Ու գիտեմ որ անոր պատուիրածը յաւիտենական
կեանք է. ուստի ինչ որ ես կը խօսիմ, ինտոր
որ Հայրը ինծի ըսաւ, անանկ կը խօսիմ:

ԳԼ. ԺԳ

1 Յիսուս իր աշակերտներուն ոտքերը կը լուայ, յորդորելով զանոնք որ խոնարհութեամբ և սիրով վարուին իրարու հետ. 18 կը նախաձայնէ Յուդային զինքը մատնելը, և մէկ նշանով մը մատնիչին ո՛վ ըլլալը կը յայտնէ Յովհաննէսին. 31 կը պատուիրէ իր աշակերտներուն մէկզմէկ սիրել, 36 և կ'իմացընէ Պետրոսին թէ պիտի ուրանայ զինքը:

1 ա Զատկի տօնէն առաջ՝ Յիսուս գիտնալով թէ
բ իր ժամանակը հասեր է որ աս աշխարհէս
ելլէ Հօրը քովը, սիրելով իրենները որ աշխարհի
մէջ էին, մինչև վերջն ալ սիրեց զանոնք:
2 Ու ընթրիքը որ կ'ըլլար, (գ Սատանան արդէն
Իսկարիովտացի Սիմոնեան Յուդային սրտին մէջը
3 դրեր էր, որ զանիկայ մատնէ.) Յիսուս գիտնա-
լով թէ դ Հայրը ամէն բան իր ձեռքը տուաւ,
ե և թէ ինքը Աստուծմէ ելաւ ու Աստուծոյ քովը
4 կ'երթայ, զ Ընթրիքէն ելաւ, և հանդերձները
մէկդի դրաւ, ու զենջակ մը առնելով մէջքը
5 փաթթեց: Ետքը կոնքին մէջ ջուր լեցուց, ու
սկսաւ աշակերտներուն ոտքերը լուալ, և ան իր
6 փաթթուած զենջակովը սրբել: Ուստի եկաւ
Սիմոն Պետրոսին. ան ալ ըսաւ անոր. Տէ՛ր
7 է դո՞ւն իմ ոտքերս պիտի լուաս: Յիսուս պա-
տասխան տուաւ ու ըսաւ անոր. Ես ինչ որ կ'ը-
նեմ՝ դուն հիմա չես իմանար, ը հապա ետքը պի-
8 տի իմանաս: Պետրոս ըսաւ անոր, Բնաւ դուն
իմ ոտքերս պիտի չլուաս. պատասխան տուաւ ա-

ա Մատ. իզ. 2:
բ Գլ. ժբ. 23: ժէ. 1, 11:
գ Ղու. իբ. 3: Հմր 27:
դ Մատ. ժա. 27: իը. 18: Գլ. գ. 35: ժէ. 2: Գոր. բ. 36: ա Կոր'. ժե. 27: Եբր. բ. 8:
ե Գլ. ը. 42: ժզ. 28:
զ Ղու. իբ. 27: Փիլ. բ. 7, 8:
է Տես Մատ. գ. 14:
ը Հմր 12:

նոր Յիսուս, ը Թէ որ քեզ չլուամ, դուն ինծի
9 հետ բաժին չունիս : Սիմոն Պետրոս ըսաւ անոր,
Տէ՛ր՝ չէ՛ թէ միայն ոտքերս, հապա նաև ձեռ-
10 քերս ու գլուխս : Յիսուս ըսաւ անոր, Լուա-
ցուածին՝ ոտքերը լուալէն 'ի զատ ուրիշ բան
պէտք չէ, այլ բոլորովին մաքուր է . և ժ դուք
11 մաքուր էք, բայց չէ՛ թէ ամէնքդ : ի Վասն զի
գիտէր զանիկայ որ զինքը պիտի մատնէր . անոր
12 համար ըսաւ, Չէ՛ թէ ամէնքդ ալ մաքուր էք : Ու
երբոր անոնց ոտքերը լուաց, և իր հանդերձները
առնելով նորէն սեղան նստաւ, ըսաւ անոնց,
13 Գիտէ՞ք ինչ ըրի ձեզի : լ Դուք զիս Վարդապետ
ու Տէր կը կոչէք, և աղէկ կ'ըսէք, ինչու որ
14 այնպէս եմ : խ Հապա թէ որ ես Տէրս ու վարդա-
պետս ձեր ոտքերը լուացի, ծ պէտք է որ դուք ալ
15 իրարու ոտքերը լուաք : կ Վասն զի ձեզի մէկ օրի-
նակ մը տուի, որ ինչպէս ես ձեզի ըրի՝ դուք ալ
16 ընէք : հ Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, Ծառ-
ան իր տիրոջմէն մեծ չէ, ոչ ալ խրկուածը զին-
17 քը խրկողէն մեծ է : ձ Եթէ դուք աս բաները գի-
18 տէք, երանելի էք՝ թէ որ ասոնք կատարէք : Չէ՛
թէ ձեր ամենուն համար կ'ըսեմ, վասն զի ես կը
ճանչնամ անոնք որ ես ընտրեցի, հապա որ ան
գրուածը կատարուի թէ ղ Ան որ իմ հետս հաց
19 կ'ուտէր, ինծի դէմ կրունկ վերցուց : ճ Հիմակ-
ուընէ կ'ըսեմ ձեզի՝ քանի որ չէ եղեր, որ երբոր

ը Գղ. գ. 5 : ա Կոր. զ. 11 : Եփե. ե. 26 : Տիտ. գ. 5 : Եբր. ժ. 22 :
ժ Գղ. ժե. 3 :
ի Գղ. զ. 65 :
լ Մատ. իգ. 8, 10 : Ղու. զ. 46 : ա Կոր. ը. 6 : ժբ. 3 : Փիլ. բ. 11 :
խ Ղու. իբ. 27 :
ծ Հռով. ժբ. 10 : Գաղ. զ. 1, 2 : ա Պետ. ե. 5 :
կ Մատ. ժա. 29 : Փիլ. բ. 5 : ա Պետ. բ. 21 : ա Յոհ. բ. 6 :
հ Մատ. ժ. 24 : Ղու. զ. 40 : Գղ. ժե. 20 :
ձ Յակ. ա. 25 :
ղ Սաղ. խա. 9 : Մատ. իզ. 23 : Հմր 21 :
ճ Գղ. ժդ. 29 : ժզ. 4 :

20 ըլլայ՝ հաւատաք թէ ես ան եմ : մ Ճշմարիտ
ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, Ո՛վ որ կ'ընդունի անի-
կայ որ ես կը խրկեմ, զիս կ'ընդունի . և ով որ
զիս կ'ընդունի, զիս խրկողը կ'ընդունի :
21 յ Յիսուս երբոր աս ըսաւ, ն Իր հոգիին մէջ
խռովեցաւ, և վկայեց ըսելով, Ճշմարիտ ճշմա-
րիտ կ'ըսեմ ձեզի, շ որ ձեզմէ մէկը զիս պիտի
22 մատնէ : Ուստի աշակերտները տարակուսած իրա-
րու կը նայէին թէ որու համար կը զրուցէ :
23 ո Ու աշակերտներէն մէկը կար Յիսուսին *քովը
24 նստած, որն որ Յիսուս կը սիրէր : Նա Սիմոն
Պետրոս անոր աչք կ'ընէր հարցընելու թէ ո՞վ
25 պիտի ըլլայ անիկայ՝ որուն համար կը զրուցէ : Ան
ալ Յիսուսին կուրծքին վրայ իյնալով՝ ըսաւ ա-
26 նոր, Տէ՛ր՝ ո՞վ է ան : Յիսուս պատասխան
տուաւ, Անիկայ է՛ որուն որ պատառը թրջելով
կու տամ . և թրջելով պատառը Իսկարիով-
27 տացի Սիմոնեան Յուդային տուաւ : չ Ու պատա-
ռէն ետքը Սատանան անոր ներսը մտաւ : Նա Յի-
սուս ըսաւ անոր, Ինչ որ պիտի ընես, շուտո՛վ
28 ըրէ : Բայց աս բանը սեղան նստողներէն մէկը
չհասկըցաւ, թէ ինչու համար ըսաւ անոր :
29 Վասն զի ոմանք կը խորհէին թէ՝ պ որովհետև
դանձանակը Յուդան կը պահէր, Յիսուս անոր
կ'ըսէր, Ծախսէ առ ինչ որ մեզի աս տօնիս
պէտք է, կամ՝ որ աղքատներուն բան մը տայ :
30 Անիկայ ալ պատառը առածին պէս շուտ մը
դուրս ելաւ, ու գիշեր էր :
31 Ու երբոր անիկայ դուրս ելաւ, Յիսուս ըսաւ,

մ Մատ. ժ. 40 : իե. 40 : Ղու. ժ. 16 :
յ Մատ. իզ. 21 : Մար. ժդ. 18 : Ղու. իբ. 21 :
ն Գղ. ժբ. 27 :
շ Գործ. ա. 17 : ա Յոհ. բ. 19 :
ո Գղ. ժթ. 26 : ի. 2 : իա. 7, 20, 24 :
* Յուն. գոգը
չ Ղու. իբ. 3 : Գղ. զ. 71 :
պ Գղ. ժբ. 6 :

ձ Հիմա փառաւորուեցաւ Որդին մարդոյ , ղ ու
32 Աստուած փառաւորուեցաւ անով . ճ Թէ որ Աս-
տուած անով փառաւորուեցաւ , Աստուած ալ ա-
նիկայ իր անձովը պիտի փառաւորէ , մ Եւ շուտով
33 պիտի փառաւորէ զանիկայ ։ Որդեակք՝ քիչ մը
ատեն ալ ձեզի հետ եմ . զիս պիտի փնտռէք .
յ եւ ինչպէս որ Հրէաներուն ըսի թէ Ո՛ւր որ ես
կ'երթամ , դուք չէք կրնար գալ , հիմա ձեզի ալ
34 կ'ըսեմ ։ ն Նոր պատուիրան մը կու տամ ձեզի որ
մէկզմէկ սիրէք , ինչպէս որ ես ձեզ սիրեցի , որ
35 դուք ալ մէկզմէկ սիրէք ։ շ Անով ամէնը պիտի
գիտնան թէ իմ աշակերտներս էք , թէ որ իրա-
36 րու վրայ սէր ունենաք ։ Սիմոն Պետրոս ըսաւ ա-
նոր , Տէ՛ր՝ ո՞ւր կ'երթաս . Յիսուս պատասխան
տուաւ անոր , Ո՛ւր որ ես կ'երթամ , դուն հի-
մա չես կրնար իմ ետեւէս գալ , ո բայց ետքը պի-
37 տի գաս իմ ետեւէս ։ Պետրոս ըսաւ անոր , Տէ՛ր՝
ինչո՞ւ հիմա չեմ կրնար քու ետեւէդ գալ . չ ես իմ
38 կեանքս ալ քեզի համար պիտի դնեմ ։ Յիսուս
պատասխան տուաւ անոր , Քու կեա՞նքդ պիտի
դնես ինծի համար . Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ
քեզի , Հաւը պիտի չխօսի՝ մինչեւ որ դուն երեք
անգամ զիս ուրանաս ։

ձ Գլ. ժբ. 23 :
ղ Գլ. ժդ. 13 : ա Պետ. դ. 11 :
ճ Գլ. ժէ. 1, 4, 5, 6 :
մ Գլ. ժբ. 23 :
յ Գլ. է. 34 : ը. 21 :
ն Ղև. ժթ. 18 : Գլ. ժե. 12, 17 : Եփե. ե. 2 : ա Թես. դ. 9 : Յակ. բ. 8 : ա Պետ. ա. 22 : ա Յովհ. բ. 7, 8 : գ. 11, 23 : դ. 21 :
շ ա Յովհ. բ. 5 : դ. 20 :
ո Գլ. իա. 18 : բ Պետ. ա. 14 :
չ Մատ. իզ. 33, 34, 35 : Մար. ժդ. 29, 30, 31 : Ղու. իբ. 33, 34 :

ԳԼ. ԺԴ

1 Քրիստոս կը մխիթարէ իր աշակերտները՝ երկնային երջանկութեան յոյսը անոնց առջեւը դնելով . 6 կը ծանուցանէ թէ ինքն է ճանապարհը՝ ճշմարտութիւնը եւ կեանքը , եւ թէ ինքը Հօրը հետ մէկ է . 13 կը խոստանայ որ իր անունովը եղած աղօթքը պիտի կատարուի . 15 կը պատուիրէ սէր եւ հնազանդութիւն ունենալ իրեն . 16 կը խոստանայ խրկել Մխիթարիչ Սուրբ Հոգին . 27 ու իր խաղաղութիւնը կու տայ անոնց ։

1 ա Սիրտերնիդ չխռովի՛ . Աստուծո՛յ հաւատացէք ,
2 ինծի՛ ալ հաւատացէք ։ Իմ Հօրս տանը
շատ բնակարաններ կան . ապա թէ ոչ՝ ես ձեզի
պիտի ըսէի ։ բ Հիմա կ'երթամ ու ձեզի տեղ կը
3 պատրաստեմ ։ Եւ թէ որ երթամ ու ձեզի տեղ
պատրաստեմ , գ նորէն կու գամ եւ ձեզ քովս
կ'առնեմ ; դ որպէս զի ուր որ ես եմ՝ դուք ալ
4 հոն ըլլաք ։ Եւ ուր որ ես կ'երթամ՝ գիտէք , ու
ճամբան ալ գիտէք ։
5 Թովմաս ըսաւ անոր , Տէ՛ր՝ չենք գիտեր ուր
կ'երթաս , եւ ի՞նչպէս կրնանք ճամբան գիտնալ ։
6 Յիսուս ըսաւ անոր , ե Ես եմ ճամբան ու զ ճշմար-
տութիւնը ու է կեանքը . ը մէկը Հօրը քով
7 չգար , եթէ ոչ ինծմով ։ թ Թէ որ զիս ճանչնա-
յիք՝ իմ Հայրս ալ կը ճանչնայիք , եւ ասկէ ետեւ
կը ճանչնաք անիկայ ու տեսաք անիկայ ։
8 Փիլիպպոս ըսաւ անոր , Տէ՛ր՝ Հայրը մեզի
9 ցուցո՛ւր , ու հերիք է մեզի ։ Ըսաւ անոր Յի-
սուս , Այսքան ժամանակ ձեզի հետ եմ , եւ զիս
չճանչցա՞ր՝ Փիլիպպոս . ժ Ան որ զիս տեսաւ՝
Հայրը տեսաւ , եւ դուն ինտո՞ր կ'ըսես թէ
10 Հայրը մեզի ցուցո՛ւր ։ Չե՞ս հաւատար ,
ի թէ ես Հօրը մէջն եմ , ու Հայրը իմ մէջս
է . ան խօսքերը որ ես ձեզի կը խօսիմ , լ չէ
թէ ինքիրմէս կը խօսիմ , հապա Հայրը որ իմ
մէջս բնակած է , անիկայ կը գործէ ան գործքերը ։

ա Հմր 27 : Գլ. ժզ. 3, 22 :
բ Գլ. ժգ. 33, 36 :
գ Հմր 18, 28 : Գոր. ա. 11 :
դ Գլ. ժբ. 26 : ժէ. 24 : ա Թես. դ. 16 :
ե Եբր. թ. 8 :
զ Գլ. ա. 17 : ը. 32 :
է Գլ. ա. 4 : ժա. 25 :
ը Գլ. ժ. 9 :
թ Գլ. ը. 19 :
ժ Գլ. ժբ. 45 : Կող. ա. 15 : Եբր. ա. 3 :
ի Հմր 20 : Գլ. ժ. 38 : ժէ. 21, 23 :
լ Գլ. ե. 19 : է. 16 : ը. 28 : ժբ. 49 :

11 Հաւատացէք ինծի, թէ ես Հօրը մէջն եմ ու
12 Հայրը իմ մէջս է. [ե] Ապա թէ ոչ՝ գոնէ գործքե-
րուն համար ինծի հաւատացէք ։ [զ] Ճշմարիտ
ճշմարիտ կ՚ըսեմ ձեզի թէ Ան որ ինծի կը հա-
ւատայ, այն գործքերը որ ես կը գործեմ, ինքն
ալ պիտի գործէ, և անոնցմէ աւելի մեծ գործքեր
պիտի գործէ ; ինչու որ ես Հօրս քով կ՚երթամ ։
13 [է] Ու իմ անունովս ինչ որ խնդրէք, պիտի կա-
տարեմ անիկայ, որ Հայրը Որդիովը փառաւո-
14 րուի. Թէ որ իմ անունովս բան մը խնդրէք,
15 անիկայ պիտի կատարեմ ։ [ը] Թէ որ զիս կը սի-
16 րէք, իմ պատուիրանքներս պահեցէք ։ Ես ալ
Հօրը պիտի աղաչեմ, [թ] և ուրիշ Մխիթարիչ մը
պիտի տայ ձեզի, որ յաւիտեան ձեզի հետ բնակի ;
17 [ժ] Ճշմարտութեան Հոգին, [ի] որ աս աշխարհս
անիկայ չկրնար ընդունիլ ; ինչու որ չտեսներ
անիկայ, ու չճանչնար անիկայ. բայց դուք
կը ճանչնաք անիկայ, ինչու որ ձեր քովը կը
18 բնակի, [լ] և ձեր հետը պիտի ըլլայ ։ [խ] Ձեզ
19 որբ չեմ թողուր, [ծ] կու գամ ձեզի ։ Քիչ
մը ատենէն ետև ալ աշխարհս զիս չտեսներ.
[կ] բայց դուք պիտի տեսնէք զիս, [հ] ինչու որ ես
կենդանի եմ, և դուք կենդանի պիտի ըլլաք ։
20 Այն օրը պիտի գիտնաք [ձ] թէ ես իմ Հօրս մէջն
21 եմ, և դուք իմ մէջս, ես ալ ձեր մէջը ։ [ղ] Ան

ե Գլ. ե. 36 ; ժ. 38 ;
զ Մատ. իա. 21 ; Մար. ժգ. 17 ; Ղու. ժ. 17 ;
է Մատ. է. 7 ; իա. 22 ; Մար. ժա. 24 ; Ղու. ժա. 9 ; Գլ. ժե. 7, 16 ; ժզ. 23, 24 ; Յակ. ա. 5 ; ա Յօհ. գ. 22 ; ե. 14 ;
ը Հմր 21, 23 ; Գլ. ժե. 10, 14 ; ա Յօհ. ե. 3 ;
թ Գլ. ժե. 26 ; ժզ. 7 ; Հռով. ը. 15, 26 ;
ժ Գլ. ժե. 26 ; ժզ. 13 ; ա Յօհ. դ. 6 ;
ի ա Կոր. բ. 14 ;
լ ա Յօհ. բ. 27 ;
խ Մատ. իը. 20 ;
ծ Հմր 3, 28 ;
կ Գլ. ժզ. 16 ;
հ ա Կոր. ժե. 20 ;
ձ Հմր 10 ; Գլ. ժ. 38 ; ժե. 21, 23, 26 ;
ղ Հմր 15, 23 ; ա Յօհ. բ. 5 ; ե. 3 ;

որ իմ պատուէրներս կը բռնէ ու կը պահէ ա-
նոնք, անիկայ է զիս սիրողը. և ան որ զիս կը
սիրէ՝ իմ Հօրմէս պիտի սիրուի. ու ես անիկայ
պիտի սիրեմ, և ինքզինքս անոր պիտի յայտնեմ ։
22 Ըսաւ անոր [ճ] Յուդա, (ոչ Իսկարիովտացին ;)
Տէ՛ր ի՞նչպէս կ՚ըլլայ որ դուն ինքզինքդ մեզի պի-
23 տի յայտնես, և չէ թէ աշխարհին ։ Յիսուս
պատասխան տուաւ ու ըսաւ անոր, [մ] Թէ որ մէ-
կը զիս կը սիրէ՝ իմ խօսքս պիտի պահէ. ու իմ
Հայրս զանիկայ պիտի սիրէ, [յ] և անոր պիտի
24 գանք ու անոր քովը օթևան պիտի ընենք ։ Ան
որ զիս չսիրեր, իմ խօսքերս չպահեր. [ն] Ու այն
խօսքը որ կը լսէք՝ իմս չէ, հապա Հօրը՝ որ զիս
25 ղրկեց ։ Աս բաները ձեզի խօսեցայ՝ քանի որ ձեր
26 քովն եմ ։ [շ] Բայց Մխիթարիչը՝ Սուրբ Հոգին՝
որ Հայրը իմ անունովս պիտի ղրկէ, [ո] անիկայ
ձեզի բոլորը պիտի սորվեցնէ, և ինչ որ ձեզի
27 ըսի՝ միտքերնիդ պիտի բերէ ։ [չ] Խաղաղութիւն
կը թողում ձեզի, իմ խաղաղութիւնս կու տամ
ձեզի. չէ թէ ինչպէս որ աշխարհս կու տայ՝ ես
ձեզի կու տամ. [պ] սիրտերնիդ չխռովի, ու չվախ-
28 նայ ։ Լսեցիք որ [ջ] ես ըսի ձեզի թէ՝ Կ՚եր-
թամ ու ձեզի կու գամ. [ռ] Թէ որ զիս սիրէիք,
պիտի ուրախանայիք, * թէ ես Հօրը քով
կ՚երթամ, [ս] ինչու որ իմ Հայրս ինծմէ մեծ
29 է ։ [վ] Ու հիմակուց դեռ չեղած ըսի ձեզի,
30 որ երբոր ըլլայ՝ հաւատաք ։ Ալ ձեր հետը շատ
պիտի չխօսիմ, [տ] ինչու որ աս աշխարհիս իշխանը

ճ Ղու. զ. 16 ;
մ Հմր 15 ;
յ ա Յօհ. բ. 24 ; Յայտ. գ. 20 ;
ն Հմր 10 ; Գլ. ե. 19, 38 ; է. 16 ; ը. 28 ; ժբ. 49 ;
շ Հմր 16 ; Ղու. իդ. 49 ; Գլ. ժե. 26 ; ժզ. 7 ;
ո Գլ. բ. 22 ; ժբ. 16 ; ժզ. 13 ; ա Յօհ. բ. 20, 27 ;
չ Փիլ. դ. 7 ; Կող. գ. 15 ;
պ Հմր 1 ;
ջ Հմր 3, 18 ;
ռ Հմր 12 ; Գլ. ժզ. 16 ; ի. 17 ;
* Ոմանք՝ որ ըսի թէ՝
ս Գլ. ե. 18 ; ժ. 30 ; Փիլ. բ. 6 ;
վ Գլ. ժգ. 19 ; ժզ. 4 ;
տ Գլ. ժբ. 31 ; ժզ. 11 ;

31 կու գայ, և իմ վրաս բան մը չունի. Միայն թէ
աշխարհս գիտնայ որ ես Հայրը կը սիրեմ, [ա]ու
ինչպէս որ Հայրը ինծի պատուիրեց, անանկ կ'ը-
նեմ. Ելէք ասկէ երթանք։

ԳԼ. ԺԵ.

1 Քրիստոսի ու իր անդամներուն մէջ եղած միաբանութիւնը
և փոխադարձ սէրը որթին առակովը բացատրուած։ 18
Քրիստոսի աշակերտներուն մխիթարութիւնը՝ երբոր անոնք
աշխարհէն ատելի կ'ըլլան և կը հալածուին։ 26 Սուրբ Հո-
գիին և առաքեալներուն պաշտօնը։

1 Ես եմ ճշմարիտ որթը, և իմ Հայրս մշակն է։
2 [բ]Ամէն ճիւղ որ իմ վրաս է ու պտուղ չբերեր,
կը կտրէ զանիկայ. և ամէնը որ պտուղ կը բերէ,
կը մաքրէ զանիկայ, որ աւելի պտուղ բերէ։
3 [գ]Դուք հիմակուընէ մաքուր էք ան խօսքովը՝ որ
4 ձեզի խօսեր եմ։ [դ]Իմ մէջս կեցէք՝ ու ես ձեր
մէջը. ինչպէս որ ճիւղը չկրնար ինքիրմէն պտուղ
բերել, թէ որ որթին վրայ հաստատուած չըլլայ,
նոյնպէս ալ դուք չէք կրնար, թէ որ իմ վրաս
5 հաստատուած չըլլաք։ Ես որթն եմ ու դուք
ճիւղերն էք. ան որ իմ վրաս հաստատուած է՝ և
ես անոր վրայ, անիկայ շատ [ե] պտուղ կը բերէ,
ինչու որ առանց ինծի բան մը չէք կրնար ընել։
6 Թէ որ մէկը իմ վրաս հաստատուած չէ, [զ]անի-
կայ ճիւղի մը պէս դուրս ձգուած ու չորցած է. և
կը ժողվեն զանոնք ու կրակը կը նետեն, ու
7 կ'այրին։ Թէ որ դուք իմ մէջս կենաք՝ և իմ
խօսքերս ալ ձեր մէջը կենան, [է]ինչ որ ուզէք՝
8 պիտի խնդրէք, ու պիտի ըլլայ ձեզի։ [ը]Ասով

[ա] Գղ. ժ. 18 ; Փիլ. բ. 8 ;
Եբր. ե. 8 ;
[բ] Մատ. ժե. 13 ;
[գ] Գղ. ժգ. 10 ; ժէ. 17 ; Ե-
փես. ե. 26 ; ա Պետ. ա. 22 ;
[դ] Կող. ա. 33 ; ա Յոհ. բ. 6 ;
[ե] Ովս. ժդ. 8 ; Փիլ. ա. 11 ;
դ. 13 ; Գոր. գ. 12 ;
[զ] Մատ. գ. 10 ; է. 19 ;
[է] Հմր 16 ; Գղ. ժդ. 13, 14 ;
ժզ. 23 ;
[ը] Մատ. ե. 16 ; Փիլ. ա. 11 ;

իմ Հայրս փառաւորուեցաւ, որ դուք շատ պը-
տուղ բերէք, [ը]ու իմ աշակերտներս ըլլաք։
9 Ինչպէս որ Հայրը զիս սիրեց, ես ալ ձեզ սի-
10 րեցի. իմ սիրոյս մէջ հաստատ կեցէք։ [թ]Թէ որ
իմ պատուէրներս պահէք, իմ սիրոյս մէջը պիտի
կենաք. ինչպէս որ ես իմ Հօրս պատուէրները պա-
11 հեցի, և անոր սիրոյն մէջը կեցեր եմ։ Աս բանե-
րը ձեզի խօսեցայ որ իմ ուրախութիւնս ձեր մէջը
12 մնայ, [ժ]ու ձեր ուրախութիւնը լման ըլլայ։ [ի]Աս
է իմ պատուէրս որ մէկզմէկ սիրէք, ինտոր որ ես
13 ձեզ սիրեցի։ [լ]Ասկէ աւելի մեծ սէր մէկը չկրնար
ունենալ, որ մէկը իր կեանքը բարեկամներուն
14 համար դնէ։ [խ]Դուք իմ բարեկամներս էք, թէ
որ ընելու ըլլաք ինչ որ ես ձեզի կը պատուիրեմ։
15 Ասկէ ետքը ձեզ ծառայ չեմ անուաներ, ինչու որ
ծառան չգիտեր իր տէրը ինչ կ'ընէ. հապա ես
ձեզ բարեկամ անուանեցի, [ծ]ինչու որ ան ամէն
բաները որ իմ Հօրմէս լսեցի՝ ձեզի իմացուցի։
16 [կ]Ձէ՛ թէ դուք զիս ընտրեցիք, հապա ես ձեզ
ընտրեցի, [հ]ու դրի ձեզ, որ դուք երթաք և
պտուղ բերէք, ու ձեր պտուղը մնայ. [ձ]որպէս զի
իմ անունովս ինչ որ Հօրմէն խնդրէք, ձեզի տայ։
17 [ղ]Աս կը պատուիրեմ ձեզի որ մէկզմէկ սիրէք։
18 [ճ]Թէ որ աշխարհ ձեզ կ'ատէ, գիտցէ՛ք որ ձեզմէ
19 առաջ զիս ատեց։ [մ]Թէ որ աշխարհէս եղած ըլ-
լայիք, աշխարհ իրեններըը կը սիրէր. [յ]բայց որովհ-

[ը] Գղ. ը. 31 ; ժգ. 35 ;
[թ] Գղ. ժդ. 15, 21, 23 ;
[ժ] Գղ. ժզ. 24 ; ժէ. 13 ; ա
Յոհ. ա. 4 ;
[ի] Գղ. ժգ. 34 ; ա Թես. դ. 9 ;
ա Պետ. դ. 8 ; ա Յոհ. գ. 11 ;
դ. 21 ;
[լ] Գղ. ժ. 11, 15 ; Հռով. ե. 7,
8 ; Եփես. ե. 2 ; ա Յոհ. գ. 16 ;
[խ] Գղ. ժդ. 15, 23 ; Տես Մատ.
ժբ. 50 ;
[ծ] Տես Ծն. ժը. 17 ; Գղ. ժէ.
26 ; Գոր. ի. 27 ;
[կ] Գղ. զ. 71 ; ժգ. 18 ; ա Յոհ.
դ. 10, 19 ;
[հ] Մատ. իը. 19 ; Մար. ժզ.
15 ; Կող. ա. 6 ;
[ձ] Հմր 7 ; Գղ. ժդ. 13 ;
[ղ] Հմր 12 ;
[ճ] ա Յոհ. գ. 1, 13 ;
[մ] ա Յոհ. դ. 5 ;
[յ] Գղ. ժէ. 14 ;

հետեւ աշխարհէ չէք՝ հապա ես ձեզ աշխարհէն
ընտրեցի, անոր համար աշխարհ ձեզ կ'ատէ։
20 Միտքերնիդ բերէք ան խօսքը որ ձեզի ըսի թէ
[ն] Ծառան իր տէրոջմէն մեծ չէ. թէ որ զիս հա-
լածեցին, ձեզ ալ պիտի հալածեն. [շ] Թէ որ իմ
21 խօսքս պահեցին, ձերն ալ պիտի պահեն։ [ո] Բայց
աս ամէն բաները պիտի ընեն ձեզի իմ անունս
համար, ինչու որ չճանչցան անիկայ որ զիս խրկեց։
22 [չ] Թէ որ ես եկած և անոնց խօսած չըլլայի, ա-
նոնք մեղք չէին ունենար. [պ] բայց հիմա իրենց
23 մեղքին պատճառանք մը չունին։ [ջ] Ան որ զիս
24 կ'ատէ, իմ Հայրս ալ կ'ատէ։ [ռ] Թէ որ ան
գործքերը իրենց մէջը ըրած չըլլայի, որոնք ուրիշ
մէկը չէ ըրած, անոնք մեղք չէին ունենար. բայց
հիմա տեսան, ու ատեցին զիս ալ իմ Հայրս
25 ալ։ Սակայն աս եղաւ որ կատարուի ան խօսքը
որ իրենց օրինացը մէջ գրուած է թէ [ս] Զուր
26 տեղը զիս ատեցին։ [վ] Բայց երբոր Մխիթարիչը
գայ՝ որ ես Հօրմէն ձեզի պիտի խրկեմ, ան Ճշմար-
տութեան Հոգին՝ որ Հօրմէն կ'ելլէ, [տ] անիկայ
27 ինծի համար պիտի վկայէ. [ր] Դուք ալ կը վկա-
յէք, [ց] ինչու որ սկիզբէն 'ի վեր իմ հետս էք։

ն Մատ. ժ. 24; Ղուկ. զ. 40; Գլ. ժգ. 16։
շ Եզեկ. գ. 7։
ո Մատ. ժ. 22; իդ. 9; Գլ. ժզ. 3։
չ Գլ. թ. 41։
պ Հռովմ. ա. 20; Յակ. դ. 17։
ջ ա Յոհ. բ. 23։
ռ Գլ. գ. 2; է. 31; թ. 32։
ս Սաղ. լե. 19; կթ. 4։
վ Ղուկ. իդ. 49; Գլ. ժդ. 17, 26; ժզ. 7, 13; Գործ. բ. 33։
տ ա Յոհ. ե. 6։
ր Ղուկ. իդ. 48; Գործ. ա. 8, 21, 22; բ. 32; գ. 15; դ. 20, 33; ե. 32; ժ. 39; ժգ. 31; ա Պետ. ե. 1; բ Պետ. ա. 16։
ց Ղուկ. ա. 2; ա Յոհ. ա. 1, 2։

ԳԼ. ԺԶ.

1 Քրիստոս կը յիշեցնէ իր աշակերտներուն՝ անոնց կրելու նեղութիւնները, և կը մխիթարէ զանոնք Սուրբ Հոգին խրկելու խոստմունքով, և իր յարութիւնը ու երկինքը համբառնալը նախածայնելով. 23 կը հաստատէ թէ իր Հայրը պիտի լսէ անոնց աղօթքը՝ որ իր անունովը կ'ընեն. 33 և թէ իրմով

խաղաղութիւն պիտի ունենան, թէ և աշխարհի մէջ նեղութիւն պիտի կրեն։

1 Աս բաները ձեզի խօսեցայ որ [ա] չգայթակղիք։
2 Իրենց [բ] ժողովարաններէն դուրս պիտի ձգեն
ձեզ. ու ժամանակ ալ պիտի գայ [գ] որ ամէն ով
որ ձեզ սպաննէ, անանկ պիտի սեպէ թէ Աստու-
3 ծոյ պաշտօն կը մատուցանէ։ [դ] Ու աս բաները
ձեզի պիտի ընեն՝ անոր համար որ ոչ Հայրը ճանչ-
4 ցան ոչ ալ զիս։ [ե] Բայց աս բաները ձեզի խօսե-
ցայ որ երբ ժամանակը գայ՝ միտքերնիդ բերէք
թէ ես ըսի ձեզի. և [զ] աս բաները սկիզբէն չըսի
ձեզի, ինչու որ ես հետերնիդ էի։
5 [է] Սակայն հիմա ես կ'երթամ զիս խրկողին քովը,
և ձեզմէ մէկն ալ չհարցըներ ինծի թէ Ո՞ւր կ'եր-
6 թաս։ Բայց որովհետեւ աս բաները ձեզի խօսեցայ,
7 [ը] ձեր սիրտերը տրտմութիւնով լեցաւ։ Բայց ես
ճշմարիտը կ'ըսեմ ձեզի, աղէկ է ձեզի թէ որ ես
երթամ. քանզի թէ որ ես չերթամ, [թ] Մխիթա-
րիչը ձեզի չգար. [ժ] հապա թէ որ երթամ, անի-
8 կայ ձեզի կը խրկեմ։ Ու ինքը երբոր գայ՝ աշխար-
հը պիտի յանդիմանէ մեղքի համար, և արդա-
րութեան համար, ու դատաստանի համար։
9 [ի] Մեղքի համար՝ որ ինծի չեն հաւատար.
10 [լ] Արդարութեան համար՝ [խ] որ ես իմ Հօրս քով
11 կ'երթամ, և ալ զիս չէք տեսներ. Ու [ծ] դատաս-
տանի համար՝ [կ] որ աս աշխարհիս իշխանը դատա-

ա Մատ. ժա. 6; իդ. 10; իզ. 31։
բ Գլ. թ. 22, 34; ժբ. 42։
գ Գործ. է. 59; ը. 1; իզ. 9, 10, 11։
դ Գլ. ժե. 21; Հռովմ. ժ. 2; ա Կոր. բ. 8; ա Տիմ. ա. 13։
ե Գլ. ժգ. 19; ժդ. 29։
զ Տես Մատ. թ. 15։
է Համր 10, 16; Գլ. է. 33; ժգ. 3; ժդ. 28։
ը Համր 22; Գլ. ժդ. 1։
թ Գլ. է. 39; ժդ. 16, 26; ժե. 26։
ժ Գործ. բ. 33; Եփե. դ. 8։
ի Գործ. բ. 22—37։
լ Գործ. բ. 32։
խ Գլ. գ. 14; ե. 32։
ծ Գործ. իզ. 18։
կ Ղուկ. ժ. 18; Գլ. ժբ. 31; Եփե. բ. 2; Կող. բ. 15; Եբր. բ. 14։

12 պարտուած է ։ Ձեզի տակաւին շատ բաներ ունիմ
13 ըսելու , [հ]բայց հիմա չէք կրնար տանիլ ։ Իսկ
երբոր ինքը՝ [ձ]Ճշմարտութեան Հոգին գայ , [ղ]ամէն
ճշմարտութեան պիտի առաջնորդէ ձեզի , ինչու որ
չէ թէ ինքիրմէն պիտի խօսի , հապա ինչ որ լսէ՝
ան պիտի խօսի ու գալիքները ձեզի պիտի պատմէ ։
14 Անիկայ զիս պիտի փառաւորէ , ինչու որ իմինէս
15 պիտի առնէ՝ ու ձեզի պատմէ ։ [ճ]Ան ամէն բանե-
րը որ Հայրը ունի , իմս է . անոր համար ձեզի
ըսի թէ իմինէս պիտի առնէ ու ձեզի պատմէ ։
16 [մ]Քիչ մը ատենէն՝ ալ զիս պիտի չտեսնէք , և
դարձեալ քիչ մը ատենէն զիս պիտի տեսնէք ,
[յ]քանզի ես Հօրը կ'երթամ ։
17 Անոր համար աշակերտներէն ոմանք իրարու կ'ը-
սէին , Ի՞նչ է աս որ մեզի կ'ըսէ թէ Քիչ մը
ատենէն՝ ալ զիս պիտի չտեսնէք , և դարձեալ քիչ
մը ատենէն զիս պիտի տեսնէք . և Քանզի ես Հօ-
18 րը կ'երթամ ։ Ու կ'ըսէին , Ի՞նչ պիտի ըլլայ
ան Քիչ մըն ալը՝ որ կ'ըսէ . չենք գիտեր ինչ կը
19 զրուցէ ։ Իսկ Յիսուս գիտնալով որ կ'ուզեն
իրեն հարցընել , ըսաւ անոնց , Անո՞ր համար ի-
րարու կը հարցընէք , որ ըսի թէ Քիչ մը ատե-
նէն՝ ալ զիս պիտի չտեսնէք , և դարձեալ քիչ մը
20 ատենէն զիս պիտի տեսնէք ։ Ճշմարիտ ճշմարիտ
կ'ըսեմ ձեզի , դուք պիտի լաք ու ողբաք , բայց
աշխարհս պիտի ուրախանայ . դուք պիտի տրտը-
միք , սակայն ձեր տրտմութիւնը ուրախութեան
21 պիտի փոխուի ։ [ն]Կնիկ մը երբոր ծնանելու վրայ
է՝ տրտմութիւն կ'ունենայ , ինչու որ իր ժամը հա-
սած է . բայց երբոր տղան ծնանի , ալ նեղու-

հ Մար. դ. 33 ։ ա Կոր. գ. 2 ։ Եբր. ե. 12 ։
ձ Գլ. ժդ. 17 ։ ժե. 26 ։
ղ Գլ. ժդ. 26 ։ ա Յօհ. բ. 20 , 27 ։
ճ Մատ. ժա. 27 ։ Գլ. գ. 35 ։ ժգ. 3 ։ ժէ. 10 ։
մ Հմր 10 ։ Գլ. է. 33 ։ ժգ. 33 ։ ժդ. 19 ։
յ Հմր 28 ։ Գլ. ժգ. 3 ։
ն Ես. իզ. 17 ։

թիւնը միտք չբերեր ուրախութենէն՝ որ աշխարհ
22 մարդ մը ծնաւ ։ [շ]Ու յիրաւի դուք հիմա տրտ-
մութիւն ունիք . բայց ես ձեզ նորէն պիտի տես-
նեմ , [ո]և ձեր սիրտերը ուրախ պիտի ըլլան , ու
ձեր ուրախութիւնը մէկը ձեզմէ պիտի չհանէ ։
23 Ու ան օրը ինծի բան մը պիտի չհարցընէք ։
[չ]Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի , որ իմ անուա-
նովս ինչ որ խնդրէք Հօրմէն , պիտի տայ ձեզի ։
24 Մինչև հիմա իմ անուանովս բան մը չխնդրեցիք .
խնդրեցէ՛ք ու պիտի առնէք , [պ]որ ձեր ուրախու-
25 թիւնը լման ըլլայ ։ Աս բաները առակներով
խօսեցայ ձեզի . բայց ժամանակ պիտի գայ , որ ալ
ձեզի առակներով պիտի չխօսիմ , հապա յայտ-
26 նապէս Հօրը վրայով պիտի պատմեմ ձեզի ։ [ջ]Ան
օրը իմ անուանովս պիտի խնդրէք . և չեմ ըսեր
ձեզի թէ ես ձեզի համար պիտի աղաչեմ Հօրը .
27 [ռ]Ինչու որ ինքը Հայրը ձեզ կը սիրէ , վասն զի
դուք զիս սիրեցիք [ս]և հաւատացիք թէ ես Աս-
28 տուծմէ ելայ ։ [վ]Հօրմէն ելայ ու աշխարհ եկայ .
նորէն կը թողում աշխարհը և Հօրը կ'երթամ ։
29 Ըսին անոր իր աշակերտները , Ահա հիմա
յայտնապէս կը խօսիս , և առակ մըն ալ չես ըսեր ։
30 Հիմա իմացանք որ [տ]ամէն բանը գիտես , և բան
մըն ալ պէտք չէ որ մէկը քեզի հարցընէ . ասով
31 [ր]կը հաւատանք որ Աստուծմէ ելար ։ Յիսուս
պատասխան տուաւ անոնց ու ըսաւ , Հիմա կը
32 հաւատա՞ք . [ց]Ահա ժամանակ պիտի գայ , ու եկած
ալ է , որ ցիրուցան պիտի ըլլաք [ւ]ամէն մէկը իր

շ Հմր 6 ։
ո Ղուկ. իդ. 41 , 52 ։ Գլ. ժդ. 1 , 27 ։ ի. 20 ։ Գործ. բ. 46 ։ ժգ. 52 ։ ա Պետ. ա. 8 ։
չ Մատ. է. 7 ։ Գլ. ժդ. 13 ։ ժե. 16 ։
պ Գլ. ժե. 11 ։
ջ Հմր 23 ։
ռ Գլ. ժդ. 21 , 23 ։
ս Հմր 30 ։ Գլ. գ. 13 ։ ժէ. 8 ։
վ Գլ. ժգ. 3 ։
տ Գլ. իա. 17 ։
ր Հմր 27 ։ Գլ. ժէ. 8 ։
ց Մատ. իզ. 31 ։ Մար. ժդ. 27 ։
ւ Գլ. ի. 10 ։

տեղը , ու զիս մինակ պիտի թողուք . բայց ես
33 մինակ չեմ , ինչու որ Հայրը իմ հետս է ։ Աս
բաները ձեզի խօսեցայ , որ ինծմով խաղաղու-
թիւն ունենաք . աշխարհի մէջ նեղութիւն պիտի
ունենաք , բայց քաջասիրտ եղէք . ես աշխարհին
յաղթեցի ։

ԳԼ. ԺԷ.

1 Քրիստոս կ'աղաչէ իր Հօրը որ փառաւորէ զինքը , 6 որ հաստատ պահէ իր առաքեալները 11 միութեան մէջ 17 և ճըշմարտութեան մէջ , 20 որ երկնից մէջ իր հետը փառաւորէ զանոնք և ամէն ուրիշ հաւատացեալները ։

1 Յիսուս երբոր ասոնք խօսեցաւ , իր աչքերը դէպ
'ի երկինքը վերցուց ու ըսաւ , Հայր՝ ժա-
մանակը հասեր է , փառաւորէ քու Որդիդ , որ
2 քու Որդիդ ալ քեզ փառաւորէ . Ինչպէս որ
իրեն իշխանութիւն տուիր ամէն մարմնոյ վրայ , որ
յաւիտենական կեանք տայ ան ամենուն որ իրեն
3 տուիր ։ Ու աս է յաւիտենական կեանքը , որ
ճանչնան քեզ մի միայն ճշմարիտ Աստուածդ , ու
4 Յիսուս Քրիստոսը՝ որն որ դուն խրկեցիր ։ Ես
քեզ երկրիս վրայ փառաւորեցի , ան գործը որ
5 ինծի տուիր ընելու՝ լմնցուցի ։ Ու հիմա ով Հայր՝
փառաւորէ զիս քու քովդ ան փառքովը՝ որ աշ-
6 խարհի ըլլալէն առաջ քովդ ունէի ։ Քու անունդ

Գլ. ը. 29 ։ ժդ. 10 , 11 ։
Ես. թ. 6 ։ Գլ. ժդ. 27 ։ Հռովմ. ե. 1 ։ Եփես. բ. 14 ։ Կող. ա. 20 ։
Գլ. ժե. 19 , 20 , 21 ։ բ Տիմ. գ. 12 ։
Գլ. ժդ. 1 ։
Հռովմ. ը. 37 ։ ա Յովհ. դ. 4 ։ ե. 4 ։
Գլ. ժբ. 23 ։ ժգ. 32 ։
Դան. է. 14 ։ Մատ. ժա. 27 ։ իը. 18 ։ Գլ. գ. 35 ։ ե. 27 ։ ա Կոր. ժե. 25 , 27 ։ Փիլ. բ. 10 ։ Եբր. բ. 8 ։
Հմր 6 , 9 , 24 ։ Գլ. զ. 37 ։
Ես. ծգ. 11 ։ Երեմ. թ. 24 ։
ա Կոր. ը. 4 ։ ա Թես. ա. 9 ։
Գլ. գ. 34 ։ ե. 36 , 37 ։ զ. 29 , 58 ։ է. 29 ։ ժ. 36 ։ ժա. 42 ։
Գլ. ժգ. 31 ։ ժդ. 13 ։
Գլ. դ. 34 ։ ե. 36 ։ թ. 3 ։ ժթ. 30 ։
Գլ. ժգ. 31 ։ ժե. 10 ։
Գլ. ա. 1 , 2 ։ ժ. 30 ։ ժդ. 9 ։ Փիլ. բ. 6 ։ Կող. ա. 15 , 17 ։ Եբր. ա. 3 , 10 ։
Հմր 26 ։ Սաղ. իբ. 22 ։

յայտնի ըրի ան մարդոցը՝ որոնք որ աշխարհէն ին-
ծի տուիր . քուկդ էին , ու ինծի տուիր անոնք , և
7 քու խօսքդ պահեցին ։ Հիմա գիտցան թէ ան ամէն
8 բաները որ ինծի տուիր , քեզմէ են . Ինչու որ ան
խօսքերը որ ինծի տուիր , ես անոնց տուի , ա-
նոնք ալ ընդունեցին , և ճշմարտութեամբ իմա-
ցան որ ես քեզմէ ելայ , ու հաւատացին թէ դուն
9 խրկեցիր զիս ։ Ես անոնց համար կ'աղաչեմ . չէ
թէ աշխարհի համար կ'աղաչեմ , հապա անոնց
համար որոնք դուն ինծի տուիր , ինչու որ քուկդ
10 են անոնք ։ Ու ինչ որ իմս է , ան բոլորը քուկդ
է , և ինչ որ քուկդ է , ան իմս է , ու ես ա-
11 նոնցմով փառաւորուած եմ ։ Ու ես՝ ալ աշխար-
հի մէջ չեմ , բայց անոնք աշխարհի մէջ են , ու
ես քեզի կու գամ . ով Սուրբ Հայր՝ քու ա-
նունովդ պահէ անոնք որ դուն ինծի տուիր , որ-
պէս զի մէկ ըլլան , ինտոր որ մենք մէկ ենք ։
12 Քանի որ աշխարհի մէջ անոնց հետ էի , ես կը
պահէի անոնք քու անունովդ . որոնք որ դուն ինծի
տուիր , ես պահեցի , և անոնցմէ մէկը չկորսուե-
ցաւ , միայն թէ ան կորստեան որդին , որ
13 գրուածը կատարուի ։ Ու հիմա քեզի կու գամ ,
ու աշխարհի մէջ աս բաները կը խօսիմ , որ իմ
ուրախութիւնս իրենց անձերուն մէջ կատարեալ
14 ունենան ։ Ես քու խօսքդ անոնց տուի , ու
աշխարհս անոնք ատեց . ինչու որ աշխարհէ չեն ,
15 ինչպէսոր ես աշխարհէ չեմ ։ Չեմ աղաչեր որ

Հմր 2 , 9 , 11 ։ Գլ. զ. 37 , 39 ։ ժ. 29 ։ ժե. 19 ։
Գլ. ը. 28 ։ ժբ. 49 ։ ժդ. 10 ։
Հմր 25 ։ Գլ. ժզ. 27 , 30 ։
ա Յովհ. ե. 19 ։
Գլ. ժզ. 15 ։
Գլ. ժդ. 1 ։ ժզ. 28 ։
ա Պետ. ա. 5 ։ Յուդ. 1 ։
Հմր 21 , իբ ։
Գլ. ժ. 30 ։
Գլ. զ. 39 ։ ժ. 28 ։ Եբր. բ. 13 ։
Գլ. ժը. 9 ։ ա Յովհ. բ. 19 ։
Գլ. զ. 71 ։ ժգ. 18 ։
Սաղ. ճթ. 8 ։ Գործ. ա. 20 ։
Հմր 8 ։
Գլ. ժե. 18 , 19 ։ ա Յովհ. գ. 13 ։
Գլ. ը. 23 ։ Հմր 16 ։

անոնք աշխարհէն վերցընես , Հապա որ անոնք
16 չարէն պահես ։ Անոնք աշխարհէ չեն , ինչպէս որ
17 ես աշխարհէ չեմ ։ Սրբէ՛ անոնք քու ճշմարտու-
18 թիւնովդ . քու խօսքդ ճշմարտութիւն է ։ Ինչ-
պէս որ դուն զիս աշխարհք խրկեցիր , ես ալ ա-
19 նոնք աշխարհք խրկեցի ։ Ու անոնց համար ես
իմ անձս կը սրբեմ , որ իրենք ալ ճշմարտութիւ-
20 նով սրբուած ըլլան ։ Բայց չէ՛ թէ մինակ անոնց
համար կ'աղաչեմ , հապա անոնց խօսքովը բոլոր
21 ինծի հաւատացողներուն համար ալ . Որ ամէնն
ալ մէկ ըլլան , ինչպէս որ դուն ով Հայր՝ իմ
մէջս , ու ես քու մէջդ , որ անոնք ալ մեր մէջը
մէկ ըլլան , որպէս զի աշխարհս հաւատայ թէ
22 դուն խրկեցիր զիս ։ Ու ան փառքը որ դուն ինծի
տուիր՝ ես անոնց տուի , որ մէկ ըլլան՝ ինչպէս որ
23 մենք մէկ ենք . (Ես անոնց մէջ՝ և դուն իմ մէջս ,)
որ իրենք կատարեալ ըլլան միութեան մէջ . ու
աշխարհս գիտնայ թէ դուն խրկեցիր զիս , ու սի-
24 րեցիր անոնք՝ ինչպէս որ զիս սիրեցիր ։ Ո՛վ
Հայր՝ անոնք որ դուն ինծի տուիր , կ'ուզեմ որ
ուր որ ես եմ , անոնք ալ իմ հետս ըլլան , որպէս
զի տեսնեն իմ փառքս որն որ ինծի տուիր . Ին-
չու որ դուն զիս սիրեցիր աշխարհիս սկիզբէն ա-
25 ռաջ ։ Ո՛վ արդար Հայր՝ աշխարհս քեզ չճանչ-
ցաւ , բայց ես քեզ ճանչցայ , և ասոնք ճանչ-

Մատ. զ. 13 ։ Գաղ. ա. 4 ։ բ Թես. գ. 3 ։ ա Յոհ. ե. 18 ։
Հմր 14 ։
Գլ. ժե. 3 ։ Գոր. ժե. 9 ։ Եփե. ե. 26 ։ ա Պետ. ա. 22 ։
բ Թագ. է. 28 ։ Սաղ. ճժթ. 142, 151 ։ Գլ. ը. 40 ։
Գլ. ի. 21 ։
ա Կոր. ա. 2, 30 ։ ա Թես. դ. 7 ։ Եբր. ժ. 10 ։
Հմր 11, 22, 23 ։ Գլ. ժ. 16 ։ Հռով. ժբ. 5 ։ Գաղ. գ. 28 ։
Գլ. ժ. 38 ։ ժդ. 11 ։
Գլ. ժզ. 20 ։ ա Յոհ. ա. 3 ։ գ. 24 ։
Կող. գ. 14 ։
Գլ. ժբ. 26 ։ ժդ. 3 ։ ա Թես. դ. 16 ։
Հմր 5 ։
Գլ. ժե. 21 ։ ժզ. 3 ։
Գլ. է. 29 ։ ը. 55 ։ ժ. 15 ։
Հմր 8 ։ Գլ. ժզ. 27 ։

26 ցան թէ դուն զիս խրկեցիր ։ Ու քու անունդ
անոնց ճանչցուցի , ու պիտի ճանչցընեմ , որ ան
սէրը որով դուն զիս սիրեցիր , անոնց մէջը ըլլայ ,
ու ես ալ անոնց մէջը ։

ԳԼ. ԺԸ

1 Յուդա կը մատնէ զՅիսուս ։ 6 Յիսուսի վրայ եկողները գե-
տինը կը զարնուին ։ 10 Պետրոս սուրով կը կտրէ Մաղքո-
սին ականջը ։ 12 Յիսուս կը բռնուի ու կը տարուի Աննայի
և Կայիափայի առջևը ։ 15 Պետրոսին ուրացութիւնը ։ 19
Յիսուս կը քննուի Կայիափային առջևը . 28 կ'ամբաստանուի
Պիղատոսին առջևը ։ 36 Քրիստոսի թագաւորութիւնը ։
40 Հրեայք կ'ուզեն որ Բարաբբան արձակուի ։

1 Յիսուս աս բաները ըսելէն ետև՝ իր աշակերտ-
ներուն հետ մէկտեղ Կեդրոն հեղեղատին ան-
դիի կողմը ելաւ , ուր որ պարտէզ մը կար , որուն
2 մէջը մտաւ ինքը ու իր աշակերտները ։ Ու Յու-
դա ալ որ զանիկայ պիտի մատնէր , գիտէր ան
տեղը , ինչու որ Յիսուս շատ անգամ իր աշա-
կերտներուն հետ մէկտեղ հոն ժողվուած էր ։
3 Ուստի Յուդա զինուորներուն գունդը ու քա-
հանայապետներէն և փարիսեցիներէն սպասաւորներ
հետը առնելով , ան տեղը եկաւ ջահերով ու լապ-
4 տերներով և զէնքերով ։ Իսկ Յիսուս իր վրայ
գալու բոլոր բաները գիտնալով՝ ելաւ ու ըսաւ ա-
5 նոնց , Ո՞վ կը փնտռէք ։ Պատասխան տուին
անոր , Նազովրեցի Յիսուսը . ըսաւ անոնց Յի-
սուս , Ես եմ . Յուդա ալ որ զանիկայ կը մատ-
6 նէր՝ անոնց հետ կայներ էր ։ Ու երբոր ըսաւ թէ
7 Ես եմ , ետ ետ գացին ու գետինը ինկան ։ Ու
նորէն հարցուց անոնց , Ո՞վ կը փնտռէք . անոնք
8 ալ ըսին , Նազովրեցի Յիսուսը ։ Յիսուս պա-
տասխան տուաւ , Ձեզի ըսի թէ Ես եմ . Ուստի

Հմր 6 ։ Գլ. ժե. 15 ։
Գլ. ժե. 9 ։
Մատ. իզ. 36 ։ Մար. ժդ. 32 ։ Ղու. իբ. 39 ։
բ Թագ. ժե. 23 ։
Ղու. իա. 37 ։ իբ. 39 ։
Մատ. իզ. 47 ։ Մար. ժդ. 43 ։ Ղու. իբ. 47 ։ Գոր. ա. 16 ։

թէ որ զիս կը փնտռէք, թո՛ղ տուէք ասոնք որ
9 երթան։ Որ կատարուի ան խօսքը որ ինքը ը-
սեր էր թէ ե Անոնք որ ինծի տուիր, անոնցմէ մէկն
10 ալ չկորսնցուցի։ զ Ան ատենը Սիմոն Պետրոս
որ սուր մը ունէր, քաշեց անիկայ ու քահանա-
յապետին ծառային զարնելով՝ անոր աջ ականջը
կտրեց հանեց. և ան ծառային անունը Մաղքոս
11 էր։ Իսկ Յիսուս ըսաւ Պետրոսին, Սուրդ իր
պատեանը դիր. ան է գաւաթը որ Հայրը ինծի
տուաւ, պիտի չխմե՞մ անիկայ։
12 Ուստի զինուորներուն գունդը ու հազարապետը
և Հրէից սպասաւորները բռնեցին Յիսուսը ու
13 կապեցին. ը Եւ առաջ զանիկայ Աննային թ տա-
րին, քանզի ինքը ան տարուան քահանայապետին
14 Կայիափային աներն էր։ ժ Եւ ան Կայիափան
էր, որ Հրէից խրատ տուաւ թէ Աղէկ է որ մէկ
15 մարդ մը կորսուի ժողովուրդին համար։ Ու Յի-
սուսին ետեւէն կ'երթային ի Սիմոն Պետրոս և
ուրիշ աշակերտ մը. և ան աշակերտը քահանա-
յապետին ճանչւորը ըլլալով՝ Յիսուսին հետ քա-
16 հանայապետին գաւիթը մտաւ։ լ Բայց Պետրոս
դուրսը դրանը քովը կը կենար. ուստի ելաւ միւս
աշակերտը որ քահանայապետին ճանչւորն էր,
և ըսաւ դռնապանին, ու ներս մտցուց Պետրոսը։
17 Ան ատենը դռնապան աղջիկը ըսաւ Պետրոսին,
Միթէ դո՞ւն ալ ան մարդուն աշակերտներէն ես.
18 ան ալ ըսաւ, Չեմ։ Իսկ ծառաները ու սպա-
սաւորները հոն կայներ էին, և կրակ վառած կը
տաքնային, քանզի ցուրտ էր։ Պետրոս ալ ա-
19 նոնց հետ կայներ էր ու կը տաքնար։ Եւ քա-

ե Գլ. ժէ. 12։
զ Մատ. իզ. 51։ Մար. ժդ. 47։ Ղու. իբ. 49, 50։
է Մատ. ի. 22։ իզ. 39, 42։
ը Ղու. գ. 2։
թ Տես Մատ. իզ. 57։
ժ Գլ. ժա. 50։
ի Մատ. իզ. 58։ Մար. ժդ. 54։ Ղու. իբ. 54։
լ Մատ. իզ. 69։ Մար. ժդ. 66։ Ղու. իբ. 54։

հանայապետը Յիսուսին հարցուց անոր աշակերտ-
20 ներուն ու վարդապետութեանը վրայով։ Յիսուս
պատասխան տուաւ անոր, խ Ես աշխարհին յայտնի
խօսեցայ. ես ամէն ատեն ժողովարաններուն մէջ
ու տաճարին մէջ սորվեցուցի, ուր որ բոլոր Հը-
րէաները կը ժողվուին, ու ծածկաբար բան մը
21 չխօսեցայ։ Ինչո՞ւ ինծի կը հարցընես, լսողնե-
րուն հարցուր թէ ինչ խօսեցայ իրենց. ահա ինչ
22 որ խօսեցայ, գիտեն իրենք։ Երբոր աս ըսաւ,
սպասաւորներէն մէկը որ հոն կայներ էր, ծ Յի-
սուսին ապտակ մը զարկաւ՝ ըսելով, Ասա՞նկ պա-
23 տասխան կու տաս քահանայապետին։ Յիսուս
անոր պատասխանեց. Թէ որ չար խօսեցայ, վկայէ
չարին համար. հապա թէ որ բարի խօսեցայ, ին-
24 չո՞ւ կը զարնես ինծի։ կ Եւ Աննա զանիկայ կա-
25 պած՝ Կայիափա քահանայապետին խրկեց։ Սի-
մոն Պետրոս ալ հոն կայներ էր ու կը տաքնար.
և հ ըսին իրեն, Միթէ դո՞ւն ալ անոր աշակերտ-
ներէն ես. անիկայ ուրացաւ ու ըսաւ թէ
26 Չեմ։ Քահանայապետին ծառաներէն մէկն ալ՝
ան մարդուն ազգականը որուն ականջը Պետրոս
կտրեր էր, ըսաւ, Չէ՞ որ ես քեզ տեսայ պար-
27 տէզին մէջը անոր հետ։ Ան ատենը Պետրոս
նորէն ուրացաւ, ձ և շուտ մը հաւը խօսեցաւ։
28 ղ Ու Յիսուսը Կայիափայի տունէն դատաւորին
պալատը տարին, և դեռ առտու էր, ճ ու իրենք
պալատը չմտան որ չպղծուին, հապա որ զատիկը
29 ուտեն։ Ուստի Պիղատոս դուրս ելաւ անոնց ու
ըսաւ, Ի՞նչ ամբաստանութիւն կը ներկայաց-
30 նէք աս մարդուն դէմ։ Պատասխան տուին ու

խ Մատ. իզ. 55։ Ղու. դ. 15։ Գլ. է. 14, 26, 28։ ը. 2։
ծ Երեմ. ի. 2։ Գոր. իգ. 2։
կ Մատ. իզ. 57։
հ Մատ. իզ. 69, 71։ Մար. ժդ. 69։ Ղու. իբ. 58։
ձ Մատ. իզ. 74։ Մար. ժդ. 72։ Ղու. իբ. 60։ Գլ. ժգ. 38։
ղ Մատ. իէ. 2։ Մար. ժե. 1։ Ղու. իգ. 1։ Գործ. գ. 13։
ճ Գործ. ժ. 28։ ժա. 3։

ըսին իրեն, Թէ որ ասիկայ չարագործ մը չըլլար,
31 քեզի չէինք մատներ զանիկայ : Ան ատենը Պի-
ղատոս ըսաւ անոնց, Դուք առէք անիկայ, ու ձեր
օրէնքին համեմատ անոր դատաստանը տեսէք :
Հրեաները իրեն ըսին, Մեզի օրինաւոր չէ մարդ
32 մը մեռցնել. ժ Որ կատարուի Յիսուսի խօսքը,
որ ըսաւ, իմացընելով թէ ինչ մահով պի-
33 տի մեռնէր : Իսկ ի Պիղատոս նորէն պալատը
մտաւ, կանչեց Յիսուսը ու ըսաւ անոր, Դո՞ւն
34 ես Հրէից Թագաւորը : Յիսուս պատասխան
տուաւ անոր, Ատիկայ դուն քեզմէ՞ կ'ըսես, թէ
35 ինծի համար ուրիշները քեզի ըսին : Պատասխան
տուաւ Պիղատոս, Միթէ ես Հրէա՞յ եմ.
քու ազգդ և քահանայապետները քեզ ինծի մատ-
36 նեցին. ի՞նչ ըրած ես դուն : լ Յիսուս պատաս-
խան տուաւ, խ Իմ թագաւորութիւնս աս աշ-
խարհէս չէ. թէ որ աս աշխարհէս ըլլար իմ թա-
գաւորութիւնս, իմ սպասաւորներս կը կռուէին՝
որ ես Հրէից ձեռքը չմատնուիմ. բայց հիմա իմ
37 թագաւորութիւնս ասկէ չէ : Ան ատենը Պի-
ղատոս ըսաւ անոր, Ուրեմն դուն թագաւո՞ր
մըն ես. պատասխան տուաւ Յիսուս, Դուն
կ'ըսես, քանզի թագաւոր եմ. ես աս բանիս համար
ծնած եմ, և ասոր համար աշխարհք եկած, որ
ճշմարտութեան համար վկայեմ. ան ամէնը
ծ որ ճշմարտութենէն է, իմ ձայնիս ականջ կը
38 դնէ : Պիղատոս ըսաւ անոր, Ի՞նչ է ճշմար-
տութիւնը. և աս ըսելով՝ նորէն դուրս ելաւ
Հրեաներուն և ըսաւ անոնց, կ Ես մէկ յանցանք
39 մը չեմ գտներ անոր վրայ : հ Բայց սովորութիւն

ժ Մատ. ի. 19 ; Գլ. ժբ. 32, 33 :
ի Մատ. իէ. 11 :
լ ա Տիմ. զ. 13 :
խ Դան. բ. 44 ; է. 14 ; Ղու. ժբ. 14 ; Գլ. զ. 15 ; ը. 15 :
ծ Գլ. ը. 17 ; ա Յովհ. դ. 19 ; դ. 6 :
կ Մատ. իէ. 24 ; Ղու. իգ. 4 ; Գլ. ժթ. 4, 6 :
հ Մատ. իէ. 15 ; Մար. ժե. 6 ; Ղու. իգ. 17 :

ունիք որ մէկ հոգի մը արձակեմ ձեզի զատկին.
հիմա կ'ուզէ՞ք որ Հրէից Թագաւորը արձակեմ
40 ձեզի : ձ Ան ատենը ամէնքն ալ նորէն աղաղակե-
ցին՝ ըսելով, Մի՛ [illegible] ատիկայ, հապա Բա-
րաբբան. ղ ու Բարաբբա աւազակ մըն էր :

ԳԼ. ԺԹ

1 Յիսուս կը ծեծուի. զինուորներն ալ փշեայ պսակ կը դնեն
անոր գլուխը, և անոր ապտակներ կը զարնեն : 4 Պիղատոս
կ'ուզէ ազատել զՅիսուս, բայց Հրէից աղաղակներուն զի-
ջանելով՝ ձեռք կու տայ զանիկայ որ խաչուի : 23 Յիսուսի
պատմուճանին վրայ վիճակ կը ձգեն : 26 Յիսուս իր մայրը
Յովհաննէսին կը յանձնէ. 28 կը մեռնի : 34 Զինուոր մը
Յիսուսի կողը կը խոցէ : 38 Յովսէփ և Նիկոդեմոս կը թաղեն
զանիկայ :

1 Ան ատենը ճ Պիղատոս առաւ Յիսուսը ու ծե-
2 ծեց : Զինուորներն ալ փուշերէ պսակ հիւսե-
լով՝ անոր գլուխը դրին, և անոր ծիրանի հանդերձ
3 մը հագցուցին. Ու կ'ըսէին, Ողջո՜յն քեզ՝ Հրէից
Թագաւոր. և ապտակներ կը զարնէին անոր :
4 Պիղատոս նորէն դուրս ելաւ ու ըսաւ անոնց,
Ահա անիկայ դուրս կը բերեմ ձեզի, մ որ գիտնաք
5 թէ ես անոր վրայ յանցանք մը չեմ գտներ : Ան
ատենը Յիսուս դուրս ելաւ, փշեղէն պսակ ու
ծիրանի հանդերձ հագած. և Պիղատոս ըսաւ ա-
6 նոնց, Ահա ան մարդը : յ Քահանայապետները ու
սպասաւորները երբոր տեսան անիկայ, աղաղակե-
ցին ու ըսին, Խաչը հանէ՛ խաչը հանէ ատիկայ :
Պիղատոս ըսաւ անոնց, Դո՛ւք առէք ատիկայ ու
խաչը հանեցէք. ինչու որ ես ատոր վրայ յանցանք
7 մը չեմ գտներ : Հրեաները պատասխան տուին
իրեն, ն Մենք օրէնք ունինք, և մեր օրէնքին հա-
մեմատ պէտք է որ մեռնի, շ ինչու որ ինքզինքը

ձ Գոր. գ. 14 :
ղ Ղու. իգ. 19 :
ճ Մատ. ի. 19 ; իէ. 26 ; Մար. ժե. 15 ; Ղու. ժբ. 33 :
մ Գլ. ժը. 38 ; Հմր 6 :
յ Գոր. գ. 13 :
ն Ղև. իդ. 16 :
շ Մատ. իզ. 65 ; Գլ. ե. 18 ; ժ. 33 :

8 Աստուծոյ Որդի ըրաւ : Երբոր Պիղատոս աս խօս-
9 քը լսեց , ալ աւելի վախցաւ : Ու նորէն պալատը
մտնելով՝ ըսաւ Յիսուսին , Ո՞ւսկից ես դուն ·
10 զ Բայց Յիսուս պատասխան չտուաւ անոր : Ուստի
Պիղատոս ըսաւ անոր , Ինծի հետ չե՞ս խօսիր ·
չե՞ս գիտեր որ ես իշխանութիւն ունիմ քեզ խաչը
հանելու , ու իշխանութիւն ունիմ քեզ արձակե-
11 լու : Յիսուս պատասխան տուաւ , է Դուն իմ
վրաս մէկ իշխանութիւն մըն ալ չէիր ունենար ,
թէ որ քեզի վերէն տրուած չըլլար · անոր համար՝
ան որ զիս քեզի մատնեց , անոր մեղքը աւելի մեծ
12 է : ը Ու անկէ ետեւ Պիղատոս կը փնտռէր թէ ի՞նչ-
պէս զանիկայ արձակէ · բայց Հրեաները կ'աղա-
ղակէին ու կ'ըսէին , թ Թէ որ ատիկա արձակես ,
Կայսրին բարեկամը չես · Ամէն ով որ ինքզինքը
Թագաւոր կ'անուանէ , անիկայ Կայսրին հակառակ
13 կը խօսի : Իսկ Պիղատոս երբոր աս խօսքը
լսեց , դուրս հանեց Յիսուսը , ու նստաւ
բեմին վրայ ան տեղը՝ որ Քարայատակ կ'ըսուէր ,
14 և Եբրայեցերէն Կապպաթա · (ժ Զատկին ուր-
բաթ օրն էր ու ժամը վեցին ատենները էր ,) և
15 Հրեաներուն ըսաւ , Ահա ձեր Թագաւորը : Բայց
անոնք աղաղակեցին , Վերցո՛ւր՝ վերցո՛ւր , խաչը
հանէ ատիկա · Պիղատոս ըսաւ անոնց , Ձեր
Թագաւորը խա՞չը հանեմ · քահանայապետները
պատասխան տուին , ի Մենք Կայսրէն 'ի զատ Թա-
16 գաւոր չունինք : լ Ան ատենը անոնց ձեռքը տուաւ
զանիկայ որ խաչուի :
17 Անոնք ալ առին Յիսուսը ու կը տանէին · խ Եւ

զ Եսայ . ծգ . 7 : Մատ . իէ . 12 , 14 :
է Ղու . իբ . 53 : Գլ . է . 30 :
ը Ղու . իգ . 2 :
թ Գոր . ժէ . 7 :
ժ Մատ . իէ . 62 :
ի Ծն . խթ . 10 :
լ Մատ . իէ . 26 , 31 : Մար . ժե . 15 : Ղու . իգ . 24 :
խ Մատ . իէ . 31 , 33 : Մար . ժե . 21 , 22 : Ղու . իգ . 26 , 33 :

ինքը իր խաչը վերցընելով , ծ ելաւ Գագաթ ը-
սուած տեղը , որ Եբրայեցերէն Գողգոթա կ'ը-
18 սուի · Հոն զանիկայ խաչը հանեցին , և անոր
հետ ուրիշ երկուք ալ մէկ դիէն ու միւս դիէն ,
19 և մէջտեղը Յիսուսը : կ Տախտակ մըն ալ գրեց
Պիղատոս , ու դրաւ խաչին վրայ , և այսպէս
գրուած էր · ՅԻՍՈՒՍ ՆԱԶՈՎՐԵՑԻ ԹԱ-
20 ԳԱՒՈՐ ՀՐԷԻՑ : Եւ ան տախտակը Հրեանե-
րէն շատերը կարդացին , վասն զի քաղաքին մօտ էր
ան տեղը՝ ուր որ Յիսուս խաչուեցաւ · ու գրուած
էր Եբրայեցերէն՝ Յունարէն և Լատիներէն :
21 Ան ատենը Հրէից քահանայապետները Պիղատո-
սին ըսին , Մի՛ գրեր Թագաւոր Հրէից , հապա
22 թէ Ինքը ըսաւ , Թագաւոր եմ Հրէից · Պիղա-
տոս պատասխան տուաւ , Ինչ որ գրեցի՝ գրեցի :
23 հ Եւ զինուորները երբոր Յիսուսը խաչը հանե-
ցին , անոր հանդերձները առին , ու չորս բաժին
ըրին՝ ամէն մէկ զինուորին բաժին մը · նաև պատ-
մուճանը · իսկ պատմուճանը առանց կարի էր վե-
24 րէն 'ի վար բոլորը հիւսուած · Ուստի ըսին իրարու ,
Ատիկա չպատռենք , հապա վիճակ ձգենք ատոր
վրայ թէ որո՛ւ պիտի ըլլայ · որ կատարուի ան
գրուածը որ կ'ըսէ , ձ Իմ հանդերձներս իրենց
մէջը բաժնեցին , և իմ պատմուճանիս վրայ վիճակ
ձգեցին · ահա զինուորները աս բաները ըրին :
25 ղ Եւ Յիսուսին խաչին քովը կայներ էին իր մայրը
և իր մօրը քոյրը Մարիամ՝ ճ Կղէովպասին կինը
26 ու Մարիամ Մագդաղենացին : Ուստի Յիսուս
երբոր տեսաւ իր մայրը , մ և ան աշակերտը որ կը
սիրէր , որ մօտը կայներ էր , ըսաւ իր մօրը ,

ծ Թու . ժե . 36 : Եբր . ժգ . 12 :
կ Մատ . իէ . 37 : Մար . ժե . 26 : Ղու . իգ . 38 :
հ Մատ . իէ . 35 : Մար . ժե . 24 : Ղու . իգ . 34 :
ձ Սաղ . իբ . 18 :
ղ Մատ . իէ . 55 : Մար . ժե . 40 : Ղու . իգ . 49 :
ճ Ղու . իգ . 18 :
մ Գլ . ժգ . 23 : ի . 2 : իա . 7 , 20 , 24 :

27 ͻ Ով կին՝ ահա քու որդիդ : Ետքը ըսաւ աշակեր-
տին, Ահա քու մայրդ․ և այն ժամանակէն աշա-
կերտը զանիկայ ն իր քովը առաւ :
28 Անկէ ետև Յիսուս գիտնալով թէ արդէն ամէն
բան լմնցած է, (ղ որպէս զի գրուածը կատա-
29 րուի,) ըսաւ, ն Ծարաւ եմ : Եւ հոն քացախով
լեցուն աման մը կար․ ‥ անոնք ալ քացախով
սպունգ մը լեցնելով՝ զոպայի մշտիկի վրայ փաթ-
30 թած, անոր բերնին մօտեցուցին : Ուստի Յի-
սուս երբոր քացախը առաւ, ըսաւ, ղ Ամէն բան
կատարուեցաւ․ ու գլուխը ծռելով հոգին աւան-
դեց :
31 Իսկ Հրէաները՝ ‥ որովհետև ուրբաթ օր էր,
ղ որ չըլլայ թէ այն մարմինները խաչին վրայ մնան
մինչև շաբաթ օրը, (ինչու որ այն շաբաթը մեծ
օր էր,) Պիղատոսին աղաչեցին որ անոնց սրունք-
32 ները կոտրեն, ու վերցուին : Ուստի զինուոր-
ները եկան՝ և առջինին սրունքները կոտրեցին ͻ
նաև միւսինը, որ անոր հետ խաչը ելած էր :
33 Բայց երբոր Յիսուսին եկան ու տեսան որ արդէն
34 մեռած էր, անոր սրունքները չկոտրեցին․ Հա-
պա զինուորներէն մէկը գեղարդով անոր կողը խո-
35 ցեց, ~ և շուտ մը արիւն ու ջուր ելաւ : Եւ ան
որ տեսաւ աս բաները՝ վկայեց, ու անոր վկայու-
թիւնը ճշմարիտ է, և ինքը գիտէ որ ճշմարիտ
36 կ'ըսէ, որ դուք [ալ] հաւատաք : Ինչու որ աս
բաները եղաւ ‥ որ կատարուի այն գրուածը թէ․
37 Անոր մէկ ոսկորը պիտի չկոտրուի : Եւ մէյմըն
ալ ուրիշ գրուած մը կ'ըսէ թէ, Ղ Պիտի նային
անոր՝ որ խոցեցին :

ͻ Գլ. բ. 4 :
ն Գլ. ա. 11 : ժգ. 32 :
ղ Սաղ. կթ. 21 :
‥ Մատ. իէ. 48 :
ղ Գլ. ժե. 4 :
‥ Հմր 42 : Մար. ժե. 42 :
ջ բ Օր. իա. 23 :
~ ա Յօհ. ե. 6, 8 :
‥ Ել. ժբ. 46 : Թուոց. թ. 12 : Սաղ. լդ. 20 :
Ղ Սաղ. իբ. 16, 17 : Զաքար. ժբ. 10 : Յայտ. ա. 7 :

38 ‥ Անկէ ետև Յովսէփ որ Արիմաթիայէն էր,
(Յիսուսի աշակերտ եղած՝ բայց գաղտուկ բ Հրէա-
ներուն վախէն,) աղաչեց Պիղատոսին, որ Յի-
սուսի մարմինը վերցնէ․ Պիղատոս ալ հրաման
տուաւ․ ուստի եկաւ ու վերցուց Յիսուսին մար-
39 մինը․ ͻ Նիկոդեմոս ալ եկաւ, (որ ինքը առա-
ջուց գիշերով Յիսուսին եկեր էր,) ու բերաւ հա-
րիւր լիտրի չափ զմուռսի ու հալուէի խառնուրդ
40 մը : Եւ Յիսուսին մարմինը առին՝ ու խունկե-
րով ~ փաթթեցին զանիկայ կտաւներու մէջ, ինչ-
պէս որ Հրէայք սովորութիւն ունին թաղելու :
41 Եւ այն տեղը ուր որ խաչուեցաւ, պարտէզ մը
կար, ու այն պարտէզին մէջ նոր գերեզման մը,
42 որուն մէջը ամենևին մարդ դրուած չէր : ‡ Հրէա-
ներուն ուրբաթին համար + հոն դրին Յիսուսը,
ինչու որ գերեզմանը մօտ էր :

ԳԼ. Ի

1 Մարիամ գերեզմանը կ'երթայ․ 3 նմանապէս Պետրոս և Յովհաննէս հոն կ'երթան, չգիտնալով թէ Քրիստոս յարութիւն առած է : 11 Յիսուս կ'երևնայ Մարիամ Մագդաղենացիին 19 և իր աշակերտներուն : 24 Թովմասի թերահաւատութիւնը և դաւանութիւնը : 30 Սուրբ Գիրքը բաւական է փրկութեան համար :

1 ~ Եւ մէկշաբթի օրը Մարիամ Մագդաղենացին
առտուանց դեռ չլուսցած գերեզմանը կու-
գայ, ու կը տեսնէ որ քարը գերեզմանէն
2 վերցուած է : Ետքը կը վազէ կու գայ Սիմոն
Պետրոսին, և Բ միւս աշակերտին՝ որն որ Յիսուս
կը սիրէր, և կ'ըսէ անոնց, Տէրը գերեզմանէն
վերցուցին, ու չենք գիտեր ուր դրին անիկայ :
3 ‡ Ուստի ելաւ Պետրոս և միւս աշակերտը, ու

‥ Մատ. իէ. 57 : Մար. ժե. 42 : Ղու. իգ. 50 :
բ Գլ. թ. 22 : ժբ. 42 :
ͻ Գլ. գ. 1, 2 : է. 50 :
~ Գոր. ե. 6 :
‡ Հմր 31 :
+ Եսա. ծգ. 9 :
~ Մատ. իը. 1 : Մար. ժզ. 1 : Ղու. իդ. 1 :
Բ Գլ. ժգ. 23 : ժթ. 26 : իա. 7, 20, 24 :
‡ Ղու. իդ. 12 :

4 դէպ 'ի գերեզմանը կու գային ։ Ու երկուքն ալ
մէկտեղ կը վազէին . և միւս աշակերտը Պետրո-
սէն աւելի շուտ վազելով՝ անկէ առաջ գերեզմանը
5 եկաւ ։ Ու ծռելով նայեցաւ , ու տեսաւ որ դ կը-
տաւները հոն կը կենային , բայց ինքը ներս չը-
6 մտաւ ։ Սիմոն Պետրոս ալ հասաւ , որ անոր
ետևէն կու գար , ու գերեզմանը մտաւ , և տեսաւ
7 կտաւները որ հոն կը կենային . ե Ու վարշամակը
որ անոր գլուխն էր , ուրիշ կտաւներուն հետը
չէր , հապա ծալլած զատ մէկ կողմը դրուած էր ։
8 Ան ատենը ներս մտաւ միւս աշակերտն ալ՝ որ ա-
ռաջ գերեզմանը եկեր էր , տեսաւ ու հաւատաց ։
9 Ինչու որ դեռ զ Գրուածը չէին գիտեր թէ Պէտք
10 է որ անիկայ մեռելներէն յարութիւն առնէ ։ Նո-
քը աշակերտները նորէն իրենց տունը գացին ։
11 է Բայց Մարիամ գերեզմանին դուրսը կայներ էր
և կու լար ; ու երբոր կու լար՝ դէպ 'ի գերեզմանը
12 ծռեցաւ նայելու . Ու տեսաւ երկու հրեշտակներ
ճերմակ հանդերձներով , որ նստեր էին ուր որ Յի-
սուսի մարմինը դրուած էր , մէկը գլխուն կողմէն՝
13 ու միւսը ոտքին կողմէն ։ Ու անոնք իրեն ըսին ,
Կնիկ՝ ինչո՞ւ կու լաս . ըսաւ անոնց ; Անոր համար
որ իմ Տէրս գերեզմանէն վերցուցին , ու չեմ գի-
14 տեր ո՛ւր դրին անիկայ . ը Աս որ ըսաւ , ետին
դարձաւ և տեսաւ Յիսուսը որ կայներ էր , թ ու
15 չէր գիտեր թէ Յիսուսն է ։ Յիսուս անոր ըսաւ ;
Կնի՛կ՝ ինչո՞ւ կու լաս , ո՞վ կը փնտռես ։ Ինքը
կարծելով թէ անիկայ պարտիզպանն է , ըսաւ ա-
նոր ; Տէ՛ր՝ թէ որ դուն վերցուցիր անիկայ , ըսէ
16 ինծի՝ ո՞ւր դրիր զան , որ ես անիկայ առնեմ ։ Յի-
սուս ըսաւ անոր ; Մարիամ . ան ալ դարձաւ ու

դ Գլ. ժթ. 40 ։
ե Գլ. ժա. 44 ։
զ Սաղ. ժզ. 10 ։ Գոր. բ. 25—31 ։ ժզ. 34, 35 ։
է Մար. ժզ. 5 ։
ը Մատ. իը. 9 ։ Մար. ժզ. 9 ։
թ Ղու. իդ. 16, 31 ։ Գլ. իա. 4 ։

*Եբրայեցերէն անոր ըսաւ , Ռաբբունի ; որ
17 Վարդապետ ըսել է ։ Յիսուս ըսաւ անոր ; Ին-
ծի մի՛ դպչիր , ինչու որ դեռ Հօրս քովը ելած
չեմ . հապա գնա ժ եղբայրներուս , և ըսէ անոնց ;
ի Ես կ'ելլեմ իմ Հօրս քովը ու ձեր Հօրը քովը ,
լ և իմ Աստուծոյս քովը ու ձեր Աստուծոյն քովը ։
18 խ Մարիամ Մագդաղենացին եկաւ ու աշակերտնե-
րուն պատմեց թէ ինքը Տէրը տեսաւ , և թէ ա-
նիկայ աս բաները իրեն զրուցեց ։
19 Ու ծ նոյն օրը մէկշաբթի իրիկունը՝ աշակերտ-
ներուն ժողվուած տեղին դռները գոց ըլլալով՝
Հրեաներէն վախնալնուն համար , Յիսուս եկաւ
և անոնց մէջտեղը կայնեցաւ , ու ըսաւ անոնց ; Խա-
20 ղաղութիւն ձեզի ։ Ու աս ըսելով՝ իր ձեռքերը
ու կողը ցուցուց անոնց . կ աշակերտներն ալ ու-
21 րախացան՝ երբոր Տէրը տեսան ։ Ու Յիսուս նո-
րէն ըսաւ անոնց , Խաղաղութիւն ձեզի . հ ինչ-
պէս որ Հայրը զիս խրկեց , ես ալ ձեզ կը խրկեմ ։
22 Ու աս ըսելով՝ անոնց վրայ փչեց , ու ըսաւ ա-
23 նոնց , Առէք Հոգին Սուրբ . յ Որոնց որ մեղ-
քերը թողուք , թողուած ըլլայ անոնց . և որոնց
որ մեղքերը ետ բռնէք , բռնուած ըլլայ ։
24 Բայց տասուերկուքէն մէկը՝ ղ Երկուորեակ ը-
սուած Թովմաս անոնց հետը չէր՝ երբոր Յիսուս
25 եկաւ ։ Ուստի միւս աշակերտները կ'ըսէին անոր
թէ Տէրը տեսանք . ան ալ ըսաւ անոնց ; Թէ որ
իր ձեռքերուն վրայ բևեռներուն նշանը չտեսնեմ ,

* Ոմանք չունին ։
ժ Սաղ. իբ. 22 ։ Մատ. իը. 10 ։ Հռով. ը. 29 ։ Եբր. բ. 11 ։
ի Գլ. ժզ. 28 ։
լ Եփե. ա. 17 ։
խ Մատ. իը. 10 ։ Ղու. իդ. 10 ։
ծ Մար. ժզ. 14 ։ Ղու. իդ. 36 ։ Ա Կոր. ժե. 5 ։
կ Գլ. ժզ. 22 ։
հ Մատ. իը. 18 ։ Գլ. ժէ. 18, 19 ։ Եբր. գ. 1 ։ Բ Տիմ. բ. 2 ։
յ Մատ. ժզ. 19 ։ ժը. 18 ։
ղ Գլ. ժա. 16 ։

ո՛չ մատս բեւեռներուն տեղը չխոթեմ, և իմ ձեռքս
անոր կողը չխոթեմ, չեմ հաւատար ։
26 Ու ութը օրէն ետև դարձեալ աշակերտները
ներսն էին, Թովմաս ալ անոնց հետ. եկաւ Յի-
սուս՝ դռները գոց ըլլալով, ու կայնեցաւ անոնց
27 մէջտեղը և ըսաւ, Խաղաղութիւն ձեզի ։ Ետքը
ըսաւ Թովմասին, Մատդ հոս բեր և նայէ իմ
ձեռքերս, ձու բե՛ր քու ձեռքդ և իմ կողս խոթէ,
ու մի՛ ըլլար անհաւատ, հապա հաւատացեալ ։
28 Ու Թովմաս պատասխան տուաւ ու ըսաւ անոր,
29 Իմ Տէրս և իմ Աստուածս ։ Յիսուս ըսաւ անոր,
Որովհետև դուն զիս տեսար, հաւատացիր. ճ Ե-
րանի անոնց որ տեսած չեն ու կը հաւատան ։
30 յ Ու Յիսուս շատ ուրիշ նշաններ ալ ըրաւ իր
աշակերտներուն առջին, որ աս գրքիս մէջ գրուած
31 չեն. ն Բայց ասոնք գրուեցան, որ հաւատաք թէ
Յիսուսը Քրիստոսն է՝ Աստուծոյ Որդին, շ և որ
հաւատալով կեանք ունենաք անոր անունովը ։

ԳԼ. ԻԱ

1 Քրիստոս դարձեալ իր աշակերտներուն կ'երեւնայ, ու շատ ձուկ բռնել տալէն հրաշքովը կը ճանչցուի. 12 անոնց հետ ճաշ կ'ընէ. 15 պատուէր կու տայ Պետրոսին որ իր գառները և ոչխարները արածէ. 18 կ'իմացրնէ անոր թէ ի՛նչ կերպով պիտի մեռնի. 22 և կը յանդիմանէ անոր հետաքրքրութիւնը Յովհաննէսին վրայով ։ 25 Վերջաբանութիւն ։

1 Անկէ ետև Յիսուս նորէն ինքզինքը իր աշակերտ-
ներուն յայտնեց Տիբերիայի ծովուն եզերքը,
2 և ասանկ յայտնեց ։ Մէկտեղ էին Սիմոն Պետ-
րոս ու Թովմաս՝ Երկուորեակ ըսուածը, և ո Նա-
թանայէլ որ Գալիլեայի Կանայ քաղաքէն էր, ու
չ Զեբեդէոսի որդիքը և աշակերտներէն ուրիշ

ձ ա Յօհ. ա. 1 ։
ճ բ Կոր. ե. 7 ։ ա Պետ. ա. 8 ։
յ Գլ. իա. 25 ։
ն Ղու. ա. 4 ։
շ Գլ. գ. 15, 16 ։ ե. 24 ։ ա Պետ. ա. 9 ։
ո Գլ. ա. 45 ։
չ Մատ. դ. 21 ։

3 երկուք ալ ։ Սիմոն Պետրոս ըսաւ անոնց, Ես
ձուկ որսալու կ'երթամ. ըսին անոր, Մենք ալ կու
գանք քեզի հետ. ելան և շուտ մը նաւը մտան, ու
4 ան գիշերը բան մը չբռնեցին ։ Ու երբոր ալ
առտու եղաւ, Յիսուս ծովուն եզերքը կայներ էր,
բայց աշակերտները պ չճանչցան թէ Յիսուսն է ։
5 Իսկ ջ Յիսուս ըսաւ անոնց, Տղա՛ք՝ ուտելու բան
մը ունի՞ք. պատասխան տուին իրեն, Ո՛չ ։
6 Ու ըսաւ անոնց, ռ Ուռկանը նաւին աջ կողմը
ձգեցէք ու պիտի գտնէք. ուստի ձգեցին, և ձու-
կերուն շատութենէն՝ ալ չէին կրնար զանիկայ
7 քաշել ։ ս Ան աշակերտը որն որ
Յիսուս կը սիրէր, ըսաւ Պետրոսին, Անիկայ
Տէրն է. իսկ Սիմոն Պետրոս երբոր լսեց թէ
Տէրն է, վերարկուն վրան առաւ, ինչու որ մերկ
8 էր, ու ծովը նետուեցաւ ։ Ու միւս աշակերտները
նաւակովը եկան, (ինչու որ ցամաքէն հեռու չէին,
միայն թէ երկու հարիւր կանգունի չափ,) ուռ-
9 կանը ձուկերովը կը քաշէին ։ Ու երբոր ցամաքը
ելան, հոն վառած կրակ տեսան, ու վրան ձուկ
10 դրուած, և հաց ։ Յիսուս ըսաւ անոնց, Բե-
րէք աս ձուկերէն որ դուք հիմա բռնեցիք ։
11 Սիմոն Պետրոս նաւը * մտաւ, և ուռկանը ցամա-
քը քաշեց հարիւր յիսունուերեք խոշոր ձուկերով
լեցուն. և այնչափ բան կար ու չպատռեցաւ
12 ուռկանը ։ Յիսուս ըսաւ անոնց, վ Եկէք ճաշ
ըրէք. ու աշակերտներէն մէկն ալ չէր համարձա-
կեր անոր հարցընելու թէ Դուն ո՞վ ես. ինչու որ
13 գիտէին թէ Տէրն է ։ Ան ատենը Յիսուս եկաւ
ու առաւ հացը և անոնց տուաւ, նոյնպէս ալ ձու-
14 կը ։ տ Աս երրորդ անգամն է որ Յիսուս իր աշա-

պ Գլ. ի. 14 ։
ջ Ղու. իդ. 41 ։
ռ Ղու. ե. 4, 6, 7 ։
ս Գլ. ժգ. 23 ։ ի. 2 ։
* Յուն. ելաւ,
վ Գոր. ժ. 41 ։
տ Գլ. ի. 19, 26 ։

կերտներուն երեւցաւ՝ մեռելներէն յարութիւն առ-
նելէն ետեւ ։
15 Ու երբոր ճաշը ըրին, Յիսուս ըսաւ Սիմոն
Պետրոսին, Սիմոն՝ Յովնանի որդին, զիս ա-
տոնցմէ աւելի կը սիրե՞ս ։ անիկայ ըսաւ անոր, Այո՛
Տէր, դուն գիտես որ քեզ կը սիրեմ ։ ըսաւ
16 անոր, Արածէ իմ գառնուկներս ։ Նորէն երկ-
րորդ անգամ ըսաւ անոր, Սիմոն՝ Յովնանի որդին,
զիս կը սիրե՞ս ։ ըսաւ անոր, Այո՛ Տէր, դուն
գիտես որ քեզ կը սիրեմ ։ ը ըսաւ անոր, Արածէ
17 իմ ոչխարներս ։ Ըսաւ անոր երրորդ անգամ,
Սիմոն՝ Յովնանի որդին, զիս կը սիրե՞ս ։ Պետ-
րոս տրտմեցաւ որ իրեք անգամ իրեն ըսաւ թէ
Զիս կը սիրե՞ս ։ և ըսաւ անոր, Տէր՝ ժ դուն
ամէն բան գիտես, դուն գիտես որ ես քեզ կը
սիրեմ ։ ըսաւ անոր Յիսուս, Արածէ իմ ոչ-
18 խարներս ։ է Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի,
որ երբ դուն պատանի էիր, ինքիրմէդ գօտի կը
կապէիր, ու կ'երթայիր ուր որ ուզէիր ։ բայց
երբոր ծերանաս, ձեռքերդ վեր պիտի բռնես, և
ուրիշը քեզի գօտի պիտի կապէ ու պիտի տանի
19 ուր որ չես ուզեր ։ Աս բանը ըսաւ, ցուցնելով
թէ լ ինչպիսի մահով պիտի փառաւորէ զԱս-
տուած ։ ու երբոր աս զրուցեց, ըսաւ անոր,
20 Եկուր իմ ետեւէս ։ Եւ Պետրոս դարձաւ ու
տեսաւ ան աշակերտը խ որն որ Յիսուս կը սի-
րէր, որ ետեւէն կ'երթար, (որ նաև ընթրիքին
ատենը անոր կուրծքին վրայ ինկեր և ըսեր էր,
21 Տէ՛ր ո՞վ է որ քեզ պիտի մատնէ ։) Պետրոս ա-
նիկայ տեսնելով, ըսաւ Յիսուսին, Տէ՛ր հապա
22 ասիկայ ի՞նչ պիտի ըլլայ ։ Յիսուս ըսաւ անոր,

ը Գոր. ի. 28 ։ Եբր. ժգ. 20 ։ Ա Պետ. ե. 2, 4 ։
ժ Գլ. բ. 24, 25 ։ ժզ. 30 ։
է Գլ. ժգ. 36 ։ Գոր. ժբ. 3, 4 ։
լ Բ Պետ. ա. 14 ։
խ Գլ. ժգ. 23, 25 ։ ի. 2 ։

թէ որ ես ուզեմ որ ասիկայ կենայ մինչև որ
ես գամ, քու ի՞նչ հոգդ է ։ դուն իմ ետեւէս
23 եկուր ։ Ալ աս խօսքը ելաւ եղբայրներուն մէջ
թէ ան աշակերտը պիտի չմեռնի ։ սակայն Յիսուս
չըսաւ անոր թէ պիտի չմեռնի, հապա՝ թէ որ ես
ուզեմ՝ որ ասիկայ կենայ մինչև որ ես գամ, քու
ի՞նչ հոգդ է ։
24 Ասիկայ ան աշակերտն է, որ կը վկայէ աս բա-
ներուս համար, որ գրեց ալ աս բաները ։ Ու
25 գիտենք որ անոր վկայութիւնը ճշմարիտ է ։ Եւ
ուրիշ շատ բաներ ալ կան, որ Յիսուս ըրաւ,
որոնք եթէ մէկիկ մէկիկ գրուած ըլլային, կար-
ծեմ թէ աշխարհս ալ բաւական պիտի չըլլար
պարունակելու ան գիրքերը որ գրուած ըլլային ։

ՄՄ Հայագիտական գրադարան
MAL032170